

REDEGØRELSE FOR **OVERGANG**
TIL EUROEN I TILFÆLDE AF
DANSK DELTAGELSE

ØKONOMIMINISTERIET • 1999

Redegørelse for overgang til euroen i tilfælde af dansk deltagelse

ISBN: Trykt udgave 87-7862-079-1
ISBN: Elektronisk udgave 87-7862-080-5
Omslag og
illustrationer: Merete Allen Jensen
Tryk: Schultz Grafisk A/S
Oplag: 5.000
Pris: Kr. 75,00

Yderligere eksemplarer af denne publikation kan bestilles hos:

Schultz Information
Herstedvang 10-12
DK-2620 Albertslund
Tlf: +45 43 63 23 00
Fax: +45 43 63 19 69

eller købes hos:

Schultz ErhvervsBoghandel
Vognmagergade 7
DK-1120 København K.

Henvendelse om publikationen kan i øvrigt ske til:

Økonomiministeriet
Ved Stranden 8
DK-1061 København K.
Tlf.: +45 33 92 33 22
Fax: +45 33 93 60 20

E-post adresser:

Internet: OEM@OEM.DK
X400: S=OEM;P=OEM;A=DK400;C=DK
Hjemmeside: WWW.OEM.DK

Redegørelse for overgang til euroen i tilfælde af dansk deltagelse

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1	Sammenfatning af overgangsplanen	7
1.1	Indledning	7
1.2	Dansk deltagelse i euro-samarbejdet	10
1.3	Cirkulation af eurosedler og -mønter i Danmark	12
Kapitel 2	Den hidtidige tilpasning til euroen	17
2.1	Indledning	18
2.2	Forberedelse inden den 1. januar 1999	18
2.3	Den danske kroners tilknytning til euroen	20
2.4	Penge- og kreditinstitutternes adgang til betalingssystemet TARGET	20
2.5	Virksomhedernes mulighed for blandt andet at aflægge årsregnskaber i euro	21
Kapitel 3	Proceduren i EU og dansk lovgivning	23
3.1	Indledning	24
3.2	Proceduren i EU for deltagelse i euro-samarbejdet	26
3.3	EU-lovgivning om euroen for de deltagende lande	29
3.4	Gældende dansk lovgivning om euroen	31
3.5	Indførelsen af euroen i dansk lovgivning	33
Kapitel 4	Nationalbanken	39
4.1	Indledning	40
4.2	Den fælles pengepolitik	41
4.3	Valutareserver	43
4.4	Statistik	44
4.5	Regnskabsrapportering	45
4.6	Betalingsystemer	46
4.7	IT-tilpasninger	47
4.8	Sedler og mønter	47
4.9	Oversigt	50

Kapitel 5	Den finansielle sektor	51
5.1	Indledning	52
5.2	Pengeinstitutterne	54
	Case-study om PBS A/S	60
5.3	Realkreditinstitutterne	61
	Case-study om Værdipapircentralen	63
5.4	Forsikringssektoren og pensionskasserne	64
5.5	Københavns Fondsbørs	67
5.6	Redenominering af værdipapirer	68
5.7	Oversigt	71
Kapitel 6	Husholdningerne	75
6.1	Indledning	76
6.2	Husholdningernes anvendelse af euroen	77
6.3	Eurosedler og -mønter	78
6.4	Prisskiltning i kroner og euro	79
6.5	Løn, pension, sociale ydelser, skat m.v.	80
6.6	Forsikring, forbrugslån, realkredit, opsparing m.v.	81
6.7	Information til bøgerne om euroen	81
6.8	Regler for afrunding og omregning	81
6.9	Oversigt	83
Kapitel 7	Virksomhederne	85
7.1	Indledning	86
7.2	Virksomhedernes anvendelse af euroen	87
7.3	Strategiske og praktiske spørgsmål ved overgangen til euro	89
7.3.1	Tekniske spørgsmål	90
7.3.2	Juridiske spørgsmål	91
7.3.3	Markedsmæssige spørgsmål	91
7.3.4	Finansielle spørgsmål	92
7.4	Omstillingen til euro i udvalgte sektorer	93
7.4.1	Industrien	93
7.4.2	Engros-handelen	94
7.4.3	Detailhandelen	95
7.4.4	Håndværksvirksomheder og liberale erhverv	96
7.4.5	Landbruget	96
7.5	Oversigt	97
Kapitel 8	Den offentlige sektor	99
8.1	Indledning	100

8.2	Anvendelse af euroen i den offentlige sektor i dag	101
8.3	Forberedelse og omstilling til euro	103
8.3.1	IT-området	104
	Case-study vedrørende omlægning af IT-systemer i Told•Skat . . .	105
8.3.2	Betalingsstrømme og indberetninger	107
	Case-study om håndtering af indberetninger og statistiske tidsserier i Danmarks Statistik	109
8.3.3	Uddannelse i den offentlige sektor	110
8.3.4	Information til borgerne	111
8.4	Den statslige sektor	111
	Case-study vedrørende eksempel på, at systemer og lovgivning hænger sammen og bør koordineres	115
8.5	De lokale myndigheder	116
	Case-study om Amtrådsforeningen, praktiske aspekter ved omstillingen	117
	Case-study vedrørende Kommunernes Landsforening	120
8.6	Oversigt	122
Kapitel 9	Grønland og Færøerne	123
9.1	Indledning	123
9.2	Den hidtidige praksis i EU	124

Redaktionen er afsluttet den 25. november 1999

Kapitel 1

Sammenfatning af overgangsplanen

1.1 Indledning

Formålet med denne overgangsplan er at give en oversigt over, hvad der skal ske, hvis Danmark ved en folkeafstemning stemmer "ja" til dansk deltagelse i euro-samarbejdet.

Overgangsplanen giver også et bud på, hvor lang tid det vil tage at gennemføre omstillingen fra kroner til euro i Danmark. Herved følges der også op på en række spørgsmål fra Folketinget til økonomiministeren i løbet af foråret 1999.

Op til en afstemning vil regeringen fremsætte et forslag til lov om dansk tilslutning til euroen, som behandles og vedtages af Folketinget. Afstemningen afholdes på grundlag af denne lov.

Såfremt folkeafstemningen indebærer et "ja" til at indføre euroen i Danmark, vil overgangen til euroen straks herefter kunne igangsættes i alle sektorer.

Overgangen til euroen omfatter 2 trin:

1. Danmarks indtræden i euro-samarbejdet.
2. Eurosedler og euromønter cirkuleres og erstatter kronesedler og kronemønter.

ELEMENTER I EN OVERGANG TIL EUROEN I DANMARK

Fra folkeafstemning til indtræden i euro-samarbejdet vil der gå omkring 1 år på grund af følgende forhold:

- Proceduren i EU (højest 6 måneder)
- Gennemførelse af ændringer i dansk lovgivning, herunder Nationalbankloven, møntloven og valutaloven
- Valutaforholdene i Grønland og på Færøerne skal afklares
- Nationalbanken og pengeinstitutterne forbereder sig på at deltage fuldt ud i Eurosystemet, som består af Den Europæiske Centralbank samt euro-områdets nationale centralbanker set under ét. Nationalbanken vil dermed kunne deltage i den fælles pengepolitik, så snart Danmark er indtrådt i euro-samarbejdet
- Information og assistance vedrørende omstilling til euro i den private sektor. Påbegyndelse af den offentlige sektors omstilling til euro

På startdatoen for dansk indtræden i euro-samarbejdet sker følgende:

- Økonomiministeren får stemmeret i ECOFIN-Rådet i euro-sager og deltager hermed som fuldgyldigt medlem
- Nationalbankdirektøren indtræder i Styrelsesrådet i Den Europæiske Centralbank
- Omregningskursen mellem danske kroner og euroen låses fast. Danske kroner vil herefter være en underopdeling af euroen
- Ny offentlig gæld udstedes i euro
- Euro kan anvendes som kontopenge. Det er således valgfrit, om man vil anvende danske kroner eller euro

Fra dansk indtræden i euro-samarbejdet og frem til cirkulation af eurosedler og euromønter i Danmark vil der gå op til 2-3 år, idet følgende skal være klar på datoen for cirkulation:

- Omstillingen til fuldt ud at kunne anvende euro i den offentlige sektor og i den private sektor skal være fuldført, inden eurosedler og -mønter sendes i omløb
- Eurosedler og -mønter sættes i omløb
- Der påbegyndes udfasning af danske kronersedler og -mønter, der erstattes af eurosedler og -mønter. Udfasningsperioden vil være mellem 4 uger og 2 måneder

Boks 1.1. viser de vigtigste elementer i en eventuel overgang til euroen i Danmark.

Begge trin vil være tidskrævende, idet de indebærer omfattende tilpasninger i Nationalbanken, den finansielle sektor og den øvrige del af erhvervslivet samt i den offentlige sektor. I et moderne informationssamfund som det danske, hvor stort set alle oplysninger er

lagt ind på edb, og udveksling af informationer og betalinger typisk foregår maskinelt, kræver en ny valuta gennemgribende ændringer af systemerne.

Hvor hurtigt, Danmark kan deltage i euroen, afhænger derfor af, hvor lang tid omstillingen vil tage i de enkelte sektorer. Tidsbehovet varierer fra sektor til sektor alt efter opbygningen af blandt andet forretningsgange og edb-systemer.

Overgangsplanen er baseret på, at der ikke er et krav til virksomhederne, den finansielle sektor og den offentlige sektor om at starte omstillingen, før afstemningen er afholdt. Såvel den private som den offentlige sektor kan dog allerede nu overveje, hvordan en eventuel omstilling skal ske.

Det vil være regeringens mål, at Danmark så hurtigt som muligt skal indtræde i euro-samarbejdet efter en folkeafstemning, der resulterer i et "ja". Af økonomisk-politiske grunde er det vigtigt, at den danske krone låses fast i forhold til euroen hurtigst muligt efter afstemningsdagen. Samtidig skal Nationalbanken og pengeinstitutterne have passende tid til at forberede sig på indførelsen af euroen.

På den baggrund er der i overgangsplanen afsat omkring 1 år til at gøre Danmark klar til deltagelse i euro-samarbejdet. Derefter er der afsat op til 2-3 år til at gøre parat til at cirkulere eurosedler og -mønter i Danmark. Tidsplanen fremgår af figuren nedenfor.

Overgangsplanen er udarbejdet på grundlag af drøftelser i kontaktudvalget om den fælles valuta og Danmark¹⁾nedsat under Økonomiministeriet.

1.2 Dansk deltagelse i euro-samarbejdet

Dansk deltagelse i euro-samarbejdet indebærer;

- at økonomiministeren får stemmeret i ECOFIN-Rådet i euro-sager og deltager i møder i den uformelle gruppe, Euro-11, der mødes før ECOFIN-møderne,
- at nationalbankdirektøren indtræder i Styrelsesrådet i Den Europæiske Centralbank, og
- at omregningskursen mellem danske kroner og euroen låses fast. Danske kroner er herefter en underopdeling af euroen.

En sådan deltagelse forudsætter en folkeafstemning, der resulterer i et "ja". Derefter skal loven om dansk tilslutning til euro stadfæstes.

Desuden skal regeringen meddele de øvrige EU-lande, at vi ønsker at ophæve den danske undtagelse fra at deltage fuldt ud i tredje fase af ØMU. Herefter vil procedurerne i EU for optagelse i euro-samarbejdet kunne begynde. Europa-Kommissionen og Den Europæiske Centralbank vil udarbejde en detaljeret vurdering af, om Danmark opfylder konvergenskriterierne m.v. Stats- og regeringscheferne skal efter indstilling fra ECOFIN og høring af Europa-Parlamentet træffe beslutning om Danmarks deltagelse. Det er Økonomiministeriets og

1) Regeringen besluttede i januar 1996 at nedsætte et kontaktudvalg under Økonomiministeriet med deltagelse af de mest involverede ministerier og interesseorganisationer samt Nationalbanken.

Nationalbankens vurdering, at proceduren i EU i sig selv vil tage op til 6 måneder.

Derudover vil Folketinget skulle gennemføre forskellige ændringer af dansk lovgivning som følge af overgangen fra danske kroner til euro, eksempelvis i møntloven og Nationalbankloven.

Fra afstemningsdagen afsættes der omkring 1 år frem til dansk deltagelse i euro-samarbejdet.

For at Nationalbanken kan komme til at deltage i den fælles pengepolitik, skal Nationalbanken og de danske pengeinstitutter inden dansk deltagelse i euro-samarbejdet opfylde en række tekniske krav for at kunne deltage fuldt ud i Eurosystemet. Det drejer sig f.eks. om statistiske indberetningskrav, reservekrav m.v. Eurosystemet består af Den Europæiske Centralbank samt euro-områdets nationale centralbanker.

Derudover skal pengeinstitutterne kunne håndtere betalinger mellem konti i henholdsvis euro og kroner senest ved fastlåsningen af valutakursen. For mindre pengeinstitutter kan det i forbindelse med fastlåsningen af omregningskursen overvejes, om der i en begrænset periode efter dansk indtræden skal stilles særlige faciliteter til rådighed, der f.eks. muliggør håndtering af visse eurobetalinger, selvom pengeinstituttet fortsat kun opererer i kroner.

Pengeinstitutsektoren vurderer, at det fra afstemningsdagen vil tage 1½-2 år, før alle pengeinstitutter vil have foretaget de omfattende ændringer i IT-systemerne, der kræves for i større omfang at håndtere euro på samme måde som danske kroner, således at der i større omfang blandt andet kan oprettes konti i euro og gives euro-lån. Det må derfor forventes, at pengeinstitutterne ikke vil være i stand til i større omfang f.eks. at oprette konti i euro allerede på det tidspunkt, hvor omregningskursen mellem danske kroner og euro fastlåses.

Erfaringerne fra eurolandene tyder på, at efterspørgslen efter konti i euro er forholdsvis lille lige efter fastlåsning af omregningskursen. Eksempelvis har den belgiske bankforening opgjort, at under 1 pct. af alle konti var i euro 9 måneder efter indførelsen af euroen den 1. januar 1999. Kendskabet til euroen vil imidlertid nok være større i Danmark ved dansk deltagelse i euro-samarbejdet, eftersom eurosedler og -mønter på dette tidspunkt formentlig vil være sat i cirkulation i de 11 eurolande.

De 11 eurolande deltog i euro-samarbejdet fra årsskiftet 1998/1999, hvilket danner en form for praksis. Men EF-traktaten fastsætter ikke, at et nyt euroland skal indtræde ved et årsskifte. Fastsættelse af det præcise tidspunkt for indtræden i euro-samarbejdet vil skulle aftales med Den Europæiske Centralbank, Europa-Kommissionen og eurolandene. Afklaring vil først kunne ske, når spørgsmålet er aktuelt.

1.3 Cirkulation af eurosedler og -mønter i Danmark

Fra Danmarks indtræden i euro-samarbejdet afsættes der op til 2-3 år frem til cirkulationen af eurosedler og -mønter. Det indebærer;

- at eurosedler og -mønter sættes i cirkulation i Danmark,
- at danske kronesedler og -mønter udfases, og
- at alle transaktioner fremover sker i euro i stedet for i danske kroner, hvad enten det drejer sig om f.eks. lønudbetalinger, betaling af varer hos købmanden eller opgørelser til skattevæsenet.

Inden eurosedler og -mønter sættes i cirkulation i Danmark, skal omstillingen færdiggøres i såvel den offentlige som den private

sektor. Alle systemer skal være parate til at erstatte danske kroner med euro. Det indebærer blandt andet følgende:

Folketinget skal have gennemført en lang række tilpasninger - herunder omregning af beløb fra kroner til euro - i dansk lovgivning, f.eks. i sociallovgivningen og skattelovgivningen.

Nationalbanken skal sørge for den nødvendige startbeholdning af eurosedler og -mønter.

For hele *den finansielle sektor* skal de nødvendige ændringer i alle systemer og forretningsgange færdiggøres, således at alle transaktioner kan ske i euro i stedet for i danske kroner for alle borgere og virksomheder. Den finansielle sektor kan allerede nu tilbyde mange transaktioner i euro, og omstillingen vil derfor mest være et spørgsmål om at kunne håndtere, at *alle* transaktioner fremover sker i euro.

Den offentlige sektor skal ligeledes forberede, at alle transaktioner fremover skal ske i euro i stedet for danske kroner, f.eks. med hensyn til skat, selvangivelse og lønudbetalinger. I den offentlige sektor skal man også forberede, at den offentlige gæld kan omlægges fra danske kroner til euro.

Virksomhederne vil skulle forberede, at f.eks. lønudbetalinger, momsindbetalinger og årsregnskaber fremover er i euro i stedet for i danske kroner. Detailhandelen vil skulle overveje, om man af hensyn til kunderne vil bruge dobbelt prismærkning i danske kroner/euro. Når eurosedler- og mønter er sat i cirkulation, vil forretningerne i en kort periode være nødt til at have kassebeholdning i både euro og danske kroner.

Husholdningerne mærker først de store ændringer, når eurosedler og -mønter er sat i cirkulation og skal ombyttes med danske kroner. Indtil da vil det være op til husholdningerne selv, om de f.eks. vil

benytte sig af de euro-produkter, som den finansielle sektor vælger at tilbyde. Efter cirkulationen af eurosedler og -mønter i Danmark vil løn, pensioner, sociale ydelser m.v. blive udbetalt i euro. Konti i danske kroner vil blive konverteret til konti i euro.

De 11 eurolande vil cirkulere eurosedler og -mønter fra den 1. januar 2002. Eurolandene har valgt at starte cirkulationen ved et årsskifte af administrative hensyn, herunder til virksomhedernes årsregnskaber og borgernes skatteopgørelser. Det antages i overgangsplanen, at disse hensyn også vil være afgørende for Danmark.

Efter cirkulationen af eurosedler og -mønter udfases de danske kronesedler og -mønter, hvorefter kun eurosedler og -mønter vil være legalt betalingsmiddel. Ombytningen af danske kroner med euro vil kunne ske på mellem 4 uger og 2 måneder. Det vil samtidig blive tilstræbt, at størstedelen af de kontante betalinger kan ske i euro allerede efter 2 uger. Det svarer til den tid, som de nuværende eurolande afsætter til ombytningen.

Den hurtige ombytning af kronesedler og -mønter med eurosedler og -mønter vil være en fordel for alle, der skal håndtere kontante betalinger, herunder ikke mindst detailhandelen. Der vil blive iværksat en særlig målrettet information om eurosedler og -mønter overfor udsatte grupper, f.eks. de blinde og svagtseende.

Selvom kronesedler og -mønter ikke længere vil være legalt betalingsmiddel, vil de i en periode herefter fortsat kunne veksles om til euro i Nationalbanken.

	Folke-afstemning	OMKRING 1 ÅR	Deltagelse i euro-samarbejdet	OP TIL 2-3 ÅR	Eurosedler og -mønter cirkuleres
Folketing og EU		• Lov om Danmarks deltagelse i euroen stadfæstes • Tilpasning af lov om Danmarks Nationalbank • Proceduren i EU gennemføres (ventes højst at tage 6 måneder) • Øvrige ændringer i dansk lovgivning forberedes	• Forordning i EU fastlægger omvekslingsforholdet mellem kroner og euro • De sidste ændringer i dansk lovgivning gennemføres		• Kronesedler og -mønter er stadig i cirkulation, men ophører efter højst 2 måneder med at være legalt betalingsmiddel
Nationalbanken		• Der omstilles til deltagelse i Eurosystemets fælles pengepolitik • Forberedelse af produktion af eurosedler og -mønter	• Nationalbanken deltager i den fælles pengepolitik • Nationalbankdirektøren deltager i ECB's styrelsesråd • Fremstilling af eurosedler og -mønter • For Nationalbanken vil en periode på ca. 1 år være tilstrækkelig, før eurosedler og -mønter kan cirkuleres		• Eurosedler og -mønter er sat i cirkulation i denne periode • Kronesedler og -mønter er inddraget efter højst 2 måneder
Finansiell sektor		• Omstilling til euro i hele den finansielle sektor • Omstilling i den finansielle sektors systemer med henblik på at leve op til indberetningskrav m.v. i Eurosystemets fælles pengepolitik	• Fuldførelse af omstillingen i hele den finansielle sektor • Eventuel mulighed for at euro kan anvendes til elektroniske betalinger • Værdipapirer redenomineres fra kroner til euro		• Ombytning af kronesedler og -mønter til eurosedler og -mønter i pengeinstitutterne sker indenfor højst 2 måneder • Euro anvendes i alle sammenhænge
Husholdninger			• Euro kan anvendes til elektroniske betalinger i det omfang, den finansielle sektor tilbyder denne service		• Kronesedler og -mønter ombyttes med eurosedler og -mønter • Løn, pensioner, sociale ydelser m.v. udbetales i euro • Skat betales i euro
Virksomheder		• Virksomhedernes omstilling til euro kan påbegyndes	• Omstilling i virksomhederne kan ske hurtigt forudsat, at blandt andet den nødvendige lovgivning er på plads • Euro kan anvendes til indberetninger og elektroniske betalinger i det omfang, den offentlige sektor og den finansielle sektor tilbyder denne service		• Kronesedler og -mønter ombyttes med eurosedler og -mønter • Løn, pensioner, sociale ydelser m.v. udbetales i euro • Skat betales i euro
Offentlig sektor		• Den offentlige sektor påbegynder og gennemfører sin omstilling til euro • Eventuelt tilbyder dele af den offentlige sektor allerede nu at håndtere euroen			• Løn, pensioner, sociale ydelser, skat m.v. er angivet i euro

Kapitel 2

Den hidtidige tilpasning til euro

Selvom Danmark står udenfor euroen, har det været nødvendigt at forberede sig på, at 11 EU-lande startede euro-samarbejdet den 1. januar 1999. Det skyldes, at dansk økonomi er tæt forbundet med eurolandene.

Den danske krone er således blevet snævert knyttet til euroen i stedet for til den tyske mark. Nationalbanken og penge- og kreditinstitutterne kan deltage i det ny betalingssystem, TARGET, og kan udbyde visse euro-produkter. Det betyder, at virksomhederne og forbrugerne allerede nu har fået nye muligheder med euroen, f.eks. konti og realkreditlån i euro.

Import- og eksportvirksomheder i Danmark må af hensyn til sine kunder og leverandører i eurolandene være i stand til håndtere f.eks. prislister, fakturaer og elektroniske betalinger i euro. Af hensyn til virksomhederne har Folketinget skabt mulighed for at bogføre, at aflægge regnskaber samt at udstede selskabskapital i euro.

Der sker altså allerede nu en vis tilpasning til euro i Danmark. Denne tilpasning kan på nogle områder lette en eventuel overgang fra danske kroner til euro i Danmark.

2.1 Indledning

Den danske økonomi er nært knyttet til euro-områdets økonomier og bliver derfor påvirket af euroens indførelse. Den danske fastkurspolitik har hidtil været at knytte kronen tæt til den tyske mark, som den 1. januar 1999 blev en del af euroen. Endvidere foregår næsten 50 pct. af den danske udenrigshandel med de 11 eurolande. Derudover påvirker renten i euro-området renten i Danmark. Endelig påvirkes den finansielle sektor og forbrugerne, blandt andet fordi euro-områdets værdipapirer m.m. handles i euro.

Selvom Danmark står udenfor euroen, er Nationalbanken, den finansielle sektor, virksomhederne og den offentlige sektor derfor allerede i dag nødt til at kunne håndtere euro i en vis udstrækning.

2.2 Forberedelse inden den 1. januar 1999

Nationalbanken og kreditinstitutterne har forberedt sig på at få adgang til Eurosystemets fælles betalingsformidlingssystem, TARGET, som trådte i kraft den 1. januar 1999. Tilpasningen til at deltage i TARGET er allerede gennemført, og det danske betalingssystem er ved at blive forbedret. Hvis Danmark vælger at deltage i euroen, vil Danmark få fuld adgang til TARGET. Således vil Danmark f.eks. få samme adgang til ubegrænset intradaglikviditet som de øvrige eurolande.

Den finansielle sektor har forberedt sig på euroen og kan allerede i dag tilbyde forbrugerne og virksomhederne en lang række europrodukter såsom konti, realkreditlån og pengeoverførsler. Hvis Danmark vælger at deltage i euroen, vil sektoren skulle forberede sig på, at kundernes efterspørgsel efter europrodukter stiger markant. I stedet for som i dag at kunne behandle euro som en fremmed valuta, vil

systemerne skulle tilpasses til at kunne behandle euro på lige fod med danske kroner.

For *virksomhederne* er det særligt eksport- og importvirksomheder, der har været nødt til at forberede sig på euroen. Af hensyn til udenlandske forretningspartnere kan det være nødvendigt at udarbejde f.eks. prislister og fakturaer i euro. Virksomhedernes forberedelse til euroen må ventes i et vist omfang at lette forberedelserne til en eventuel dansk deltagelse i euro.

For at give danske virksomheder de samme forretningsmæssige muligheder som eurolandenes virksomheder vedtog Folketinget i 1998 en euro-lovpakke. Siden den 1. januar 1999 har virksomheder i Danmark dermed haft mulighed for at lave årsregnskaber, udstede selskabskapital og bogføre i euro.

For *forbrugerne* har euroen skabt nogle nye muligheder som følge af den finansielle sektors forberedelse til euroen. Eksempelvis kan forbrugere i Danmark allerede nu oprette konti i euro, optage realkreditlån i euro og foretage pengeoverførsler i euro.

Tre elementer i forberedelserne før den 1. januar 1999 har været særligt betydningsfulde, og de beskrives derfor nærmere nedenfor. Det drejer sig om;

- at den danske krone er blevet knyttet til euroen gennem valutakur-sarrangementet, ERM 2,
- at de danske penge- og kreditinstitutter har fået adgang til det nye europæiske betalingssystem til grænseoverskridende betalinger i euro, TARGET, og
- at de danske virksomheder har fået mulighed for blandt andet at aflægge årsregnskaber m.v. i euro.

2.3 Den danske krones tilknytning til euroen

Som led i den danske fastkurspolitik blev den danske krone knyttet til euroen den 1. januar 1999. Den danske krone deltager i det nye valutaarrangement, ERM 2, med et udsvingsbånd omkring dens centralkurs over for euroen på +/- 2,25 pct.

Kronens centralkurs over for euro i ERM 2 blev den 31. december 1998 fastlagt ved anvendelse af centralkursen over for D-mark i EMS-samarbejdet på 381,443 DKK pr. 100 DEM og omregningskursen fra D-mark til euro. Centralkursen er 746,038 DKK pr. 100 EUR. Det tilladte udsvingsbånd for den danske krone overfor euroen er dermed 729,252-762,824 DKK pr. 100 EUR.

Udsvingsbåndet tjener som et sikkerhedsnet, idet Nationalbanken i praksis stabiliserer kronen inden for et mere snævert interval.

2.4 Penge- og kreditinstitutternes adgang til betalingssystemet TARGET

Med virkning fra den 1. januar 1999 har de danske penge- og kreditinstitutter fået adgang til det nye europæiske betalingssystem til grænseoverskridende betalinger i euro, TARGET, hvilket gør det lettere for den finansielle sektor i Danmark at foretage grænseoverskridende betalinger i euro.

Danmark og de øvrige EU-lande uden for euro-området deltager i TARGET på mere restriktive vilkår end eurolandene. Mens eurolandene kan foretage ubegrænsede betalinger i TARGET-systemet, vil betalinger fra EU-landene uden for euro-området være begrænset af den kredit, som centralbankerne uden for euro-området må stille til rådighed.

2.5 Virksomhedernes mulighed for blandt andet at aflægge årsregnskaber i euro

Af hensyn til virksomheder placeret i Danmark blev der i december 1998 med virkning fra den 1. januar 1999 vedtaget en euro-lovpakke.

Det blev dermed tilladt at aflægge årsregnskaber i euro, at angive selskabskapital i euro og at bogføre i euro. Når det rent teknisk-administrativt kan lade sig gøre er det er hensigten, at virksomhederne kan foretage visse indberetninger i euro til offentlige myndigheder.

Euro-lovpakken indebar i øvrigt også, at referencer til ECU og eurolandenes valutaer i dansk lovgivning er blevet erstattet med euro.

Som opfølgning på euro-lovpakken præsenterede regeringen i maj 1999 en redegørelse vedrørende tilpasning af dansk lovgivning som følge af euroens indførelse i en række andre EU-lande.

Med hensyn til årsregnskab i euro, angivelse af selskabskapital i euro og bogføring i euro redegøres der for mulighederne for at bruge standardkurser i stedet for dagskurser ved omregning fra euro til danske kroner.

Regeringen er i færd med at udarbejde en bekendtgørelse til bogføringsloven om omregning af transaktioner i euro til danske kroner for virksomheder, der bogfører i euro. I denne forbindelse vurderes konsekvenserne af brugen af standardkurser ved opgørelsen af skatter og afgifter.

I redegørelsen var der endvidere foretaget en foreløbig analyse af de edb-tekniske muligheder for at tillade indberetning og afregning for virksomhederne i euro på skatte- og afgiftsområdet. Muligheden for indberetning og afregning i euro skal afvejes i forhold til omkostningerne herved, det forventede behov herfor, samt de systemmæssige

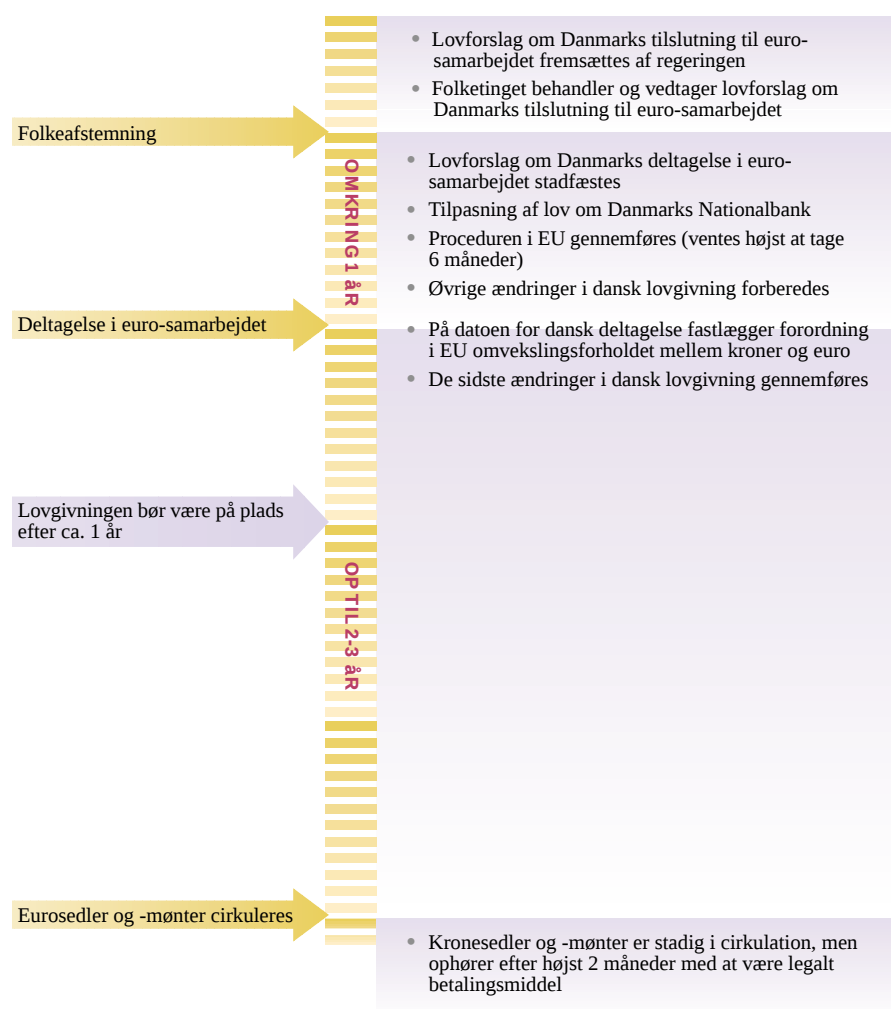
problemer forbundet med en eventuel deltagelse i euro-samarbejdet. Der er iværksat en yderligere undersøgelse heraf, som ventes færdig i løbet af efteråret 1999.

Derudover belyste redegørelsen mulighederne for indberetning i euro til Danmarks Statistik, Finanstilsynet og Danmarks Nationalbank.

Endelig beskrev redegørelsen mulighederne for at indføre aktier uden beløbsangivelse (non par value). I dag er der kun for at udstede aktier med pålydende værdi. Erhvervsministeriet ventes i efteråret at udarbejde en analyse af, hvorvidt det vil være hensigtsmæssigt at indføre en non par value model i aktieselskabsloven.

Kapitel 3

Proceduren i EU og dansk lovgivning

Efter et eventuelt "ja" ved en folkeafstemning kan loven om Danmarks tilslutning til euro-samarbejdet stadfæstes. Det bør derefter højst tage 1 år at

- gennemføre optagelsesproceduren i EU, herunder vedtage EU-lovgivning vedrørende fuld dansk deltagelse i euro-samarbejdet, samt

- *få den del af den danske lovgivning på plads, der er nødvendig eller hensigtsmæssig af hensyn til omstillingen til euro.*

Herefter bør det ikke tage mere end et år at få foretaget de resterende ændringer i lovgivningen.

ØMU-proceduren bygger på ret og pligt. Medlemslandene har både ret og pligt til at deltage i euroen, hvis de opfylder de nødvendige betingelser. Danmark og Storbritannien har dog med sine forbehold i ØMU-protokollerne frigjort sig fra pligten til at deltage, men har fortsat retten.

3.1 Indledning

Formålet med dette kapitel er at give et overblik over, hvad der skal ske på en række hovedområder på det lovgivningsmæssige område, hvis der ved en folkeafstemning stemmes ja til at indføre euroen i Danmark.

Der vil i kapitlet ikke blive foretaget en detaljeret gennemgang af alle de lovregler, der skal eller bør ændres i forbindelse med Danmarks deltagelse i euro-samarbejdet. Dette kræver en særskilt analyse.

Lovforslaget om Danmarks tilslutning til euro-samarbejdet indebærer overladelse af beføjelser fra danske myndigheder til EU. Lovforslaget skal derfor behandles efter reglerne i grundlovens §20. Dette indebærer, at lovforslaget skal godkendes ved en folkeafstemning, med mindre lovforslaget vedtages i Folketinget med 5/6-flertal. I overen-

stemmelse med det nationale kompromis¹⁾ vil regeringen under alle omstændigheder sikre, at sagen udlægges til folkeafstemning.

Hvis der ved folkeafstemningen konstateres et flertal for dansk tilslutning til euro, stadfæstes loven om Danmarks tilslutning til euro. Dernæst kan Danmark indlede en procedure i EU for optagelsen i euroen. Samtidig skal der ske en afklaring af valutaforholdene i Grønland og på Færøerne, som er en del af krone-området, jf. kapitel 9.

For at kunne indføre euroen i Danmark skal lovgivningen desuden tilpasses, således at kronen erstattes af euroen, herunder at alle referencer til kronebeløb skal omregnes til beløb i euro. Hertil kommer, at det skal sikres, at dansk lovgivning er i overensstemmelse med den lovgivning i EU, der gælder for eurolandene. Blandt andet skal lov om Danmarks Nationalbank tilpasses, således at denne er i overensstemmelse med EF-traktatens bestemmelser for lande, der deltager i euro-samarbejdet.

Herudover vil eksempelvis lovgivning vedrørende henholdsvis sedler og mønter samt reglerne vedrørende lovligt betalingsmiddel skulle tilpasses. De fleste lovændringer vil dog være af ordensmæssig karakter.

For så vidt angår den danske lovgivning kan det i flere tilfælde være vigtigt, at de lovgivningsmæssige ændringer er på plads i god tid, da det kan tage tid at indrette f.eks. edb-systemer i forhold til ny lovgivning. Eksempelvis kan der på det sociale område peges på, at beløbsangivelser i euro skal være fastlagt i god tid, således at edb-systemer,

1) I lyset af folkeafstemningen den 2. juni 1992 indgik 7 af Folketingets partier det nationale kompromis den 30. oktober 1992. Det nationale kompromis fastlægger den danske holdning til 4 hovedelementer i Maastricht-traktaten; borgerskab, ØMU, fælles forsvarspolitik og fælles forsvar samt retlige og indre anliggender.

der foretager udbetalinger af sociale ydelser, kan indrettes på de nye omregnede værdier²⁾.

3.2 Proceduren i EU for deltagelse i euro-samarbejdet

ØMU-proceduren bygger på ret og pligt. Medlemslandene har både ret og pligt til at deltage i euroen, hvis de opfylder de nødvendige betingelser. Danmark og Storbritannien har dog med sine forbehold i ØMU-protokollerne frigjort sig fra pligten til at deltage, men har fortsat retten.

Iværksættelse af proceduren i EU for en optagelse af Danmark i euro-samarbejdet kan derfor i henhold til den danske ØMU-protokol til traktaten kun blive indledt på Danmarks anmodning. Hvis der ved en folkeafstemning konstateres et "ja" til at indføre euroen i Danmark, skal regeringen således meddele ECOFIN-Rådet, Europa-Kommisjonen og Den Europæiske Centralbank, at vi ønsker at ophæve det danske ØMU-forbehold og at deltage i euro-samarbejdet. Herefter vil procedurerne for optagelse i euroen begynde efter EF-traktatens artikel 122.

For at et EU-land har ret til at deltage i euroen, skal det opfylde nogle betingelser af økonomisk og lovgivningsmæssig art;

- lav inflation,
- lav rente,
- budgetunderskud på højst 3 pct. af BNP og en offentlig gæld på højst 60 pct. af BNP eller faldende mod 60 pct. af BNP,
- valutakursstabilitet samt

2) Med indførelsen af euro vil lovgivningen skulle ændres således, at beløb, der i lovgivningen er angivet i kroner og ører, skal angives i euro.

- dansk lovgivning, herunder Nationalbankloven, skal være forenelig med EF-traktatens bestemmelser for lande, der deltager i euro-samarbejdet.

Det er objektive krav, som Danmark kender til på forhånd. Hvis Danmark søger om optagelse i euroen, vil vi sørge for at opfylde såvel de økonomiske som de lovgivningsmæssige krav.

I dag opfylder Danmark de økonomiske kriterier.

Selve den EU-procedure, der skal lede til en EU-beslutning om dansk deltagelse i euro-samarbejdet, ventes højst at kunne tage 6 måneder. Proceduren vil være følgende:

Efter at regeringen har meddelt, at Danmark ønsker at deltage i euroen, udarbejder Europa-Kommissionen og ECB hver sin rapport om Danmarks opfyldelse af kriterierne for at deltage i euro-samarbejdet.

ECOFIN-Rådet vurderer på grundlag af disse rapporter, hvorvidt Danmark opfylder de nødvendige betingelser for indførelsen af euroen og anbefaler sine konklusioner til Rådet i dets sammensætning af stats- og regeringschefer.

Stats- og regeringscheferne bekræfter efter anbefaling fra ECOFIN og efter høring af Europa-Parlamentet, at Danmark opfylder de nødvendige betingelser for at deltage i euro-samarbejdet.

Samtidig ventes Danmark sammen med de andre eurolande og ECB at blive enige om en tidsplan for, hvor hurtigt Danmark kan overgå til euro, herunder tidspunktet for deltagelse i euro-samarbejdet og tidspunktet for cirkulation af eurosedler og -mønter.

I forbindelse med denne tidsplan vil det skulle overvejes, om det skal være ved et årsskifte, Danmark henholdsvis indtræder i euro-samarbejdet og sætter eurosedler og -mønter i cirkulation.

De 11 eurolande indtrådte i euro-samarbejdet ved årsskiftet den 1. januar 1999, hvilket har dannet en form for praksis. Men EF-traktaten fastsætter ikke, at et nyt euroland skal indtræde ved et årsskifte. Fastsættelse af det præcise tidspunkt for indtræden i euro-samarbejdet vil skulle aftales med ECB og eurolandene. Afklaring vil først kunne ske, når spørgsmålet er aktuelt.

De 11 eurolande vil cirkulere eurosedler og euromønter ved årsskiftet den 1. januar 2002. Cirkulationen sker ved årsskiftet af administrative hensyn til årsregnskaber og lignende. Disse hensyn vil nok også være afgørende for Danmark.

På tidspunktet for dansk deltagelse i euro-samarbejdet vil ECOFIN vedtage den forordning, der fastlægger omregningskursen mellem danske kroner og euro. Omregningskursen fastlægges i henhold til EF-traktatens artikel 123 på forslag fra Europa-Kommissionen og efter høring af ECB.

Økonomiministeren vil senest på tidspunktet for dansk deltagelse i euro-samarbejdet deltage i den uformelle gruppe, Euro-11, der som regel træffes før hvert møde i ECOFIN-Rådet for at drøfte spørgsmål af særlig interesse for eurolandene.

Samlet set vil EU-proceduren først og fremmest resultere i tre EU-retsakter vedrørende Danmark:

- EU-beslutning om Danmarks deltagelse i euro-samarbejdet.
- En forordning om det retlige grundlag for indførelsen af euroen i Danmark.

- En forordning der fastlægger omregningskursen mellem danske kroner og euro.

3.3 EU-lovgivning om euroen for de deltagende lande

Når Danmark indtræder i euro-samarbejdet, bliver vi omfattet af de samme rettigheder og pligter som de øvrige deltagende eurolande. Det indebærer, at Danmark deltager i den fælles valuta, herunder i den fælles penge- og valutapolitik for euro-området, og vil være bundet af de regler vedrørende økonomisk politik, som kun gælder de medlemsstater, der er fuldgældige medlemmer af tredje fase af ØMU med den fælles valuta.

De regler, der vil gælde for indførelsen af euro i Danmark, er fastsat i Rådets forordning (EF) 974/98 af 3. maj 1998 om indførelsen af euroen. Forordningen fastslår blandt andet, at valutaerne for de deltagende lande skal være euro. Valutaenheden skal være én euro, og én euro underopdeles i et hundrede cent.

Boks 3.1 Proceduren i EU

- Danmark meddeler EU, at vi ønsker at deltage i euro-samarbejdet
- Europa-Kommissionen og ECB udarbejder hver en rapport om, hvorvidt Danmark opfylder betingelserne for deltagelse i euroen
- Rådet i sin sammensætning af stats- og regeringscheferne bekræfter efter indstilling fra ECOFIN og høring af Europa-Parlamentet, at Danmark optages i euro-samarbejdet
- Danmark, eurolandene og ECB bliver enige om en tidsplan for, hvor hurtigt Danmark kan overgå til euro, herunder tidspunktet for deltagelse i euro-samarbejdet og tidspunktet for cirkulation af eurosedler og -mønter i Danmark
- Forordning om det retlige grundlag for indførelsen af euroen i Danmark
- Forordning der fastlægger omregningskursen mellem danske kroner og euroen
- Økonomiministeren deltager i den uformelle gruppe, Euro-11
- Nationalbankdirektøren deltager i ECB's Styrelsesråd

Deltagelse i euro-samarbejdet betyder samtidig, at kronen erstattes med euroen til en fast omregningskurs. Fra indtræden i euro-samarbejdet til cirkulationen af eurosedler og -mønter vil det gælde, at en krone og en øre er underopdelinger af euroen. Pengesedler og mønter i kroner og ører vil derfor bevare deres status som lovligt betalingsmidler i Danmark, indtil der er foretaget en ombytning med eurosedler og -mønter. Når kronesedler og -mønter ikke længere er lovligt betalingsmiddel, vil de i en periode herefter fortsat kunne omveksles til euro i Nationalbanken.

Fra cirkulationen af eurosedler og -mønter skal henvisninger i retlige instrumenter læses som henvisninger til euro efter den fastsatte omregningskurs mellem kroner og euro. En fysisk redenominering, f.eks. af et pantebrev, en realkreditobligation eller et andet privat låne-dokument, er derfor ikke nødvendig. Dog skønnes det blandt andet af praktiske årsager, at en redenominering kan være hensigtsmæssig. For mange typer værdipapirer kan det endvidere være hensigtsmæssigt at redenominere allerede fra indtræden i euro-samarbejdet, jf. kapitel 5.

De eurosedler og -mønter, der sættes i omløb i Danmark, skal opfylde den pålydende værdi og de tekniske specifikationer, der er fastsat i Rådets forordning (EF) 975/98 og 423/99 om pålydende værdi og tekniske specifikationer for euromønter samt i ECB's beslutning ECB/1998/6 om pålydende værdi, specifikationer, gengivelse, ombytning og tilbagetrækning af eurosedler.

Der bliver otte mønter: 2 og 1 euro, samt 50, 20, 10, 5, 2 og 1 cent. Mønterne har en fælles europæisk side og en national side, som Danmark selv bestemmer. Det er økonomiministeren, der efter forhandling med Nationalbanken beslutter hvilke motiver, der afbildes på mønter i Danmark. Økonomiministeren kan allerede inden folkeafstemningen beslutte, at dronningen skal afbildes på den nationale side af de danske euromønter. De enkelte eurolande skal have godkendt omfanget af deres møntudstedelse af ECB.

Der bliver syv eurosedler: 500, 200, 100, 50, 20, 10 og 5 euro. Eurosedlerne vil være ens i alle lande. I henhold til EF-traktaten har ECB eneret til at bemyndige udstedelse af pengesedler i Fællesskabet.

Det vil i Danmark være Danmarks Nationalbank, der cirkulerer sedler og mønter i euro. Nationalbanken vil blive bemyndiget til at udstede pengesedler.

Boks 3.2 giver en oversigt over de vigtigste bindende rådsbeslutninger, rådsforordninger samt ECB-retsakter for eurolandene.

3.4 Gældende dansk lovgivning om euroen

Dansk lovgivning er allerede indrettet efter, at der findes fremmede valutaer, og lovgivningen opfylder de internationale konventioner på disse områder. I henhold til den gældende danske lovgivning er euroen at betragte som enhver anden fremmed, konvertibel valuta.

I december 1998 blev der i Danmark vedtaget en euro-lovpakke med virkning fra 1. januar 1999. Formålet med lovpakken var at foretage konsekvensrettelser i dansk lovgivning med henblik på at tage højde for, at euroen blev indført som erstatning for en række europæiske valutaer og ECU.

Derudover havde lovpakken til formål at give især danske aktie- og anpartsselskaber mulighed for at aflægge årsregnskaber i euro, at angive selskabskapital i euro og at bogføre i euro.

De virksomheder, der allerede nu vælger at aflægge årsregnskab i euro og/eller angive virksomhedens kapital i euro, vil få en "nemmere" omstilling til euro ved en eventuel dansk indtræden i euro-samarbejdet.

Boks 3.2 Oversigt over bindende rådsbeslutninger, rådsforordninger samt ECB-retsakter for eurolandene

Regler vedrørende den økonomiske politik, der kun gælder for eurolandene:

- Rådets forordning nr. 1466/97 af 7. juli 1997 om styrkelse af overvågningen af budgetstillinger samt overvågning og samordning af økonomiske politikker – artikel 3-5
- Rådets forordning nr. 1467/97 af 7. juli 1997 om fremskyndelse og afklaring af gennemførelsen af proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud – artikel 5-16,

Lovgivning vedrørende ECB:

- Rådets forordning nr. 2531/98 af 23. november 1998 om ECB's anvendelse af mindstereserver
- Rådets forordning nr. 2532/98 af 23. november 1998 om ECB's beføjelser til at pålægge sanktioner
- Rådets forordning nr. 2533/98 af 23. november 1998 om ECB's indsamling af statistisk information – artikel 5-7
- ECB's forordning nr. 2818/98 af 1. december 1998 om anvendelse af mindstereserver (ECB/1998/15)
- ECB's forordning nr. 2819/98 af 1. december 1998 om den konsoliderede balance i MFI-sektoren (monetære finansielle institutioner) (ECB/1998/16)
- ECB's beslutning af 9. juni 1998 om fastsættelse af de foranstaltninger, som er nødvendige for indbetalingen af ECB's kapital (ECB/1998/2)

Lovgivning vedrørende valutaarrangementer for euro-området:

- 98/683/EF: Rådets beslutning af 23. november 1998 om valutakursspørgsmål i relation til CFA-francen og den comoriske franc
- 98/744/EF: Rådets beslutning af 21. december 1998 om valutakursspørgsmål i relation til den kapverdiske escudo
- 99/95/EF: Rådets beslutning af 31. december 1998 om de monetære arrangementer i de franske territoriale administrative enheder Saint Pierre og Miquelon og Mayotte
- 99/96/EF: Rådets beslutning af 31. december 1998 om Fællesskabets holdning til en aftale om de monetære relationer med Monaco
- 99/97/EF: Rådets beslutning af 31. december 1998 om Fællesskabets holdning til en aftale om de monetære relationer med San Marino
- 99/98/EF: Rådets beslutning af 31. december 1998 om Fællesskabets holdning til en aftale om de monetære relationer med Vatikanstaten

Lovgivning vedrørende indførelse af euroen:

- Rådets forordning (EF) nr. 974/98 af 3. maj 1998 om indførelse af euroen

Lovgivning vedrørende eurosedler og euromønter:

- Rådets forordning (EF) nr. 975/98 af 3. maj 1998 om pålydende værdi og tekniske specifikationer for euromønter, som er bestemt til at sættes i omløb
- Rådets forordning (EF) nr. 423/1999 af 22. februar 1999 om ændring af forordning 975/98 om pålydende værdi og tekniske specifikationer for euromønter, som er bestemt til at sættes i omløb
- 99/33/EF: Den Europæiske Centralbanks beslutning af 7. juli 1998 om pålydende værdi, specifikationer, gengivelse, ombytning og tilbagetrækning af eurosedler (ECB/1998/6)

3.5 Indførelsen af euroen i dansk lovgivning

Inden en folkeafstemning fremsætter regeringen forslag til lov om dansk tilslutning til euroen, som skal behandles og vedtages af Folketinget. Hvis folkeafstemningen resulterer i et "ja", skal loven derefter stadfæstes af dronningen.

Såfremt Danmark beslutter sig for at deltage i euro-samarbejdet, vil der skulle foretages en række ændringer af den danske lovgivning.

En del af ændringerne i dansk lovgivning skal være på plads allerede inden datoen for indtræden i euro-samarbejdet. For at kunne deltage i den fælles pengepolitik er det f.eks. nødvendigt at ændre lov om Danmarks Nationalbank. Visse andre dele af lovgivningen skal først være på plads, når eurosedler og -mønter cirkuleres.

For at reducere lovgivningsarbejdet i forbindelse med indførelsen af euroen vil det være hensigtsmæssigt i god tid at danne sig et overblik over de nødvendige lovændringer med henblik på at foretage forskellige typer ændringer i den samme lovgivning samtidigt.

Det vil også være hensigtsmæssigt at gennemføre lovændringerne i god tid af hensyn til at fremme den praktiske og tekniske omstilling både i den offentlige og i private sektor.

Det bør højst tage 1 år at gennemføre de ændringer af lovgivningen, som skal være på plads inden datoen for indtræden i euro-samarbejdet. Herefter bør det ikke tage mere end et år at få foretaget de øvrige nødvendige justeringer m.v. i lovgivningen.

Boks 3.3 giver en sammenfatning af de lovgivningsmæssige konsekvenser af dansk deltagelse i eurosamarbejdet.

Boks 3.3 Dansk lovgivning

- Folketinget behandler og vedtager inden folkeafstemningen lovforslaget om Danmarks deltagelse i euro-samarbejdet. Lovforslaget stadfæstes efter folkeafstemningen, såfremt der konstateres et flertal for dansk tilslutning
- Valutaforholdene i Grønland og på Færøerne afklares
- Indførelse af euroen i dansk lovgivning:
 - Ændring af lov om Danmarks Nationalbank
 - Ændring af lov om valutaforhold m.v.
 - Ændringer på grund af udfasning af kroner, blandt andet ændring af møntloven
 - Ændring af lovgivning i det omfang, der er beløbsangivelser
 - Benævnelsen kroner ændres til benævnelsen euro
 - Ændring af lovgivning som følge af, at Nationalbankens diskonto afløses af en rentesats, som offentliggøres af Den Europæiske Centralbank
 - Eventuel tilpasning af danske regler om efterligning og forfalskning
 - Eventuel mulighed for at udstede aktier uden beløbsangivelse ("non par value")
 - Eventuelt lov om redenominering

Nedenfor er der redegjort for de tilpasninger og områder i lovgivningen, der skal være på plads dels inden Danmarks deltagelse i euro-samarbejdet, dels i relation til cirkulationen af eurosedler og -mønter.

Lov om Danmarks tilslutning til euroen

Det er en betingelse for Danmarks deltagelse i euroen, at Danmark påtager sig de forpligtelser, som gælder for eurolandene i medfør af Traktaten om De europæiske Fællesskaber. Hertil kræves, at regeringen afgiver en erklæring herom til EU, som på forhånd er tiltrådt af Folketinget i medfør af grundlovens §19. Folketingets samtykke forudses at blive givet i lovform på samme måde som ved Danmarks tilslutning til EU-traktaterne i øvrigt.

Herudover skal der ved lov overlades beføjelser til EU i henhold til grundlovens § 20, idet visse af de beføjelser, EU's institutioner kan udøve, antages at bero på en overladelse af beføjelser fra danske myndigheder. Regeringen finder, at dansk tilslutning til euroen i givet fald nødvendiggør anvendelse af § 20, og at proceduren i grundlo-

vens§ 20 vil være tilstrækkelig, således at tilslutning vil kunne ske uden en grundlovsændring.

Lov om Danmarks Nationalbank

Med indtrædelsen i euro-samarbejdet bliver Danmarks Nationalbank en del af Eurosystemet og vil blandt andet deltage i udførelsen af den fælles pengepolitik. Af hensyn til overensstemmelse med EF-traktatens bestemmelser for eurolande, deltagelsen i den fælles pengepolitik og gennemførelsen af cirkulation af eurosedler og -mønter i Danmark vil møntloven og loven om Danmarks Nationalbank skulle tilpasses. Blandt andet vil loven skulle ændres i overensstemmelse med, at bemyndigelsen til at udstede pengesedler overgår fra Danmarks Nationalbank til ECB.

Lov om valutaforhold m.v.

Lov om valutaforhold m.v. indeholder blandt andet en reference til bestemmelser om indløseligheden af Danmarks Nationalbanks sedler til guld, som vil skulle ændres.

Finansiel lovgivning

Der vil skulle ske en ændring af dele af den lovgivning, som f.eks. Finanstilsynet administrerer. I de fleste tilfælde vil indførelsen af euroen alene medføre konsekvensrettelser, hvor danske kroner erstattes med et afrundet beløb i euro. Det kan dog ikke udelukkes, at der kan være behov for andre ændringer.

Finanstilsynet har netop påbegyndt en gennemgang af blandt andet love og bekendtgørelser med henblik på at fastlægge omfanget af nødvendige ændringer. Det vil f.eks. blive afklaret, hvorvidt der vil være lovgivningsmæssige konsekvenser af redenomineringen af realkreditobligationer, ændringen af de beløbsangivelser for den ansvarlige kapitalens størrelse, der stadig er i danske kroner, samt ændringen af bekendtgørelsen om kongruens og lokalisering, der blandt andet omhandler valutakursrisikoen mellem kroner og euro.

Med hensyn til omregning af den ansvarlige kapital til euro overvejes muligheden for at indføre aktier uden beløbsangivelse, hvor aktiens værdi udtrykkes som en andel af den til enhver tid værende samlede egenkapital i forhold til antallet af udstedte aktier. Dette kaldes også for non par value aktier. Det vil i givet fald kunne lette overgangen fra kroner til euro. Erhvervsministeriet er i gang med en analyse af, hvorvidt det vil være hensigtsmæssigt at indføre en non par value model i aktieselskabsloven.

Erfaringer fra de nuværende eurolande viser, at det er hensigtsmæssigt at redenominere udestående statsobligationer. I forbindelse med Danmarks indtræden i euro-samarbejdet vil således både tekniske og juridiske spørgsmål om redenominering af udestående statsobligationer skulle overvejes. Det vil muligvis være hensigtsmæssigt at vedtage en redenomineringslov ved en eventuelt dansk deltagelse i euro-samarbejdet. En arbejdsgruppe nedsat af Danmarks Nationalbank forventes ultimo 1999 at udsende en rapport med anbefalinger for redenominering af danske obligationer, jf. kapitel 5.6. For så vidt angår realkreditobligationer eller andre typer private obligationer er det op til udstederne selv at tage stilling til behovet for en redenominering.

En redenomineringslov bør blandt andet angive, hvilken offentlig sektorgæld, der skal redenomineres, og hvornår dette sker. Loven kan endvidere angive, at principperne for redenominering tillige finder anvendelse på gæld udstedt i eurolandenes nationale valutaenheder i henhold til dansk ret.

Kronesedler og -mønter

Sedler og mønter i kroner kan indtil de tages ud af omløb blive ved med at være lovligt betalingsmiddel i Danmark. Tidspunktet, for hvornår kronen skal tages ud af omløb, vil blive fastlagt af Danmark i samarbejde med de øvrige eurolande. Fra Danmarks Nationalbank har sendt eurosedler og mønter i omløb til, at danske kroner ophører

med at være lovligt betalingsmiddel ventes at gå mellem 4 uger og 2 måneder.

Kronebeløb i lovgivningen

I hele den danske lovgivning vil benævnelsen kroner skulle erstattes med benævnelsen euro. Samtidig er der i en stor del af lovgivningen nævnt beløbstørrelser, der er udtrykt i kroner og ører. Med indførelsen af euro vil lovgivningen skulle ændres, således at beløb, der er angivet i kroner og ører, skal omregnes til og angives i euro.

Ved omregningen til euro skal der endvidere tages højde for eventuelle afrundingsspørgsmål. Således vil den store byrde inden for f.eks. Socialministeriets ressort ligge i omregning af beløb i kroner og ører til euro, hvor der i en lang række tilfælde skal tages stilling til afrundingen af beløb omregnet fra kroner til euro. Eksempelvis er der krone- og øreangivelser i love om kontanthjælp, pensioner m.v., jf. boks 3.4. Der vil også være brug for tilpasninger af beløbene til euro i bekendtgørelser, cirkulærer og vejledninger, som indeholder regler med angivelse af kronebeløb.

Boks 3.4 Eksempler på love, der skal ændres, under Socialministeriets ressort

- Lov om social service
- Lov om aktiv socialpolitik
- Lov om social pension
- Lov om delpension
- Lov om dagpenge ved sygdom og fødsel
- Lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag
- Lov om sikring mod følger af arbejdsskade
- Lov om erstatning til skadelidte værnepligtige

Danmarks Nationalbank - diskonto

Som følge af Danmarks Nationalbanks indtræden i Eurosystemet vil diskontoen blive afløst af en rentesats, som offentliggøres af ECB.

På baggrund heraf skal de steder i den danske lovgivning, hvor der henvises til Danmarks Nationalbanks diskonto, ændres. Det kan enten ske ved, at der henvises til denne anden rentesats, eller ved at lovbestemmelsen omformuleres, således at der ikke er en henvisning til en rentesats.

Efterligning og forfalskning af eurosedler og -mønter

Ifølge Rådets forordning om indførelsen af euroen skal de deltagende medlemsstater fastsætte passende sanktioner mod efterligning og forfalskning af eurosedler og -mønter.

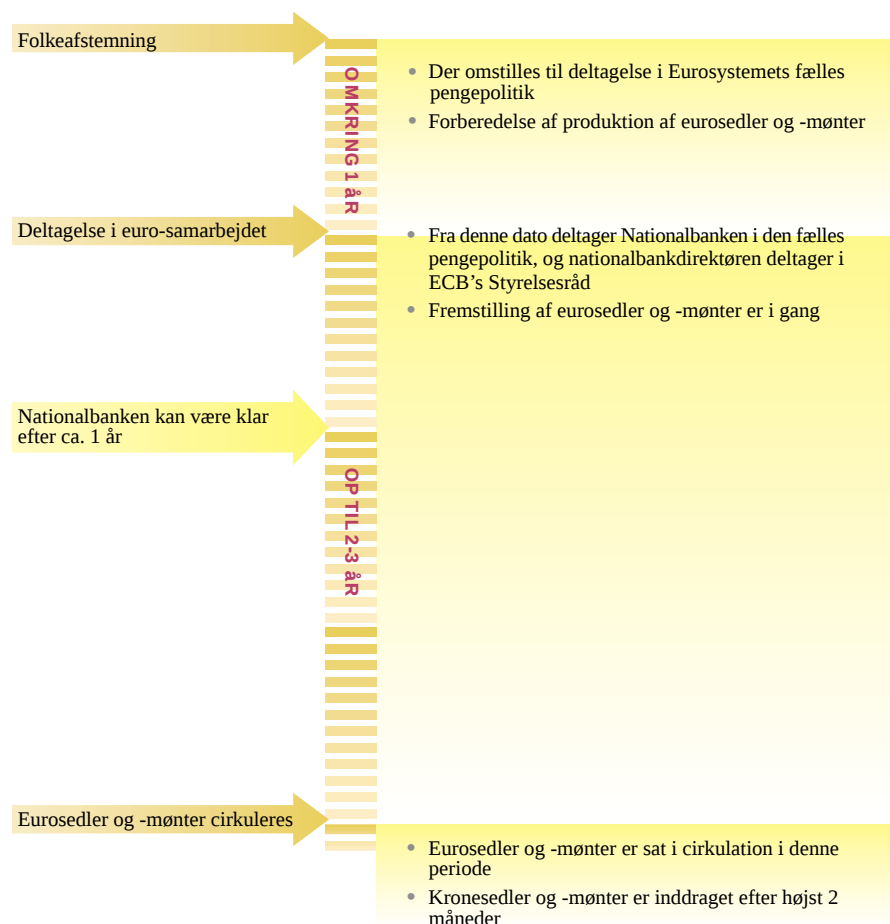
Det overvejes i øjeblikket i EU, om der skal udstedes en rammeafgørelse om styrkelse af den strafferetlige beskyttelse mod falskmønter i forbindelse med indførelsen af euroen.

I foråret 1999 udstedte Rådet en resolution, hvori Rådet blandt andet opfordrer medlemsstaterne til at sikre, at euroen beskyttes på passende vis gennem effektive strafferetlige foranstaltninger.

Det vil skulle undersøges, om de nuværende danske regler om pengefalsk og ophavsret er tilstrækkelige.

Kapitel 4

Nationalbanken

Nationalbanken skal bruge ca. 1 år efter et "ja" ved en folkeafstemning for at være klar til at deltage i euro-samarbejdet. Efter medlemskabets start vil Nationalbanken have behov for ca. 1 år til etablering af den nødvendige startbeholdning, for eurosedler og -mønter kan sættes i cirkulation. Efter en kort periode med dobbelt seddel- og møntcirkulation, vil euroen være eneste lovlige betalingsmiddel.

4.1 Indledning

Danmarks Nationalbank er centralbank i Danmark. Funktionen som centralbank indebærer en række opgaver, som adskiller Nationalbanken fra andre banker.

Nationalbankens ansvarsområder er blandt andet:

- Pengepolitikken
- Udarbejdelse af finansielle statistikker
- At bidrage til sikre og effektive betalings- og clearingssystemer
- Produktion og distribution af sedler og mønter

Den Europæiske Centralbank, ECB, er euro-områdets fælles centralbank. ECB har ansvaret for pengepolitikken i euro-området, som p.t. består af de 11 EU-lande, der indførte euroen per 1. januar 1999. ECB danner sammen med de 11 nationale centralbanker i euro-området *Eurosystemet*.

Selvom Nationalbanken i dag ikke er en del af *Eurosystemet*, deltager Nationalbanken alligevel i et vist omfang i Eurosystemets arbejde, fx i det fælles betalingsformidlingssystem, TARGET, jf. afsnit 4.5.

For at euroen kan indføres i Danmark, skal Nationalbanken gøres klar til at indgå som en del af Eurosystemet. Dette indebærer en række ændringer inden for Nationalbankens ansvarsområder og i mange af Nationalbankens systemer. Det er Nationalbankens vurdering, at der til gennemførelsen af disse ændringer og indførelsen af euro som kontopenge kræves omkring 1 år - regnet fra det tidspunkt, hvor der foreligger et ja ved en folkeafstemning.

Nationalbanken vurderer, at der yderligere vil være behov for ca. 1 år, inden Nationalbanken kan være klar til at sætte eurosedler og -mønter i omløb i Danmark.

4.2 Den fælles pengepolitik

Ved indførelse af euro i Danmark får Nationalbanken del i ansvaret for udformningen af den fælles pengepolitik, da nationalbankdirektøren vil deltage i møderne i ECB's Styrelsesråd, hvor de fælles pengepolitiske beslutninger træffes, fx beslutninger om renteændringer.

ECB's Styrelsesråd består af ECB's direktion og centralbankcheferne fra de lande, der har indført euroen. Det er Styrelsesrådet, som har ansvaret for pengepolitikken i euro-området, men det er de nationale centralbanker, som altovervejende foretager den praktiske udførelse på vegne af ECB. Nationalbanken bliver således bindeledet mellem den danske finansielle sektor og Eurosystemet.

Eurosystemets pengepolitiske rammer

Rammerne for Eurosystemets pengepolitik udgøres af tre elementer:

- *Markedsoperationer*: ECB anvender markedsoperationer for at styre den korte rente og likviditeten i euro-området. Ved en markedsoperation får kreditinstitutter (hovedsageligt penge- og realkreditinstitutter) mod passende sikkerhed typisk tildelt en given mængde likviditet til en på forhånd annonceret rente. Ved de primære ugentlige markedsoperationer tildeles likviditet med en løbetid på to uger. Derudover er der langfristede markedsoperationer, som foretages månedligt og har en løbetid på tre måneder. Både de ugentlige og de månedlige markedsoperationer foregår via auktioner.
- *Stående faciliteter*: Kreditinstitutterne har løbende mulighed for at skaffe sig dag-til-dag likviditet ved hjælp af ECB's udlånsfacilitet samt foretage indskud ved hjælp af ECB's indlånsfacilitet. Renten for ud- og indlån i ECB sætter loft og bund for dag-til-dag renten på euro-områdets pengemarked, da ingen kreditinstitutter vil låne

dyrere, end de kan låne i ECB, eller omvendt placere til en lavere rente, end de kan få i ECB.

- *Reservekravssystem*: Alle kreditinstitutter skal efter de nuværende regler deponere 2 pct. af udvalgte passiver (primært indlån) i deres respektive nationale centralbanker. Indskuddet forrentes på markedsvilkår.

ECB's afgrænsning af modparter til de pengepolitiske operationer, *kreditinstitutter*, er lidt bredere end Nationalbankens modpartskreds, der omfatter *penge- og realkreditinstitutter*. ECB kræver endvidere, at modparterne er underlagt EU-harmoniseret tilsyn eller tilsyn af tilsvarende standard. Endelig skal modparter opfylde en række tekniske krav.

Tilpasninger i Nationalbanken

For at kunne deltage i Eurosystemets fælles pengepolitik må Nationalbanken tilpasse sig Eurosystemets pengepolitiske rammer. Tilsvarende må de danske kreditinstitutter tilpasse sig Eurosystemets rammer, herunder reservekravene.

Nationalbanken har været vant til at udføre *markedsoperationer*, der minder om dem, ECB udfører, men som en væsentlig forskel i forhold til ECB anvender Nationalbanken ikke et auktionsprincip ved tildeling af likviditet. For at kunne deltage i Eurosystemets markedsoperationer skal Nationalbanken derfor oprette et budsystem, der kan indsamle oplysninger fra kreditinstitutterne om, hvor meget likviditet de ønsker. Tilsvarende skal kreditinstitutterne gøre sig klar til at anvende budsystemet. Budene videresendes fra Nationalbanken til ECB, som på baggrund af de samlede bud i euro-området fordeler den fastlagte mængde af likviditet forholdsmæssigt efter budene.

Nationalbanken har i dag en *stående indlånsfacilitet (foliokonto)*, der minder om ECB's, men har ikke en *stående udlånsfacilitet*. Faciliteten er dog velkendt, og tilpasningsomfanget vil være begrænset.

Nationalbanken anvender i dag ikke *reservekrav*. En af de større tilpasninger, som Nationalbanken skal foretage, er derfor at gøre sig klar til administrationen af disse reservekrav. Nationalbanken skal udvikle en database, så reservekravene for de enkelte kreditinstitutter kan opgøres. Desuden skal Nationalbankens regnskabssystem kunne levere de enkelte kreditinstitutters daglige indeståender til dækning af reservekrav. Endelig skal der opbygges et system, som kan overvåge reservekravsforpligtelserne.

4.3 Valutareserver

Danmarks Nationalbank skal ved indtræden i euro-området deponere en del af sine valutareserver i ECB. Forvaltningen af den fælles valutareserve varetages af de nationale centralbanker, og Nationalbanken får således ansvaret for at forvalte en del af Eurosystemets valutareserve. Nationalbanken vil fortsat have en egen beholdning af udenlandsk valuta.

For at kunne forvalte *Eurosystemets reserver* skal Nationalbanken implementere de analyse- og dataudvekslingsystemer, som ECB anvender. ECB fastsætter de operationelle mål for valutareserven i form af valutafordeling, renterisiko, kreditrisiko og likviditetskrav. Nationalbanken får til opgave at forvalte en given andel af Eurosystemets reserver, som p.t. har en samlet værdi svarende til 39,5 mia. euro, hvor 15 pct. består af guld og 85 pct. af udenlandsk valuta.

Den andel af *Nationalbankens valutareserver*, som ikke overføres til ECB ved euroens indførelse i Danmark, kan Nationalbanken selv

råde over. Forvaltningen skal imidlertid være i overensstemmelse med euro-områdets fælles penge- og valutapolitik.

4.4 Statistik

For at kunne tilrettelægge pengepolitikken for hele euro-området skal ECB have et udførligt kendskab til den økonomiske og finansielle udvikling i alle eurolande. Dette kendskab opnår ECB i vid udstrækning gennem indberetninger af statistik fra de nationale centralbanker.

ECB har opstillet en række krav til, hvilke statistikker de nationale centralbanker skal kunne levere inden for henholdsvis penge- og bankstatistik, betalingsbalancestatistik, finansielle konti, statistik over priser og omkostninger, offentlige finanser samt en række andre makroøkonomiske statistikker. Alle oplysninger skal foreligge i en harmoniseret form, så det er muligt at opstille aggregerede data for euro-området.

Tilpasninger i Nationalbanken

Indberetningskravene udvikler sig fortsat i takt med de erfaringer, som de nuværende eurolande drager. For at være klar til at indføre euroen skal Nationalbanken imidlertid kunne leve op til ECB's gældende indberetningskrav på et tilfredsstillende niveau for alle områder. Indberetningerne kræver et højt niveau af datasikkerhed og fortrolighed, som betyder, at de statistiske krav i høj grad også er et krav om forbedrede elektroniske indberetningssystemer. Der forestår således et stort udviklingsarbejde på dette område, før Nationalbanken kan leve op til ECB's krav.

Nationalbanken arbejder i øjeblikket på en større omlægning af den månedlige balancestatistik for penge- og realkreditinstitutter m.fl.

Omlægningen, der forventes afsluttet primo 2001, har til formål at tilpasse denne statistik til harmoniserede standarder i EU. Derudover er det målsætningen, at også den øvrige finansielle statistik skal udbygges, så den i løbet af 2001 vil være tilpasset standarden i EU. I den forbindelse har Nationalbanken og Danmarks Statistik indgået en aftale med henblik på at intensivere og effektivisere det fremtidige statistiksamarbejde.

4.5 Regnskabsrapportering

ECB har opstillet krav til regnskabsaflæggelse i Eurosystemet, så alle de nationale centralbanker anvender de samme harmoniserede regnskabsregler ved regnskabsrapporteringen.

Der eksisterer fortsat enkelte områder, hvor de fælles regnskabsprincipper ikke er endeligt fastlagt. Ved en eventuel dansk indtræden må det dog formodes, at regnskabsprincipperne vil være endeligt på plads, hvilket vil lette Nationalbankens omstilling sammenlignet med de nuværende eurolandes omstilling.

Tilpasninger i Nationalbanken

Nationalbanken er i gang med en gennemgribende analyse af de eksisterende edb-systemer (forretnings-, bogførings- og rapporteringssystemer), da der dels i banken, dels fra omverdenen, er et stigende behov for fleksible systemer til rapportering og opfølgning. Dette arbejde inkluderer ligeledes en analyse af, hvorvidt de nuværende systemer lever op til rapporteringskravene ved en eventuel deltagelse i euroen. Der må forventes betydelige behov for ændringer af systemerne.

De nationale centralbanker er pålagt daglige rapporteringskrav til ECB, bl.a. til brug for de pengepolitiske operationer. Oplysningerne

skal være sendt til ECB senest kl. 8 dagen efter rapporteringsdagen. Der skal endvidere opstilles nødprocedurer i tilfælde af nedbrud i det system, der overfører data til ECB. Generelt må sikkerheden for at undgå edb-nedbrud øges, da ECB stiller strenge krav om, at rapporteringsfristerne overholdes.

4.6 Betalingssystemer

Eurosystemets fælles betalingsformidlingssystem, som trådte i kraft 1. januar 1999, hedder TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer). Nationalbanken deltager som de øvrige EU-lande uden for euro-området allerede i dag i TARGET, dog ikke på helt lige vilkår med eurolandene, idet Danmark fx ikke har samme adgang til ubegrænset intradag-likviditet som eurolandene.

TARGET er opbygget omkring EU-landenes nationale betalingssystemer. Via TARGET er det muligt hurtigt og sikkert at føre store beløb i euro rundt i euro-området. TARGET anvendes både til pengepolitiske transaktioner og til kommercielle transaktioner mellem de private banker.

Tilpasninger i Nationalbanken

Det betalingsformidlingssystem, som Nationalbanken i dag anvender til betalinger i kroner, hedder DN-forespørgselsservice. Dette system skal efter planen erstattes 1. januar 2001 af et nyt avanceret system, KRONOS, der lever op til de krav, som både Nationalbanken og kreditinstitutterne stiller i dag. I løbet af første halvår 2001 vil KRONOS blive tilpasset til også at kunne håndtere euro, dvs. være den danske forbindelse til TARGET. Herudover skal der ske tilpasninger i de andre afviklingssystemer (VP, PBS og FUTOP). Endelig

vil ændringer i Danmarks Nationalbanks regnskabssystem forde tilpasning i betalingssystemet.

4.7 IT-tilpasninger

Både i forbindelse med den fælles pengepolitik, statistikkravene, regnskabskravene og betalingsformidlingssystemet er Nationalbanken underlagt krav om at udvikle eller implementere IT-systemer. Da flere af systemerne er tæt indbyrdes forbundne, skal der i udviklingsarbejdet tages særlige hensyn til dette. Datakommunikations-systemerne til Eurosystemet skal også indføres. Alle systemerne skal være klar ved indførelsen af euro som kontopenge.

4.8 Sedler og mønter

Nationalbankens seddeltrykkeri og Den Kgl. Mønt skal omstilles til at trykke eurosedler og præge euromønter, og Nationalbankens Hovedkasse skal gøres klar til at håndtere euro.

Forud for indførelsen af eurosedler og –mønter skal Nationalbanken have etableret en meget betydelig startbeholdning, således at udskiftningen kan ske hurtigt. I tiden efter udskiftningen vil der kun være behov for den løbende produktion af sedler og mønter, bl.a. til erstatning af de nedslidte sedler og mønter.

For at undgå en midlertidig kapacitetsudvidelse i den periode, hvor startbeholdningen skal opbygges, har Nationalbanken sonderet mulighederne for at fremskaffe en del af startbeholdningen af eurosedler og –mønter ved et samarbejde med seddeltrykkerier og møntfabrikker i de nuværende eurolande, der vil have ledig kapacitet efter at have fremstillet deres egen startbeholdning.

Ved et sådant samarbejde vil Nationalbanken både kunne anvende sin egen kapacitet og supplere med sedler og mønter produceret i udlandet i den periode, hvor startbeholdningen skal opbygges. Det indebærer, at Nationalbanken vil kunne have etableret den fornødne startbeholdning af eurosedler og -mønter ca. 1 år efter Danmarks deltagelse i eurosamarbejdet.

Mønter

Euromønterne har en national side og en fælles side. Den fælles side viser værdien af euromønten og forskellige udgaver af et Europakort. Der fremstilles 8 forskellige euromønter (1, 2, 5, 10, 20 og 50 cent samt 1 og 2 euro). Mønterne er underlagt meget store sikkerhedskrav for at undgå falskmøntneri og for at sikre ens fællessider på alle eurolandenes mønter.

De nationale sider har hvert euroland selv stået for designet af. Nogle lande har valgt forskellige design til de otte mønter, mens andre har valgt at bruge samme design på alle otte. Danmark vil naturligvis også skulle designe en eller flere nationale sider til brug for de otte mønter. Det er økonomiministeren, der efter forhandling med Nationalbanken beslutter designet af mønterne, herunder også om der eventuelt skal udskrives en designkonkurrence. Alle monarkier i euro-området har valgt at have portrætter af deres monark på den nationale side af mønterne¹⁾.

Den Kgl. Mønt præger i dag de danske mønter, mens selve prægepladerne, de såkaldte blanketter, købes i udlandet. De enkelte eurolande kan selv afgøre, hvor de vil have støbt blanketterne, blot alle kvalitets- og sikkerhedskrav er overholdt. For at Den Kgl. Mønt kan leve op til kravene for produktion af euromønter, skal en ISO 9002 certificering gennemføres.

1) Spanien har dog kun portræt af den spanske konge på 1 og 2 euromønterne.

Danske euromønter, som evt. vil blive produceret på en udenlandsk møntfabrik i den periode, hvor startbeholdningen skal opbygges, vil selvfølgelig have den danske nationale side, uanset producentland.

Den Kgl. Mønt skal udover design og produktion også tilpasse kontrollen af mønter til euro-områdets kontrol.

Sedler

Eurosedlerne er ens i alle lande og er ligesom mønterne pålagt meget store sikkerhedskrav, dels for at sikre at alle sedler er ens uanset produktionsland, dels for at forhindre falske sedler i at cirkulere. Der fremstilles syv forskellige sedler (5, 10, 20, 50, 100, 200 og 500 euro), og det er besluttet, at sedlerne ikke skal være forsynet med nationale symboler.

Alle eurolandene har besluttet at trykke deres egne sedler fra starten. Produktionen af sedler er allerede nu igangsat, for at trykkerierne kan nå at have en passende startbeholdning, inden sedlerne sendes på gaden 1. januar 2002. I alt forventer ECB, at der skal trykkes 13 mia. sedler til startbeholdningerne.

Danmarks Nationalbank skal for at blive klar til at trykke euro udføre en række testproduktioner, som skal leve op til ECB's krav. Seddeltrykkerierne i Storbritannien, Grækenland og Sverige har i modsætning til Danmark deltaget i eurolandenes testproduktioner af eurosedler. Udover tilpasninger i produktionsprocessen bliver der også behov for at uddanne personale i forbindelse med indførelsen af ECB's kvalitetskontrolsystem.

Når eurosedlerne og -mønterne indføres fysisk i de nuværende eurolande fra 1. januar 2002, vil der i en periode på maksimalt seks måneder blive tale om dobbeltcirkulation af både euro og nationale sedler og mønter. Flere lande har tilkendegivet, at perioden med dobbelt cirkulation af sedler og mønter bliver kortvarig.

Såfremt Danmark beslutter at indføre euro, vil man, ligesom de nuværende eurolande, først have en periode, hvor euro udelukkende

findes som kontopenge. Når man er klar til at indføre eurosedler og -mønter, skal Nationalbanken sikre, at alle banker og muligvis også forretninger har et lager af eurosedler og -mønter, så omstillingen kan forløbe gnidningsløst. Når eurosedler og -mønter indføres, skal de ca. 123 mio. stk. kronersedler og de ca. 1,3 mia. stk. kronemønter, som i dag cirkulerer, inddrages. Efter at perioden med dobbeltcirkulation er ophørt, vil sedler og mønter denomineret i kroner ikke længere være lovligt betalingsmiddel, men de vil fortsat i en periode herefter kunne omveksles i Nationalbanken.

Det vil desuden være nødvendigt med IT-tilpasninger i Nationalbankens Hovedkasse, der står for distributionen og håndteringen af sedler og mønter.

4.9 Oversigt

OVERGANGEN TIL EURO I DANMARKS NATIONALBANK

Inden indtræden i euro-samarbejdet skal Nationalbanken være klar til at

- deltage i ECB's styrelsesråd
- deltage i Eurosystemet og den fælles pengepolitik
- indberette statistik m.m. til ECB
- deltage fuldt ud i TARGET
- udstede statsobligationer i euro
- anvende reservekrav for kreditinstitutter
- rapportere regnskabstal til ECB
- deltage i forvaltningen af Eurosystemets valutareserver

Inden cirkulationen af eurosedler og -mønter skal Danmarks Nationalbank

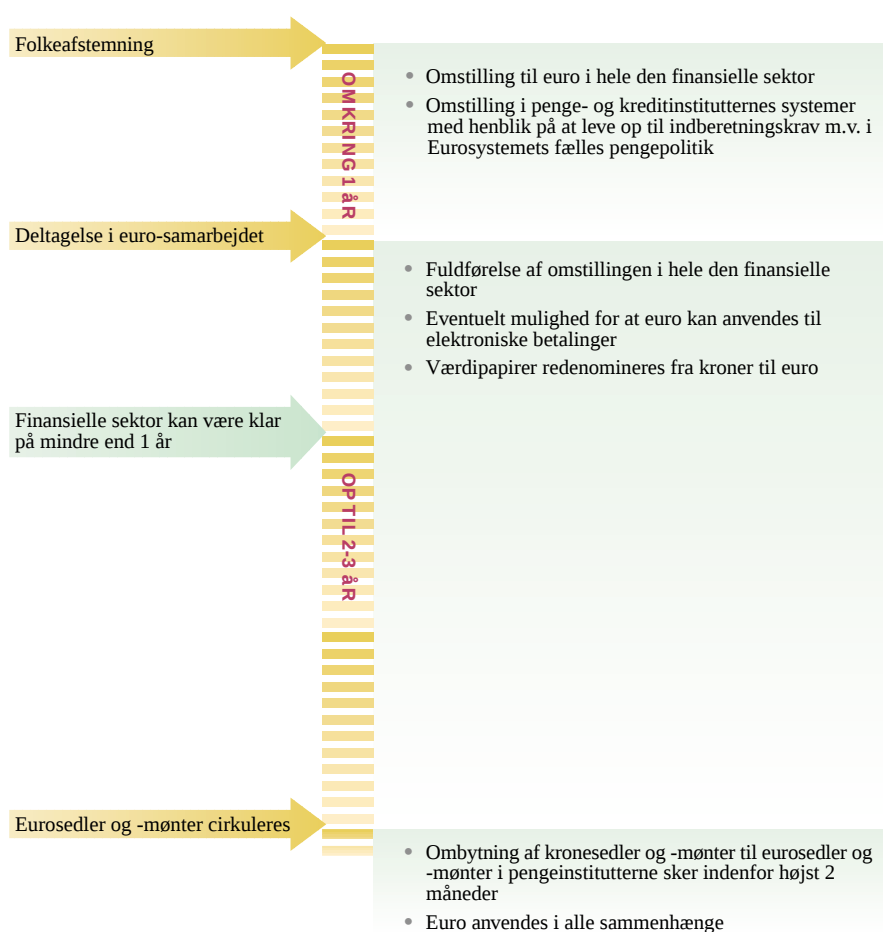
- have etableret den nødvendige startbeholdning af eurosedler og -mønter
- have redenomineret statsgæld i det omfang den ønskes ændret

I forbindelse med cirkulationen skal Danmarks Nationalbank

- forestå inddragelsen af kronersedler og -mønter
- forestå cirkulationen af eurosedler og -mønter

Kapitel 5

Den finansielle sektor

Der er afsat omkring 1 år fra folkeafstemningen frem til dansk deltagelse i euro-samarbejdet. I denne periode gennemføres de påkrævede ændringer i den finansielle sektor, herunder kravet til penge- og kreditinstitutterne om at tilpasse sig til at deltage indenfor Eurosystemets pengepolitiske rammer. Deltagelse i Eurosystemet, der består af ECB og eurolandenes nationale centralbanker, inde-

bærer således statistiske indberetningskrav og et reservekrav på 2 pct. af de udvalgte passiver for penge- og kreditinstitutterne.

Fra tidspunktet for dansk deltagelse i euro-samarbejdet ventes den resterende omstilling i den finansielle sektor at tage yderligere 1 år. Det dækker blandt andet over, at forsikringsselskaberne og pensionskasserne fra afstemningsdagen vil have brug for 2 år til at gennemføre omstillingerne fra danske kroner til euro i blandt andet IT-systemerne.

Pengeinstitutsektoren vurderer, at det fra afstemningsdagen vil tage 1½-2 år for alle pengeinstitutter vil have foretaget de omfattende ændringer i IT-systemerne, der kræves for i større omfang at håndtere euro på samme måde som danske kroner, således at der i større omfang blandt andet kan oprettes konti i euro og gives euro-lån. Erfaringerne fra eurolandene tyder på, at der indenfor denne tidshorisont kun vil være en begrænset efterspørgsel efter konti i euro. Kendskabet til euroen vil imidlertid nok være større i Danmark ved dansk deltagelse i euro-samarbejdet, eftersom eurosedler og -monter på dette tidspunkt formentlig vil være sat i cirkulation i de 11 eurolande.

5.1 Indledning

Den finansielle sektor varetager en række centrale opgaver i en moderne økonomi, som bidrager til at skabe økonomisk vækst gennem blandt andet smidiggørelse af handel og investeringer.

Indførelsen af euroen vil indebære en lang række strategiske overvejelser i den finansielle sektor på grund af konvertering af serviceydelser, nye produktudvalg, fuld integration i kapitalmarkedet i euroområdet samt nye markedspladser. Hertil kommer, at den finansielle sektor skal igennem en omfattende tilpasning af sine systemer (f.eks. IT-systemer, konvertering og bogføring) og forretningsgange (f.eks.

håndtering af euro som indenlandsk valuta) samt information af kunder (f.eks. markedsføring og rådgivning).

Sektoren er allerede nået langt med håndtering af euroen. Således kan sektoren nu tilbyde en lang række produkter i euro såsom konti, udlån, realkreditlån, pengeoverførsler m.m. Endvidere har sektoren en række systemer, som også kan arbejde i euro, som f.eks. sum-clearing og værdipapirafvikling m.m.

Sektorens største udfordring ved overgangen til euro er, at overgangen til euro vil betyde en kraftig "skalastigning", det vil sige en mangedobling i efterspørgslen på europrodukter, og det har mange af systemerne ikke kapacitet til at håndtere. Hvor euro i dag kan behandles som en fremmed valuta i systemerne - hvilket kan håndteres med den nuværende kapacitet - vil euro i stedet skulle kunne behandles på lige fod med kroner i systemerne, når efterspørgslen efter europrodukter mangedobles.

Der afsættes omkring 1 år fra folkeafstemningen frem til dansk deltagelse i euro-samarbejdet. Dette vil være tilstrækkelig tid til at gennemføre de påkrævede ændringer i den finansielle sektor, såsom penge- og kreditinstitutternes tilpasning til dansk deltagelse i Eurosystemet, herunder de statistiske indberetningskrav og reservekravet på 2 pct. af de udvalgte passiver.

Forud for cirkulationen af eurosedler og -mønter skal der i den finansielle sektor bruges yderligere 1 år for at omstille de resterende systemer m.m. Forsikrings- og pensionsselskaberne vil således efter dansk indtræden i euro-samarbejdet fortsat stå overfor en omfattende opgave i form af systemtilpasninger, transformering af historiske data m.v. Pengeinstitutterne ventes tilsvarende at få brug for ca. ½-1 år.

I det følgende gennemgås de enkelte dele af den finansielle sektor, herunder pengeinstitutterne, realkreditinstitutterne, forsikringssek-

toren og pensionskasserne samt Københavns Fondsbørs. Til sidst gennemgås kort problematikken omkring redenominering af værdipapirer, det vil sige spørgsmålet om at ændre angivelsen af et værdipapirs pålydende værdi til en anden valuta. Der vil undervejs endvidere blive præsenteret studier vedrørende overgangen til euro i PBS og Værdipapircentralen.

5.2 Pengeinstitutterne

Anvendelsen af euroen i pengeinstitutterne i dag

For at fastholde de danske pengeinstitutters konkurrencedygtighed i en situation, hvor Danmark befinder sig som et randmarked til euroområdet, er der taget initiativ til, at der allerede i dag i pengeinstitutterne udbydes en række produkter og tjenesteydelser i euro. Pengeinstitutterne kan således på nuværende tidspunkt rådgive såvel privatkunder som erhvervskunder om euroen i den aktuelle situation som land uden for euroen, håndtere kontopenge og konti i euro, handle på euromarkeder og med euroværdipapirer m.v. med den efterspørgsel, der er i øjeblikket.

Således blev den danske betalingsformidlingsinfrastruktur tilpasset til, at pengeinstitutterne fra den 15. maj 1999 kunne tilbyde kredittransaktioner i euro. Ligeledes blev der parallelt med den eksisterende sumclearing i kroner etableret en sumclearing i euro med virkning fra samme dato.

Efterspørgslen efter europrodukter er imidlertid i dag meget begrænset, hvorfor den i vid udstrækning kan håndteres i de nuværende systemer eller i mindre parallelt kørende systemer. Hvis alle produkter skal kunne håndteres i både euro og kroner på een gang og i et langt større omfang, end tilfældet er i dag, vil det typisk kræve ændringer af selve hovedsystemerne i pengeinstitutterne.

Det er dette skalaproblem, som pengeinstitutsektoren anser for at være den største udfordring for pengeinstitutterne. Samtidig kræver ændringer i IT-systemerne forholdsvis lange testperioder ikke mindst set i lyset af, at en række af systemerne er tæt indbyrdes forbundne.

En relativt hurtig omstilling i pengeinstitutterne er vigtig for omstillingen til euro i andre sektorer, da pengeinstitutterne blandt andet varetager ind- og udbetalinger samt håndterer euro-relaterede forretninger for virksomheder m.v.

Forberedelse på indtræden med fastlåsning af valutakursen

En del af pengeinstitutternes omstilling skal være fuldført inden dansk deltagelse i euro-samarbejdet. Baggrunden for dette er, at Nationalbanken skal deltage i Eurosystemets fælles pengepolitik.

Eurosystemet består af ECB og de 11 nationale centralbanker i euroområdet. Nationalbanken må dermed tilpasse sig Eurosystemets pengepolitiske rammer, og tilsvarende må de danske pengeinstitutter tilpasse sig Eurosystemets rammer, herunder de statistiske indberetningskrav og reservekravet på 2 pct. af de udvalgte passiver, jf. kapitel 4. Herudover er der behov for at foretage tilpasninger, så pengeinstitutterne kan deltage i markedsoperationerne, ligesom der bliver behov for at ændre i betalingsformidlings- og valutarisikostyringssystemer. Disse forhold er især af betydning for de store pengeinstitutter.

Denne del af omstillingen i pengeinstitutterne, der er påkrævet for dansk deltagelse i Eurosystemet, kan ske indenfor det år, der er afsat frem til indtræden i euro-samarbejdet.

Derudover skal pengeinstitutterne kunne håndtere betalinger mellem konti i henholdsvis euro og kroner senest ved fastlåsningen af valutakursen. For mindre pengeinstitutter kan det i forbindelse med fastlåsningen af omregningskursen overvejes, om der i en begrænset

periode efter dansk indtræden skal stilles særlige faciliteter til rådighed, der f.eks. muliggør håndtering af visse eurobetalinger, selvom pengeinstituttet fortsat kun opererer i kroner.

For den øvrige del af omstillingen til euro vurderer pengeinstitutsektoren, at det fra afstemningsdagen vil tage 1½-2 år, før alle pengeinstitutter vil have foretaget de ændringer i IT-systemerne, der kræves for i større omfang at håndtere euro på samme måde som danske kroner, således at der i større omfang blandt andet kan oprettes konti i euro og gives euro-lån.

Omstillingen til euro i pengeinstitutterne vil kræve omfattende ændringer i IT-systemerne for at kunne håndtere euroen som kontopenge i større omfang. I perioden frem til fastlåsning af valutakurserne vil der formentlig skulle etableres en løsning, der kan konvertere mellem danske kroner og euro automatisk alt efter, om en betaling kommer i euro eller kroner og skal indsættes på en euro eller kronekonto. Testen af om alle systemerne kan håndtere euro, forventes at være tidskrævende, blandt andet fordi der er tale om samkøring af flere systemer - både internt og eksternt. Således kræves det selvsagt, at de nye pengeinstitutsystemer spiller sammen med f.eks. PBS' systemer og Nationalbankens systemer.

God rådgivning og information vil være vigtigt i forbindelse med overgangen til euro, så der ikke opstår usikkerhed hos kunderne. I tiden omkring dansk deltagelse i euro-samarbejdet bør rådgivningen formentlig koncentreres om erhvervskunder, således at denne del af rådgivningen i det store hele er overstået, når det store pres kommer fra privatkunderne ved cirkulationen af eurosedler og -mønter i Danmark. Rådgivningen vil kræve en betydelig indsats af bankrådgiverne såvel uddannelsesmæssigt som tidsmæssigt, jf. boks 5.1.

Boks 5.1 Pengeinstitutternes rådgivning

ACNielsen AIM har foretaget en analyse for Økonomiministeriet om behovet for information om euroen. Analysen viser, at blandt dem, som har hørt om euroen, forventer 25 pct. information fra deres pengeinstitut. Rådgivningsopgaven til disse kunder vil stige i takt med, at euroen bliver mere almindelig i Danmark.

Pengeinstitutterne har set på rådgivningsopgaven i forbindelse med euroen og er kommet til følgende vurdering:

Set fra virksomhedernes side er euroen andet og mere end blot en ny valuta. Den er også forbundet med strategiske udfordringer. Med udgangspunkt i erfaringerne fra informationsbehovet hos virksomhederne i situationen, hvor Danmark står uden for euroen, forventes det, at en rådgivningssamtale varer 2-4 timer foruden forberedelsestid. Den samlede rådgivning pr. virksomhed kan derfor let blive til 5-6 timer, hvilket skal ganges op med kundebasen. Denne rådgivnings- og informationsforpligtelse må pengeinstitutterne naturligvis påtage sig at gennemføre så hurtigt som muligt, men det vil nødvendigvis strække sig over en lang periode, hvis rådgivningen ikke skal forceres. Igen vil det blive en helt anden situation for pengeinstitutterne end i dag, når alle ønsker rådgivning og information blandt andet i forbindelse med regnskab og løn.

Pengeinstitutternes indsats bør formentlig i betydeligt omfang koncentreres om erhvervskunder i tiden omkring fastlåsningen af valutakursen, så denne del af rådgivningsopgaven er overstået, når det store pres kommer fra privatkunderne i forbindelse med cirkulationen af eurosedler og -mønter i Danmark.

Ud over de mere tekniske omstillinger og rådgivning er der i pengeinstitutterne en lang række praktiske forhold, som bør være i orden. Det drejer sig om skilte, markedsføring, informationsmateriale, dokumenter, brochurer m.m. Dette vil naturligvis gentage sig, når euroen cirkuleres i Danmark, og alle forretninger foregår i euro.

Konkurrencesituationen med de øvrige eurolande gør, at pengeinstitutterne bør undersøge mulighederne for nye produkter, gennemgå arbejdsgange eller udvikle nye forretningsmuligheder.

I lyset af pengeinstitutsektorens vurdering af tidsbehovet i forbindelse med omstilling til euro, må det forventes, at pengeinstitutterne ikke vil være i stand til i større omfang f.eks. at oprette konti i euro allerede på det tidspunkt, hvor omregningskursen mellem danske kroner og euro fastlåses.

Der er dog ikke noget krav om, at pengeinstitutterne fuldt ud skal være omstillet til euroen på tidspunktet for dansk deltagelse, således at det på dette tidspunkt er muligt i større omfang f.eks. at oprette konti i euro. Det er heller ikke forventningen, at der straks ved deltagelsen i euroen vil være et stort pres for at få omlagt alle konti.

Erfaringerne fra de nuværende eurolande viser, at efterspørgslen efter konti i euro umiddelbart efter indtræden i eurosamarbejdet er forholdsvis lille. Eksempelvis har den belgiske bankforening (Association Belge des Banques) opgjort, at under 1 pct. af alle konti var i euro 9 måneder efter indførelsen af euroen den 1. januar 1999. For virksomhederne var under 2 pct. af alle konti i euro, og for borgerne var under 0,7 pct. af alle konti i euro.

Kendskabet til euroen vil imidlertid nok være større i Danmark ved dansk deltagelse i euro-samarbejdet, eftersom eurosedler og -mønter på dette tidspunkt formentlig vil være sat i cirkulation i de 11 eurolande. Det kan betyde, at efterspørgslen i Danmark efter konti i euro i de første måneder efter tidspunktet for dansk deltagelse i euro-samarbejdet bliver større, end den er i de nuværende eurolande. Efterspørgslens omfang må dog umiddelbart ventes ikke at blive så stort, at det kan skabe problemer for pengeinstitutterne. Allerede i dag bruges f.eks. D-mark sedler og mønter i Danmark.

For pengeinstitutsektoren er det i øvrigt ikke vigtigt, at deltagelse i euro-samarbejdet starter ved et årsskifte.

Omstilling for cirkulation af sedler og mønter

I forbindelse med cirkulationen af eurosedler og -mønter bør pengeinstitutterne kunne

- håndtere eurosedler og -mønter på linje med håndteringen af danske sedler og mønter i dag
- håndtere ombytningen fra kronesedler og -mønter til eurosedler og -mønter, herunder hjælpe med cirkulationen

- gennemføre en konvertering af basisvalutaen på alle konti
- indføre regnskab og bogføring i euro
- tilpasse priser så de udtrykkes i “pæne” eurobeløb

Pengeinstitutterne vil også skulle være indstillet på at håndtere euro i fysisk form som den mest dominerende “udenlandske” valuta, selvom eurosedler og -mønter ikke er cirkuleret i Danmark. Her kunne man f.eks. forestille sig pengeautomater med euro, flere konti i euro, større efterspørgsel efter euro-produkter m.m.

Derudover vil der i denne fase skulle foretages ny produktudvikling. Således må man påregne, at der vil skulle ske en udbygning og ændring inden for betalingsformidlingsområdet (dankortsystemet m.v.), jf. case study i boks 5.2 om PBS.

Blandt de store opgaver ved cirkulationen af euroen er, at alle konti i danske kroner skal konverteres til euro. En sådan konvertering vil for nogle pengeinstitutter være en større opgave, da deres nuværende IT-system ikke er i stand til at gennemføre en sådan konvertering.

Samtidig må der ligeledes forventes en betydelig opgave med afrundingsproblematikken, eftersom der er en del referenceværdier i runde beløb, som efter omregning fra danske kroner til euro skal rundes op eller ned for fortsat at være i runde beløb. Det kan blive en stor IT-opgave, ligesom der vil være en forklaringsopgave over for kunderne. Nye priser bør overvejes og varsles i god tid.

Pengeinstitutterne skal også overgå til regnskab og bogføring i euro senest i forbindelse med cirkulationen af sedler og mønter i euro.

Boks 5.2 Case-study om PBS A/S

Euro-implementering i PBS A/S

PBS' opgave er at fremme brugen af pengeinstitutternes fælles infrastruktur og at drive betalings- og informationsformidlingsvirksomhed og dataservicevirksomhed.

PBS-koncernen består af en række selskaber, der har følgende opgaver:

- Dankort
- BetalingsService
- Danmønt
- kortindløsning
- kortprocessing
- kortudstedelse
- totalløsninger inden for løn- og personaleadministrative systemer

Brugen af euro i dag

I PBS' kortsystemer er euro i dag implementeret på linie med øvrige valutaer.

Situationen efter en folkeafstemning indtil cirkulation af eurosedler og -mønter

Den tekniske forudsætning for en implementering af euro i de enkelte af PBS' produkter eller ydelser er, at pengeinstitutternes infrastruktur i en sammenhæng er i stand til at håndtere euro-transaktioner fra systemerne både internt og rettet mod kunderne. Implementeringen af euro bør derfor koordineres og udvikles i takt med pengeinstitutterne.

I PBS' produkter og ydelser vil implementeringen af euro i nogen udstrækning ske gennem dublering af systemerne med fornødne tilretninger. Dette vil være tilfældet for systemer som BetalingsService og forskellige typer erhvervsprodukter og infrastrukturydelser. Der vil ske en successiv implementering produkt for produkt, således at kunderne vil kunne aflevere leverancer til systemerne i såvel kroner som euro.

I kortsystemerne, hvori indgår kortindløsning, kortprocessing og kortudstedelse, vil implementeringen af euro ligeledes blive gennemført successivt, men gennem implementering af ny funktionalitet. I denne forbindelse fremstår den største udfordring i planlægning og gennemførelse af en terminalomlægning. De nuværende Dankort-terminaler, teleterminaler og integrerede kasseløsninger er alle single- eller non-currency terminaler. I disse terminaler skal der installeres ny software i forbindelse med teknikerbesøg. En del afklaringer med detailhandelen og enkelte juridiske aspekter udestår fortsat.

I lønsystemerne vil den sandsynlige løsning i en længere periode, hvor kundernes ønsker om udbetaling i euro er udtalte, være en efterfølgende omregning fra kroner til euro. Lønsystemerne vil skulle tilrettes inden cirkulation af eurosedler og -mønter, der for disse systemer bør indtræde ved et årsskifte. Denne tilretning bør koordineres med en række offentlige instanser, idet lønsystemerne skal kunne aflevere overførsler i euro. Dette kræver, at f.eks. skattemyndighederne, ATP og Feriekonto er klar til at modtage euro.

Senest på tidspunktet for cirkulationen af eurosedler og -mønter vil alle produkter eller ydelser være omlagt til euro.

Ombytning og cirkulation

Ved startdatoen for cirkulation af eurosedler og -mønter vil langt de fleste tilpasninger i pengeinstitutsektoren have fundet sted. Det vil i en kort periode være nødvendigt med parallel opgørelse i kroner og euro, hvilket kræver betydelige ressourcer og stiller store krav til blandt andet styring af likviditeten. Dobbelt håndtering af sedler og mønter er ensbetydende med dobbelt kassebeholdning, hvilket selvsagt vil være omkostningstungt og ressourcekrævende.

Ligeledes vil der være nogle praktiske arrangementer ved selve pengeombytningen, hvor pengeinstitutterne i et samarbejde med Danmarks Nationalbank vil skulle ombytte kronesedler og -mønter til euro.

5.3 Realkreditinstitutterne

Anvendelsen af euroen i realkreditsektoren i dag

Realkreditinstitutterne har i samarbejde med Nationalbanken og den øvrige finansielle sektor truffet beslutning om at harmonisere de danske konventioner og markedskutymmer ved obligationshandel. Det er sket med baggrund i ønsket om, at det danske marked for realkreditobligationer kan fastholde sin konkurrencedygtighed ved at være markedskonformt og let tilgængeligt for en bred kreds af investorer i en situation, hvor Danmark står uden for euroen. Harmoniseringen sker med virkning fra og med den 8. februar 2001.

Desuden har realkreditinstitutterne besluttet med virkning fra samme tidspunkt at ændre proceduren for udtrækning af obligationer.

Endvidere har flere realkreditinstitutter allerede udnyttet muligheden for at tilbyde europrodukter, herunder realkreditlån i euro. Dermed er der allerede i et vist omfang foretaget forberedelser til indførelsen af euroen i Danmark.

Anvendelsen af euro fra dansk indtræden i euro-samarbejdet

Ligesom pengeinstitutterne skal realkreditinstitutterne tilpasse sig indenfor Eurosystemets rammer, herunder de statistiske indberetningskrav og reservekravet på 2 pct. af de udvalgte passiver, jf. afsnit 5.2 og kapitel 4.

Med henblik på at udnytte de fordele, som er knyttet til det store euroobligationsmarked, vil de danske realkreditinstitutter hurtigst muligt efter Danmarks indtræden i euro-samarbejdet redenominere den samlede udestående realkreditobligationsmasse. Ud fra en konkurrencemæssig betragtning bør der ske en samtidig redenominering af de enkelte udsteders obligationer. Samtidig vil det være administrativt enklest med en omlægning af alle obligationer, ligesom det vil foretrækkes ud fra en forbrugerpolitisk synsvinkel. Redenominering omtales nærmere i afsnit 5.6.

Planlægning af redenomineringen bør ske i perioden fra folkeafstemningen til Danmarks indtræden i euro-samarbejdet. Der er indirekte iværksat en forberedelse af redenominering ved beslutningen om en ny udtrækningsprocedure, hvormed der indføres decimaler i blandt andet Værdipapircentralens systemer. Ved redenominering kan der blive behov for at kunne håndtere decimaler i alle systemer. Værdipapircentralen omtales i boks 5.3.

Med fastlåsning af valutakursen forventes efterspørgslen efter eurolån at stige, og udstedelse af realkreditobligationer vil være denomineret i euro. En forudsætning herfor er, at der er mulighed for at formidle detailbetalinger i euro. Der er således behov for løsninger for eurobetalinger, der opfylder realkreditinstitutternes behov for automatiske og standardiserede løsninger, som kendes i dag for betalinger i kroner.

Boks 5.3 Case-study om Værdipapircentralen

Overgang til euro i Værdipapircentralen

Af markedsmæssige hensyn tilbyder Værdipapircentralen allerede i dag:

- Udstedelse og registrering af værdipapirer i euro
- Afvikling af værdipapirhandler i euro
- Udbetaling af renter, udtrækninger, udbytter m.v. i euro

Senest i forbindelse med indtræden i euro-samarbejdet vil Værdipapircentralen have gennemført følgende:

- Taget stilling til overgangsscenariet, herunder
 - Ønsker udstederne at redenominere (det vil sige overgå fra kr. til euro) værdipapirerne i forbindelse med fastlåsningen af valutakursen
 - Ønsker udstederne at renominalisere ved redenominering, det vil sige at sikre, at værdipapirerne fortsat er i hele beløb
 - Er det kapacitetsmæssigt muligt at redenominere alle værdipapirer i umiddelbar forlængelse af overgangen, eller vil det være nødvendigt at gennemføre redenomineringen ad flere omgange
 - Hvorledes skal man håndtere værdipapirhandler, der er indgået før indtræden og afvikles efter indtræden
 - Hvorledes skal man håndtere afkast, der er adviseret før overgangen, men udbetales efter overgangen
 - Afklare om der for aktiernes vedkommende bør ske en evt. overgang til non par value, det vil sige ejerandele uden valutaangivelse, således at redenominering ikke er nødvendig
 - Afklare redenomineringsmetode for aktieudstedere, der ikke ønsker at gøre brug af non par value
- Tilrettet systemer i overensstemmelse med det valgte overgangsscenarie
- Testet systemtilretningerne
- Udarbejdet de nødvendige procedurer og forretningsgange for overgangen

En foreløbig vurdering tyder på, at forberedelsestiden vil være mindst ét år, når forberedelsestiden hos Værdipapircentralens deltagere (udstedere, investorer og handlere) medregnes.

Efter indtræden i euro-samarbejdet vil Værdipapircentralen formentlig sørge for:

- Redenominering af obligationer i takt med udstederens ønske. For stats- og realkreditobligationer vil redenomineringen formentlig skulle ske kort tid efter indtræden
- Redenominering af aktier, som ikke er overgået til non par value, i takt med udstederens ønske
- Eventuel redenominering af resterende værdipapirer samtidig med cirkulation af eurosedler og -mønter i Danmark

Retningslinjerne for redenominering er dog endnu ikke fuldt klarlagt.

Da transaktionsomfanget i euro må forventes at blive øget allerede efter beslutningen om dansk deltagelse i euroen, lægger Realkreditrådet vægt på, at der tidligst muligt - gerne før fastlåsningen af omvekslingskursen mellem kronen og euroen - tilvejebringes de nødvendige administrative og automatiske enkle betalingsformidlingssystemer i euro, f.eks. BetalingsService i euro via PBS.

Med hensyn til udlånsporteføljen er det uafklaret, om der er et behov for omlægning til euro samtidig med redenominering af udestående obligationer eller senere. En samtidig omlægning kan eventuelt være nødvendig begrundet i realkreditlovens balanceprincip.

Udover de mere tekniske omstillinger er der ligesom i resten af sektoren en lang række *praktiske* forhold, som bør være i orden. Det drejer sig udover rådgivning om skiltning, markedsføring, informationsmateriale, dokumenter, brochurer m.m. Dette vil naturligvis gentage sig, når euroen cirkuleres, og alle forretninger foregår i euro.

Cirkulation af eurosedler og -mønter

Når eurosedler og euromønter cirkuleres, er de nødvendige tilpasninger i realkreditinstitutterne gennemført. Cirkulationen af eurosedler og -mønter samt udfasningen af de danske kronesedler og -mønter er af begrænset betydning set i forhold til realkreditinstitutternes udlånsvirksomhed, idet kontantbetalinger ved direkte henvendelse i institutterne og deres lokalkontorer kun finder sted i meget begrænset omfang.

5.4 Forsikringssektoren og pensionskasserne

Indførelsen af euroen i Danmark vil få stor indflydelse på de eksisterende systemer og forretningsgange i forsikrings- og pensionserhvervet. Euroen er ikke blot en ny valuta, som kan indføres i systemerne på linje med andre fremmede valutaer. En overgang til euro vil

indebære tilretning af alle IT-systemer, forretningsgange m.v., foruden konvertering fra kroner til euro i alle databaser inklusive de historiske data.

Forsikringssystemer indeholder en stor mængde oplysninger om beløbsstørrelser, f.eks. basispræmier, terminspræmier, debiterede præmier, sumangivelser, selvrisci, rykkergrænser, lovmæssigt fastlagte aftalebeløb, gebyrsatser, m.m. Typisk er alle disse beløbsinformationer uden valutaangivelse, da alle ved, at vi i Danmark angiver den slags information i kroner. Det er endvidere karakteristisk, at der især inden for livs- og pensionsforsikring arbejdes med mange historiske data, som af lovgivningsmæssige grunde skal behandles separat, f.eks. indbetalinger/opsparinger før og efter indførelsen af realrenteafgiften. Alle disse værdier skal omlægges.

Forsikringsystemer indeholder ligeledes traditionelt en lang række tærskelværdier og satser, som er runde beløb i kroner, men som ikke vil være runde efter en omregning til euro. Nye tærskelværdier m.m. skal fastlægges, og i mange situationer skal der ske en skriftlig information til kunderne. Alene denne kundekontakt bliver af meget betydeligt omfang.

IT-systemer

Indførelsen af euroen i Danmark vil derfor indebære, at der formentlig skal ændres i næsten alle IT-systemer. Samtidig vil det - ligesom i den øvrige del af den finansielle sektor - stille store krav til både systemer og forretningsmæssige procedurer, at forsikringsbranchen i en periode bør kunne arbejde parallelt med kroner og euro. Specielt vil der i en sådan periode være store muligheder for fejl, hvis der glemmes eller anføres en forkert valutaangivelse. Stort set alle programmer, skærbilleder m.m. skal ændres, og der skal indføres kontrolsystemer og omregningsprocedurer. Støttesystemer som regnskabssystemer, lønsystemer, finanssystemer m.m. skal også ændres.

En stor del af IT-systemerne i forsikringserhvervet er egenudviklede, idet der traditionelt ikke har været standardsystemer tilgængelige. Der kan derfor ikke påregnes indkøb eller udskiftning af systemer, som er forberedt for euro, f.eks. via det arbejde, som allerede er i gang i de nuværende eurolande. Der bør naturligvis trækkes på den erfaring, som de nuværende euro-landene har opnået, men meget arbejde skal gennemføres i det enkelte forsikringsselskab.

Indberetninger

Forsikrings- og pensionserhvervet har stor udveksling af data med andre erhverv og med den offentlige sektor. Overgangen til euroen vil kræve en synkronisering af systemændringer hos mange parter, herunder de store offentlige systemer hos Told og Skat, ATP, Danmarks Statistik m.fl. Der bør derfor - ligesom på en lang række andre områder i erhvervslivet - gennemføres testaktiviteter for at sikre korrekt dataudveksling. Dette kræver erfaringsmæssigt en detaljeret planlægning samt koordinering og er ofte meget tidskrævende.

Derfor er det for forsikrings- og pensionserhvervet afgørende, at der er en rimelig planlægningsperiode, inden eurosedler og euromønter sendes i omløb.

Udover de mere tekniske omstillinger er der i ligesom i resten af sektoren en lang række *praktiske* forhold, som bør være i orden. Det drejer sig udover rådgivning om skiltning, markedsføring, informationsmateriale, dokumenter, brochurer m.m. Dette vil naturligvis gentage sig, når euroen cirkuleres, og alle forretninger foregår i euro.

Tidsrammen for indførelsen af euroen i forsikrings- og pensionserhvervet

Som følge af de nødvendige ændringer i IT-systemer m.m. vil det ikke være muligt at overgå til euroen på mindre end 2 år fra folkeafstemningen, til eurosedler og euromønter cirkuleres.

5.5 Københavns Fondsbørs

Københavns Fondsbørs har indledt et samarbejde med OM Stockholm-börsen, som inden for de næste 12 måneder forventes at ville føre til, at al handel med værdipapirer på Københavns Fondsbørs finder sted på det svenske handelssystem SAXESS (tidligere SAX 2000). Systemet er helt nyudviklet og er på forhånd i udstrakt grad tilpasset til handel i euro, både på Københavns Fondsbørs og i Sverige.

Københavns Fondsbørs har med sine interessenter drøftet, hvordan en eventuel overgang til handel i euro bør finde sted, og der er enighed om, at det om muligt bør ske på samme måde, som i de nuværende 11 eurolande, det vil sige som et ”big bang”, hvor man fra den ene handelsdag til den anden overgår til euro.

I en sådan løsning vil al handel og prisstillelse for værdipapirer på Københavns Fondsbørs skulle overgå til handel i euro på et forud bestemt tidspunkt. Derefter vil hele den professionelle del af værdipapirhandelen foregå i euro.

I relation til de institutionelle og private investorer vil der fortsat kunne være tale om, at deres køb og salg foregår i danske kroner, så længe danske kroner er legalt betalingsmiddel.

Tidspunktet for en samlet overgang bør vælges, således at der er tid til de nødvendige systemomlægninger. Der sigtes i øvrigt på en minimering af andre systemændringer i forbindelse med overgangen.

Sammenfattende er det opfattelsen, at der ikke knytter sig større problemer til en overgang til euro i relation til handelen og handelssystemet på Københavns Fondsbørs.

De tidsmæssige aspekter for systemændringer i forbindelse hermed vurderes ikke at ville overstige 6-9 måneder.

5.6 Redenominering af værdipapirer

En redenominering betyder, at man ændrer angivelsen af et værdipapirs pålydende værdi til en anden valuta. Det betyder, at en obligation eller en aktie på nominelt f.eks. 100 kr. skal have en ny nominel værdi angivet i en anden valuta.

Når eurosedler og -mønter cirkuleres i Danmark, vil danske kroner blive udfaset. For værdipapirer, som ikke er blevet redenomineret inden cirkulationen af eurosedler og -mønter, vil enhver henvisning til kroner skulle læses som en henvisning til euro.

I de nuværende eurolande har det efter starten af euro-samarbejdet ikke længere været muligt for offentlige låntagere at udstede obligationer i national valuta. Indenlandsk låntagning skal således ske i euro, mens det fortsat er muligt at udstede udenlandske lån i f.eks. dollars. Private långivere har som regel også valgt at udstede obligationer eller anden gæld i euro siden den 1. januar 1999.

Der er ikke noget krav om, at den cirkulerende obligationsmasse skal redenomineres fra den nationale valuta til euro, når et land indtræder i euro-samarbejdet. Alle statslige låntagere i de nuværende eurolande har dog redenomineret størstedelen af deres udestående obligationer ved overgangen til den fælles valuta den 1. januar 1999. Hvis et værdipapir ikke er redenomineret inden udfasningen af den nationale valuta, vil betalingerne knyttet til papiret automatisk blive opfattet som betalinger i euro. Det må forventes, at der vil gælde tilsvarende regler for redenominering i tilfælde af dansk deltagelse i den fælles valuta. Se i øvrigt kap. 3 vedr. lovgivningen.

Staten ventes at lade sine statsobligationer redenominere straks efter en indtræden i euro-samarbejdet. Herved kan staten fortsætte udstedelsen i allerede åbne obligationsserier også efter en indtræden i den fælles valuta. Realkreditinstitutterne har også ønsket en redenominering af deres obligationer snarest muligt efter et dansk medlemskab af euroen.

Principielt bør alle værdipapirer med en valutaangivelse i kroner eller en anden valuta, som skal konverteres til euro, redenomineres. Det vil sige obligationer, aktier, investeringsforeningsbeviser, afledte finansielle instrumenter m.v. Det vil dog ikke være nødvendigt at redenominere f.eks. obligationer, der udløber, før eurosedler og -mønter bliver cirkuleret i Danmark.

Obligationer

Der findes en række forskellige metoder for redenominering af obligationer. Overvejelserne om valg af redenomineringsmetode foregår i en arbejdsgruppe nedsat af Nationalbanken, der vurderer de tekniske aspekter af betydning for det danske obligationsmarked i tilfælde af indførelse af den fælles valuta i Danmark. Arbejdsgruppen består af repræsentanter fra Finansministeriet, Finansrådet, Finanstilsynet, Københavns Fondsbørs, Nationalbanken, Realkreditrådet, Værdipapircentralen og Økonoministeriet. Arbejdsgruppen planlægger ultimo 1999 at udsende en rapport med anbefalinger for redenomineringen af danske obligationer i tilfælde af Danmarks indtræden i den fælles valuta.

Uanset valget af metode vil redenominering indebære en række forberedelser af IT-systemer i penge- og realkreditinstitutter, staten samt Værdipapircentralen. Det er navnlig de IT-systemer, der håndterer registreringen af værdipapirer, som skal omstilles, mens forberedelserne hos udstederne vurderes at være noget mindre. Realkreditsektoren forventer sammen med Nationalbanken og Værdipapircentralen, at der er behov for 1 år til forberedelse af redenomineringen.

Aktier

For aktier er valutadenomineringen af mindre betydning end for obligationer. Det skyldes, at aktier reelt er ejerandele af en kapitalbeholdning (virksomhedens egenkapital), hvortil kommer, at aktier ikke har nogen indfrielsesdato. Hvilken værdienhed, ejerandelene er udtrykt i, er dermed normalt ikke afgørende.

Det er virksomhedernes egen afgørelse hvilken valuta, aktierne denomineres i. Det må således forventes, at virksomheder i de deltagende lande ønsker at skifte deres aktiers denominering, når de i øvrigt skifter regnskabsvaluta. Hvis redenominering ikke er sket inden cirkulationen af eurosedler og -mønter i Danmark, vil redenominering ske som angivet i EU-forordningen om indførelsen af euro, jf. kapitel 3.

Udbredelse af muligheden for at udstede aktier som ejerandele, det vil sige uden valutaangivelse, anbefales af Kommissionens ekspertpanel i Giovannini-rapporten. I Danmark er denne metode ikke mulig i henhold til gældende lov. EUs andet selskabsdirektiv åbner imidlertid op for, at aktier kan denomineres som ejerandele. I flere lande, herunder Danmark, er denne mulighed endnu ikke indarbejdet i national lovgivning. Regeringen har dog bebudet, at den i løbet af efteråret 1999 vil fremlægge en redegørelse om dette. Emnet diskuteres også i rapporten fra Økonomiministeriets år 2000 udvalg.

5.7 Oversigt

OVERGANGEN TIL EURO I PENGE-INSTITUTTERNE

I perioden før indtræden i euro-samarbejdet ventes pengeinstitutterne at tilbyde

- Information om euro til privatkunder
- Rådgivning til erhvervskunder om euroens betydning for deres virksomhed

Ved dansk indtræden i euroen skal pengeinstitutterne kunne

- Håndtere kontopenge i euro
- Opfylde ECB's reservekrav på – for tiden – 2 pct. af udvalgte passiver
- Indberette til Danmarks Nationalbank i euro

I forbindelse med dansk indtræden i euroen ventes pengeinstitutterne desuden at kunne tilbyde

- Konti i euro i begrænset omfang
- Kontoudtog i euro
- Visse euro-produkter
- Automatisk euro-krone konvertering ved overførsler mellem konti, herunder lønoverførsler m.m.
- Handle på euromarkeder og med euroværdipapirer

Endvidere kan det for de store pengeinstitutter være relevant at tilpasse systemerne til at

- Deltage i markedsoperationer
- Deltage fuldt ud i TARGET, hvis man deltager i betalingssystemer
- Styre likviditet og valutarisici i euro

Ved starten på cirkulationen af eurosedler og -mønter i Danmark skal pengeinstitutterne

- Kunne håndtere eurosedler og -mønter på samme måde, som danske sedler og mønter håndteres i dag
- Kunne håndtere ombytningsperioden med både euro og kroner som legal valuta
- Gennemføre en konvertering af basisvalutaen på alle konti
- Indføre regnskab og bogføring i euro
- Tilpasse priser så de udtrykkes i "pæne" eurobeløb
- Indberette til offentlige myndigheder i euro

OVERGANGEN TIL EURO I REALKREDIT-INSTITUTTERNE

I perioden før indtræden i euro-samarbejdet ventes realkredit-institutterne at tilbyde

- Information om euro til privatkunder
- Rådgivning til erhvervskunder om euroens betydning for deres virksomhed

Ved dansk indtræden i euro skal realkreditinstitutterne

- Opfylde ECB's reservekrav på – for tiden – 2 pct. af udvalgte passiver
- Indberette til Danmarks Nationalbank i euro

Senest i forbindelse med dansk indtræden i euroen bør realkredit-institutterne tilbyde

- Rådgivning til erhvervskunder og privatkunder om euroens betydning for deres virksomhed og bolig
- Låneoplysninger i euro
- Vise euro-produkter

Endvidere bør realkreditinstitutternes systemer kunne

- Håndtere lån i euro
- Handle på euromarkeder og med euroværdipapirer
- Deltage i markedsoperationer
- Styre likviditet og valutarisici i euro

Ved starten på cirkulationen af eurosedler og -mønter i Danmark skal realkreditinstitutterne

- Have afsluttet redenominering af de obligationer, som ønskes ændret
- Kunne håndtere ombytningsperioden med både euro og kroner som legal valuta
- Gennemføre en konvertering af basisvalutaen på alle lån
- Indføre regnskab og bogføring i euro
- Tilpasse priser så de udtrykkes i "pæne" eurobeløb
- Indberette til offentlige myndigheder i euro

OVERGANGEN TIL EURO I FORSIKRINGSSEKTOREN OG PENSIONS-KASSERNE

I perioden før indtræden i euro-samarbejdet ventes forsikringsselskaberne og pensionskasserne at tilbyde

- Information om euro til privatkunder
- Rådgivning til erhvervskunder om euroens betydning for deres virksomhed

Senest i forbindelse med dansk indtræden i euroen bør forsikringsselskaberne og pensionskasserne tilbyde

- Rådgivning til erhvervskunder og privatkunder om euroens betydning for deres forsikringer
- Visse euro-produkter

Endvidere bør forsikringsselskabernes og pensionskassernes systemer kunne

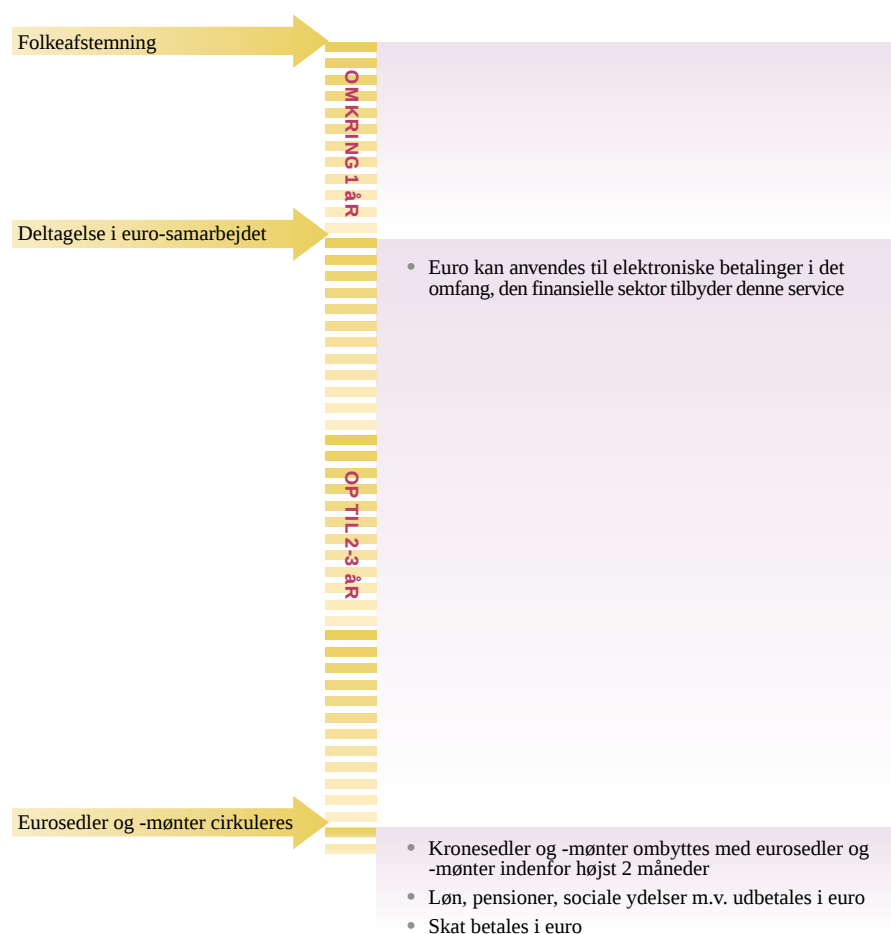
- Håndtere forsikringer med referencer i euro
- Handle på euromarkeder og med euroværdipapirer
- Styre likviditet og valutarisici i euro
- Indberette til Danmarks Nationalbank i euro

Ved cirkulationen af eurosedler og -mønter i Danmark skal forsikringsselskaberne og pensionskasserne

- Have ændret beløb fra kroner til euro på alle forsikringer
- Kunne håndtere at både euro og kroner i en periode er legalt betalingsmiddel
- Gennemføre en konvertering af basisvalutaen på alle forsikringer
- Indføre regnskab og bogføring i euro
- Tilpasse priser så de udtrykkes i "pæne" eurobeløb
- Indberette til offentlige myndigheder i euro

Kapitel 6

Husholdningerne

Efter Danmarks indtræden i euro-samarbejdet omkring 1 år efter et "ja" ved en folkeafstemning vil der gå op til 2-3 år, før eurosedler og -mønter sendes på gaden. Derefter vil der gå mellem 4 uger og 2 måneder, før danske kronesedler og -mønter ikke længere er legalt betalingsmiddel.

Euroen vil dog kunne anvendes til elektroniske betalinger, kreditkort m.v. allerede fra Danmarks indtræden i eurosamarbejdet, i det omfang den finansielle sektor tilbyder denne service, og modtageren af den enkelte betaling også ønsker at anvende euro. Løn, pensioner, sociale ydelser m.v. vil blive udbetalt i euro senest fra den dag, hvor eurosedler og -mønter cirkulerer.

Indførelsen af euro vil ikke i sig selv påvirke købekraften eller den finansielle situation hos husholdningerne.

6.1 Indledning

Danskerne vil ikke få eurosedler og -mønter i hånden umiddelbart efter Danmarks indtræden i euro-samarbejdet. Der kan gå op til 2-3 år, før eurosedler og -mønter sendes på gaden. Herefter vil der være en periode på mellem 4 uger og 2 måneder, hvor der cirkulerer sedler og mønter i både danske kroner og euro. Derefter udgår de danske kroner. Det ventes, at størstedelen af de kontante betalinger kan ske i euro allerede efter 2 uger.

Eurosedlerne er ens i alle lande og vil have værdierne 5, 10, 20, 50, 100, 200 og 500 euro. Euromønterne har en fælles side og en national side, som det enkelte euroland selv bestemmer. Mønterne vil have værdierne 1 og 2 euro samt 1, 2, 5, 10, 20 og 50 cent.

Når Danmark deltager i euro-samarbejdet, vil forbrugerne få gradvist mere kontakt med euroen. Der gælder det såkaldte "ingen tvang - intet forbud" princip: Den enkelte forbruger vil selv kunne bestemme, om man vil foretage elektroniske betalinger med kreditkort o.s.v. i euro eller danske kroner frem til det tidspunkt, hvor eurosedler og mønter cirkuleres. Det kræver dog, at modtageren også ønsker at anvende euro. Den gradvise overgang og stadigt stigende kontakt med euroen vil give forbrugerne tid til at vænne sig til euroen.

6.2 Husholdningernes anvendelse af euroen

Anvendelse af danske kroner og euro inden eurosedler og -mønter cirkuleres

Senest fra Danmarks indtræden i euro-samarbejdet til eurosedler og -mønter cirkuleres, kan man *valgfrit* begynde at anvende euroen til følgende (allerede i dag eksisterer der nogle finansielle tjenesteydelser i euro):

- Elektroniske betalinger - det vil sige betalinger med f.eks. kreditkort - kan ske i danske kroner eller euro. Forudsætningen for at betale med euro er dog, at modtageren også kan og ønsker at anvende euro. Frivilligheden gælder begge parter.
- Kontooverførsler kan ske i euro eller danske kroner. Der kan oprettes konti i euro i det omfang pengeinstitutterne tilbyder den mulighed. Fra den dato, hvor eurosedler og mønter sendes på gaden, vil alle konti være konverteret til euro.
- Opsparing på bankkonti, i obligationer og aktier m.v. kan ske i euro eller danske kroner.
- Lån i pengeinstitutter, realkreditinstitutter m.v. kan foretages i både euro eller danske kroner i det omfang den finansielle sektor tilbyder dette.
- Handel med værdipapirer (obligationer, aktier) kan ske i euro eller danske kroner. Erhvervelse af nye værdipapirer foregår udelukkende i euro fra det tidspunkt, hvor disse papirer ikke længere handles i kroner.

Fra den dato, hvor eurosedler og -mønter sættes i cirkulation i Danmark, vil alle "kontopenge" være konverteret til euro.

Anvendelse af danske kroner og euro efter eurosedler og -mønter er blevet sendt i cirkulation

Der vil være en periode på mellem 4 uger og 2 måneder fra det tidspunkt, hvor eurosedler og -mønter sendes på gaden, til det tidspunkt, hvor danske kroner ophører med at være betalingsmiddel. I denne periode kan kontantbetalinger foretages med såvel danske kronesedler og -mønter som eurosedler og -mønter. Elektroniske betalinger vil blive foretaget i euro. I de fleste forretninger vil man kunne foretage betalinger i såvel kroner som euro og modtage byttepenge i euro. Man vil også modtage euro, når man får kontantbetalinger i pengeinstitutter. Såvel forretninger som pengeinstitutter skal altså kunne håndtere kassebeholdninger i både euro og kroner.

6.3 Eurosedler og -mønter

Eurosedlerne vil være ens og bliver trykt i alle eurolande. Eurosedlerne vil have værdierne 5, 10, 20, 50, 100, 200 og 500 euro.

Euromønterne har en fælles side og en national side, som det enkelte euroland selv bestemmer. Mønterne vil have værdierne 1, 2, 5, 10, 20 og 50 cent samt 1 og 2 euro.

Cirkulationen af eurosedler og -mønter ventes at ske ved et kalenderårs start. En praktisk grund til dette er, at virksomheders regnskabs- og bogføringsår følger typisk kalenderåret. Detailhandelen finder det dog mest praktisk, at cirkulationen igangsættes på et tidspunkt på året, hvor der er relativt lidt handel. Fra cirkulationen af eurosedler og -mønter skal virksomhederne være i stand til at håndtere euro, bogføre i euro m.v.

Den periode, hvor danske kronesedler og -mønter og eurosedler og -mønter cirkulerer sideløbende, vil være mellem 4 uger og 2 måneder.

Efter udfasningen af danske kronesedler og -mønter vil Nationalbanken i en periode fortsat veksle danske kroner til euro til den faste omregningskurs.

6.4 Prisskiltning i kroner og euro

Priser på varer og tjenesteydelser i detailhandelen vil formodentlig i stigende grad blive udtrykt i såvel euro som danske kroner, også inden det tidspunkt, hvor eurosedler og -mønter cirkuleres. I den periode, hvor kroner cirkulerer sideløbende med euro, vil priser blive udtrykt i såvel euro som danske kroner. Der vil altså være tale om dobbelt prisskiltning. Formålet med dobbelt prisskiltning er tilvæning til euroen. Mange forretninger må ventes at vise information om, hvordan man omregner mellem danske kroner og euro.

Boks 6.1 Priseksempler

Danmark

(1 euro = 7,46038 danske kroner)

1 kilo hakket oksekød: 59,95 kr. / 8,04 euro

Udregning: $(59,95 : 7,46038) \text{ euro} = 8,03578 \text{ euro}$.

Dette afrundes så til 8,04 euro.

Tyskland

(1 euro = 1,95583 tyske mark)

10 Pølser (Bratwurst): 9,95 D-mark / 5,09 euro

Udregning: $(9,95 : 1,95583) \text{ euro} = 5,08735 \text{ euro}$.

Dette afrundes så til 5,09 euro.

Italien

(1 euro = 1936,27 italienske lire)

1 flaske vin: 19.000 lire / 9,81 euro

Udregning: $(19.000 : 1936,27) \text{ euro} = 9,81268 \text{ euro}$.

Dette afrundes så til 9,81 euro.

6.5 Løn, pension, sociale ydelser, skat m.v.

Lønninger, pensioner, sociale ydelser m.v. vil som hovedregel blive udbetalt i danske kroner indtil det tidspunkt, hvor eurosedler og -mønter bliver introduceret.

Fra det tidspunkt, hvor eurosedler og -mønter bliver sendt på gaden, vil alle beløb være konverteret til euro, selv om der vil cirkulere både danske sedler og mønter og eurosedler og -mønter i en vis periode. Nogle af de data, der efter dette tidspunkt er konverteret til euro, vil stadig kunne læses i kroner.

Med en fast omregningskurs mellem danske kroner og euro vil indførelsen af euroen i sig selv ikke have nogen konsekvenser for betalinger, uanset om disse sker i kroner eller euro. Inden cirkulationen af eurosedler og -mønter kan man i princippet f.eks. godt have konti i euro, selv om lønnen bliver udbetalt i danske kroner eller omvendt. Man kan også betale regninger i såvel danske kroner som euro, uanset om regningerne er udtrykt i kroner eller euro, og uanset om man ønsker at bruge betalingsservice eller at betale sine regninger i sit pengeinstitut eller på posthuset. Det forudsætter dog, at modtageren af betalingen også ønsker at anvende euro. Skattebetalinger, indberetninger m.v. skal foretages i euro efter cirkulationen af eurosedler og -mønter. Pengeinstitutterne vil automatisk sørge for, at lønninger, sociale ydelser m.v. vil blive udtrykt i euro, senest når eurosedler og -mønter kommer på gaden.

Den offentlige sektor og alle virksomheder skal først være fuldt omstillet til at kunne foretage elektroniske betalinger i euro, når eurosedler og -mønter sendes i cirkulation. Nogle virksomheder vil dog kunne klare omstillingen til euro hurtigere. Derfor vil nogle virksomheders ansatte kunne få deres lønninger udtrykt i både euro og danske kroner inden eurosedler og -mønter cirkuleres.

6.6 Forsikring, forbrugslån, realkredit, opsparing m.v.

Danskere kan allerede i dag købe finansielle tjenesteydelser i euro og oprette konti i euro, men udbuddet af forsikringer, realkredit-, bolig- og forbrugslån i euro vil stige efter dansk indtræden i euroen. Eksempelvis kan man ved at optage lån finansieret med realkreditobligationer i euro betale en lidt lavere rente, end man nu betaler på lån i danske kroner. Inden eurosedler og -mønter cirkuleres, vil der ske en konvertering til euro af alle de finansielle ydelser, der endnu ikke er konverteret. Konverteringen vil som hovedregel være gratis.

6.7 Information til bøgerne om euroen

En effektiv indførelse af euroen kræver en særlig indsats med hensyn til information af offentligheden. Borgerne skal informeres om konsekvenserne af euroen, inden eurosedler og -mønter cirkuleres. Informationsindsatsen skal lægge vægt på, at med en fast omregningskurs mellem kroner og euro, vil indførelsen af euro i sig selv ikke have nogen konsekvenser for betalingsstrømme mellem husholdningerne og andre sektorer. Det gælder også for andre aspekter af privatøkonomien såsom købekraften af løn, pensioner, sociale ydelser m.v. Der skal iværksættes en særlig informationsindsats rettet mod udsatte grupper. Eksempelvis skal de blinde og svagtseende tilbydes en særligt målrettet information om eurosedler og -mønter.

6.8 Regler for afrunding og omregning

På datoen for dansk indtræden i eurosamarbejdet fastsættes en fast omregningskurs mellem kroner og euro. Den faste omregningskurs

skal anvendes ved omveksling mellem danske kroner og euro, jf. eksemplet i boks 6.2.

Der er fastlagt særlige regler for omregning mellem danske kroner og euro og mellem danske kroner og andre nationale valutaer for deltagende lande. Hovedreglen er:

Når man skal omregne et beløb i en national valuta til det tilsvarende beløb i en anden national valuta, skal man først omregne til euro. Der anvendes ikke bilaterale vekselkurser mellem de nationale valutaer, der deltager i euroen, da dette vil kunne give omregningsfejl.

I boks 6.2 er vist et eksempel på, hvordan man korrekt omregner fra danske kroner til tyske mark ved at bruge de to omvekslingskurser i forhold til euro.

Boks 6.2 Omregningsregler

Eksempler på omregning mellem danske kroner og euro

Antagelse: Danmark deltager i euro-samarbejdet med en fast omregningskurs på 7,46038 danske kroner per euro.

Eksempel på omregning fra danske kroner til euro:

- $100 \text{ kroner} = (100 : 7,46038) \text{ euro} = 13,4041 \text{ euro}.$
- *100 kroner svarer altså (med afrunding) til 13,40 euro.*

Eksempel på omregning fra euro til danske kroner:

- $100 \text{ euro} = 100 * 7,46038 \text{ kroner} = 746,038 \text{ kroner}.$
- *100 euro svarer altså (med afrunding) til 746,04 kroner.*

Eksempler på omregning mellem danske kroner og D-mark

Omregningskursen mellem D-mark og euro er: 1,95583 D-mark per euro.

Man omregner 100 danske kroner til D-mark (DEM) i to trin:

1. Først omregnes de 100 danske kroner til euro:
 $100 \text{ kroner} = (100 : 7,46038) \text{ euro} = 13,4041 \text{ euro}.$
2. Dernæst omregnes beløbet i euro til D-mark:
 $13,4041 \text{ euro} = (13,4041 * 1,95583) \text{ D-mark} = 26,2162 \text{ D-mark}.$

100 danske kroner svarer altså (med afrunding) til 26,22 D-mark.

6.9 Oversigt

OVERGANGEN TIL EUROEN I HUSHOLDNINGERNE

Fra datoen for dansk deltagelse i euro-samarbejdet:

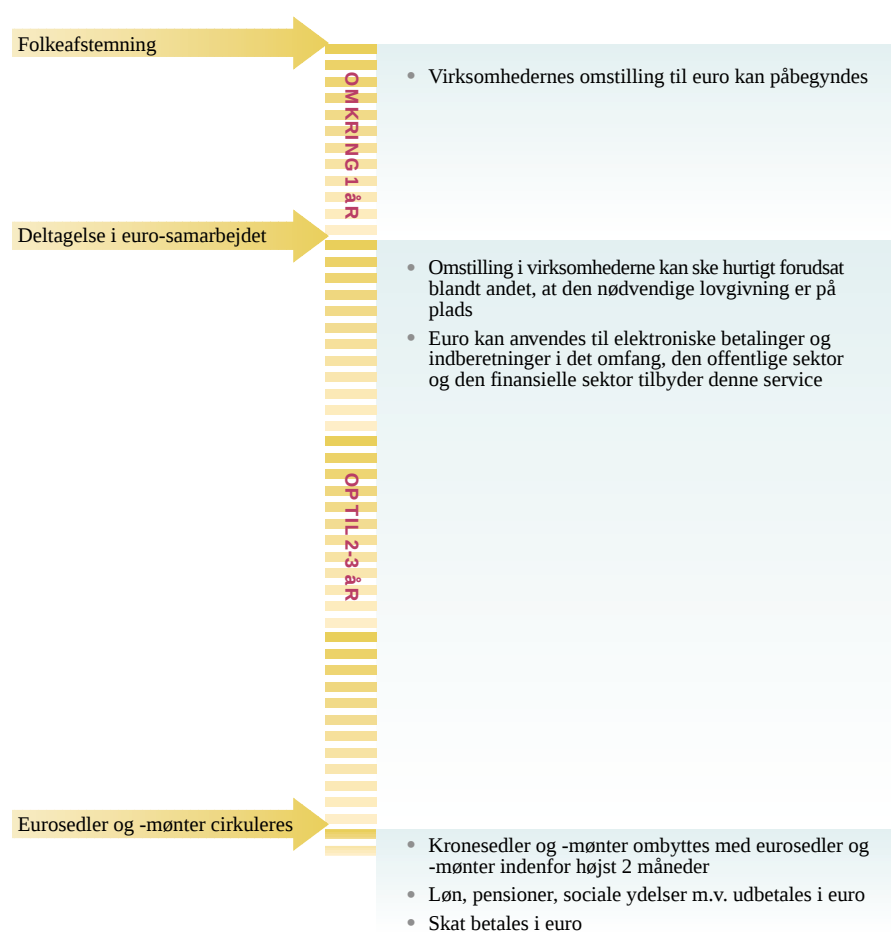
- Danske kroner anvendes fortsat til kontantbetalinger
- Elektroniske betalinger kan foretages i danske kroner eller i euro i det omfang, den finansielle sektor tilbyder det
- Der vil være mulighed for kontooverførsler, lån, opsparing og værdipapirhandel m.v. i euro i det omfang, den finansielle sektor tilbyder det

Fra cirkulation af eurosedler og -mønter i Danmark:

- Ombytning af kronesedler og -mønter med eurosedler og -mønter vil tage mellem 4 uger og 2 måneder
- Euro kan anvendes ved alle betalinger
- Løn, pensioner og sociale ydelser m.v. udbetales i euro
- Skat betales i euro

Kapitel 7

Virksomhederne

Virksomhederne vil generelt have interesse i og mulighed for en relativt hurtig omstilling til euroen. Virksomhedernes forberedelse og mulighed for omstilling afhænger dog af, hvor hurtigt den finansielle og offentlige sektor kan overgå til euroen og af tilpasninger i lovgivningen.

Specielt virksomheder med en international kontaktflade er allerede i dag i tæt kontakt med euroen og må forventes at ville føre regnskab, bogføre og fakturere samt dække finansieringsbehov i euro hurtigt efter Danmarks deltagelse i den fælles valuta. En hurtig omstilling til euro vil kunne være en fordel af hensyn til virksomhedernes internationale konkurrenceevne.

7.1 Indledning

Udfordringerne for virksomhederne i forbindelse med overgangen til euroen i Danmark vil bestå i dels at fastholde det eksisterende forretningsgrundlag under overgangen fra danske kroner til euro, dels at udnytte de nye muligheder, der ligger i fjernelsen af den valuta-mæssige barriere mellem Danmark og eurolandene indenfor rammerne af det indre marked.

Virksomhederne vil derfor være nødt til at forholde sig til ønskerne hos deres eksisterende forretningspartnere om at anvende euro i forbindelse med de indbyrdes mellemværender og herunder vælge, hvornår de vil være i stand til at håndtere omregningen fra danske kroner til euro. Samtidig vil det være nødvendigt for virksomhederne at tilpasse sig til de nye strategiske og praktiske udfordringer og den nye konkurrencemæssige situation, som euroen vil indebære.

Virksomhedernes overordnede formål er at producere og sælge varer eller tjenesteydelser. For at gøre dette udfører virksomhederne en lang række aktiviteter. Virksomhederne ansætter og uddanner arbejdskraft, indkøber råvarer, foretager investeringer, tilvejebringer finansiering, udbyder selskabskapital m.v. Det forretningsmæssige ansvarsområde omfatter blandt andet følgende aktiviteter, som vil blive berørt af overgangen til euro:

- Håndtering af fakturaer, bogføring og regnskaber

- Prisskiltning og produkttilpasning m.v.
- Afregning af køb og salg af varer og tjenesteydelser
- Håndtering af fremmed valuta
- Udbetaling af lønninger
- Indberetning og betaling af skatter m.v.
- Investering og finansiering m.v.
- Udstedelse af selskabskapital

Denne liste med aktiviteter rejser derfor en lang række af praktiske og strategiske spørgsmål, som virksomhederne vil stå over for. Spørgsmålene vil variere meget fra virksomhed til virksomhed afhængig af størrelse, type og markedsposition, virksomhedens anvendelse af IT-systemer, virksomhedens importaktiviteter, samt i hvor høj grad virksomhedens aktiviteter er rettet mod hjemmemarkedet eller mod eksportmarkeder.

7.2 Virksomhedernes anvendelse af euroen

Anvendelse af euroen i virksomhederne i dag

Mange eksport- eller importorienterede virksomheder og multinationale selskaber i Danmark møder allerede i dag euroen. Det sker f.eks. i forbindelse med forretninger i ét af de 11 eurolande. Her kan det være, at de udenlandske forretningspartnere ønsker at afregne i euro, eller udsteder fakturaer i euro m.v.

Folketinget vedtog i december 1998 i forbindelse med euroens indførelse i 11 EU-lande den 1. januar 1999 en eurolovpakke, der giver virksomheder i Danmark mulighed for fra den 1. januar 1999 at lave regnskaber, udstede selskabskapital og bogføre i enten euro eller danske kroner. Formålet var bedst muligt at sikre, at danske virksomheder har de samme forretningsmæssige muligheder som virksomheder fra eurolandene, selvom Danmark er uden for euroen.

Hertil kommer, at danske pengeinstitutter allerede i dag tilbyder virksomhederne en lange række europrodukter, f.eks. eurokonti, eurolån samt konvertering af kroner eller anden valuta til euro.

Virksomhederne møder således allerede i dag euroen og har mulighed for i forbindelse med deres aktiviteter i vidt omfang at anvende euroen. Det må forventes, at virksomhederne i fremtiden i endnu højere grad vil møde ønsket om at betale eller få betaling i euro uanset Danmarks tilslutning til euroen.

Anvendelse af euroen ved dansk indtræden i euro-samarbejdet

I perioden fra dansk indtræden til eurosedler og -mønter sendes i omløb herhjemme, vil der hverken være noget forbud mod, at virksomhederne anvender euroen, eller nogen tvang til at anvende euroen i virksomhederne.

I denne periode vil det formentligt også blive muligt at foretage indberetninger m.v. i euro.

Det, der vil regulere anvendelsen af euroen i virksomheden, vil være det samme som i dag, nemlig hvorvidt en virksomhed frivilligt ønsker at anvende euroen, hvilket blandt andet afhænger af omfanget af virksomhedens import- og eksportrelationer med euro-området samt i hvor høj grad virksomhedens forretningspartnere ønsker at afregne, fakturere, m.v. i euro.

Anvendelsen af euroen, når eurosedler og -mønter cirkuleres

Når eurosedler og -mønter sendes i omløb, skal alle virksomheder være parate til at håndtere euro.

For de virksomheder, hvis aktiviteter hovedsageligt er rettet mod hjemmemarkedet, betyder det, at det først vil være et krav, at de skal

kunne håndtere omregning fra danske kroner til euro, udbetaling af lønninger, betaling af skatter, selvangivelse, håndtering af selskabskapital osv. fra det tidspunkt, hvor eurosedler og -mønter sendes i omløb.

Det drejer sig f.eks. om den største del af detailhandlen, dog med undtagelse af de butikker, der ligger i områder, hvor der kommer mange turister eller forretningsfolk fra euro-området. Det drejer sig også om en lang række liberale erhverv såsom læger, tandlæger og advokater samt håndværkere, entreprenører etc.

7.3 Strategiske og praktiske spørgsmål ved overgangen til euro

Der vil være en lang række praktiske og strategiske spørgsmål, som virksomhederne vil skulle tage stilling til ved overgangen til euro i Danmark.

De spørgsmål, der rejses, vil typisk være af enten teknisk, juridisk, markedsmæssig eller finansiell karakter. Vægten vil imidlertid variere såvel fra sektor til sektor som fra virksomhed til virksomhed. Virksomhedernes vil derfor være nødt til hver især at vurdere hvilke spørgsmål, der er vigtigst, og hvordan de bedst imødegås.

Under arbejdet med at identificere problemer og løsninger vil virksomhederne kunne trække på deres sædvanlige rådgivere, herunder virksomhedernes revisorer.

Det må forventes, at euroen forholdsvis hurtigt vil kunne tages i brug indenfor f.eks. engros-handelen, der i forvejen håndterer flere valutaer i forbindelse med import- og eksporthandel med udlandet. Små virksomheder med lokale markeder som f.eks. små håndværk-

svirksomheder vil derimod ikke have et incitament til hurtigt at omstille sig til euroen.

I alle tilfælde vil tidspunktet for hver enkelt virksomheds omstilling være et spørgsmål, som den enkelte virksomhed med udgangspunkt i egne forretningsmæssige behov og forudsætninger tager stilling til. Dog skal det som nævnt senest være sket på datoen for cirkulation af eurosedler og -mønter i Danmark.

7.3.1 Tekniske spørgsmål

De tekniske spørgsmål vil specielt være knyttet til virksomhedernes IT-systemer, og disse systemers evne til at håndtere den nye valuta. Det kan f.eks. dreje sig om systemernes evne til at angive priser i både euro og kroner.

Det vil være frit for virksomhederne, om de ønsker at forberede sig på at anvende euroen allerede tidligt i løbet af overgangen til euroen, eller om de foretrækker at vente til den sidste del af perioden. Men når eurosedler og -mønter cirkuleres, vil det være et krav, at virksomhederne er i stand til at håndtere euroen, samtidig med at den danske krone sideløbende vil blive anvendt, indtil den er trukket ud af cirkulation.

Problemer med at håndtere to valutaer samtidigt taler for, at perioden for udfasningen af kronen bliver holdt relativt kort. Nogle virksomheder vil formentlig vælge fuldstændigt at overgå fra kroner til euro fra en bestemt dato for at undgå at skulle håndtere to valutaer i deres systemer. Brugen af kroner vil herefter i en kortere periode blive behandlet på lige fod med anden fremmed valuta, men til en fast omregningskurs.

Der skal også fra virksomhedernes side tages stilling til, hvornår man ønsker at være i stand til at fakturere i euro. Hvornår dette vil være

ønskeligt, afhænger hovedsageligt af, hvornår det vil være et krav fra virksomhedens kunder eller leverandørers side.

Det vil formentligt være nødvendigt for mange virksomheder under overgangen til euro at kunne foretage afregning både i euro og i danske kroner for at kunne tilfredsstille alle forretningspartnere. Det er ikke muligt på forhånd at sige, om fakturering i euro vil blive meget eller lidt udbredt blandt danske virksomheder inden det bliver et krav fuldt ud at overgå til euro.

Endeligt skal virksomhederne overveje, fra hvornår de vil udføre deres bogføring i euro - et spørgsmål der blandt andet vil være forbundet med det IT-tekniske spørgsmål om, hvornår virksomhedens bogholderisystem er i stand til at håndtere euroen.

7.3.2 Juridiske spørgsmål

Virksomhederne vil skulle tage stilling til, om de eksisterende kontrakter og aftaler med andre parter skal fortsætte som hidtil, eller om overgangen til euro giver anledning til at ændre på kontrakter eller aftaler.

Som udgangspunkt ændrer dansk deltagelse i euroen ikke ved retsprincippet om kontinuitet af kontrakter og andre juridiske dokumenter. Dette gælder både, når disse kontrakter vedrører parter i og uden for euro-området.

Det står dog virksomhederne frit for at ændre vilkårene i de indgåede kontrakter, hvis de kan blive enige med deres aftalepartnere om det.

7.3.3 Markedsmæssige spørgsmål

Overgangen til euro betyder både forøget konkurrence og forøgede muligheder for danske virksomheder.

Overgangen til euroen skaber således med ét slag lettere adgang til de 11 eurolandes markeder, idet den valutamæssige barriere fjernes. Samtidig må det forventes, at omkostningerne ved at eksportere og importere reduceres betragteligt, og at prisgennemsigtigheden øges.

Disse faktorer betyder, at virksomhederne nøje bør overveje, hvilke markeder de sigter mod samt, hvordan deres prisstrategi skal være på disse markeder.

Den forventede øgede prisgennemsigtighed og integrationen af varemarkederne i EU og eurolandene som følge af det indre marked og euroen taler for, at prisstrukturen på de enkelte markeder vil tilnærme sig til hinanden. Det vil derfor kunne forventes at virksomhederne vil kunne anvende en mere ensartet prisstrategi på det samlede fælles valutamarked, det vil sige i alle eurolande.

Disse strategiske overvejelser indgår i de beslutninger, som virksomhederne skal nå at træffe inden eurosedler og -mønter cirkuleres.

7.3.4 Finansielle spørgsmål

De finansielle spørgsmål vedrører kassebevægelserne i virksomhederne, og hænger i nogen grad sammen med de øvrige spørgsmål om fakturering i euro, bogføring i euro m.v.

Det er på forhånd givet, at virksomhederne først med cirkulationen af eurosedler og -mønter vil kunne udfase kronen endeligt fra deres kasseopgørelser, idet det må formodes, at de mange andre dele af erhvervslivet samt den offentlige sektor først på dette tidspunkt vil være klar til at modtage alle betalinger i euro.

Mange virksomheder vil formentlig vælge ligeledes at vente med at omlægge udbetalingen af lønninger fra danske kroner til euro indtil cirkulationen af eurosedler og -mønter for at gøre det lettere at

tilbageholde indkomstskat m.v. fra lønningerne. Efter aftale med virksomhedens ansatte vil det dog være muligt for virksomheden allerede inden cirkulationen af eurosedler og -mønter at udbetale lønninger m.v. i euro.

Virksomhederne kan allerede tidligt vælge at dække deres finansierungsbehov i euro. Der findes således allerede i dag mulighed for at udstede selskabskapital i euro eller at udstede obligationer i euro, ligesom virksomhederne kan vælge at optage eurobanklån.

7.4 Omstillingen til euro i udvalgte sektorer

7.4.1 Industrien

Hvis man ser på mønsteret i de nuværende eurolande, vil de store industrivirksomheder formentlig være først til at gå over til at bruge euroen til regnskaber, bogføring, fakturering m.v. Det hænger sammen med, dels at de store virksomheder typisk eksporterer en del af produktionen, dels at de typisk har en stor kontaktflade med internationale virksomheder. Sandsynligheden for, at nogle af disse vil ønske at anvende euroen ved de gensidige mellemværender, er dermed større end for en mindre virksomhed med en mindre kontaktflade.

I de små og mellemstore virksomheder er behovet for tidligt at anvende euroen typisk mindre end i de store virksomheder, idet disse virksomheder ofte har en regional eller lokal basis for aktiviteten. Ligeledes er omfanget af den fornødne omstilling typisk mindre i sådanne virksomheder.

Der kan imidlertid være en risiko for, at euroen ikke får den fornødne opmærksomhed i en række små og mellemstore virksomheder. Dette skyldes, at mange små og mellemstore virksomheder er nystartede og

befinder sig i en vækstfase. Ledelsen af virksomheden er derfor nødt til at prioritere omstillingen til euro i forhold til en række af andre vigtige problemstillinger, som opstår som en følge af virksomhedens vækst.

Det vil derfor være vigtigt for virksomheder af denne type at søge at holde sig á jour med udbredelsen af euroen i resten af økonomien, så omstillingen af virksomhederne ikke først sker, når det er for sent eller kommer til at bestå af en række løsninger, der indebærer unødige omkostninger.

Typisk vælger industrivirksomhederne i de nuværende eurolande at lade bogføring og fakturering overgå tidligt til euroen, mens de planlægger at vente til kort inden cirkulationen af eurosedler og -mønter med at omstille lønsystemerne til euroen.

7.4.2 Engros-handelen

Engros-handelen har ligesom de store industrivirksomheder ofte en stor kontaktflade med andre virksomheder, ikke mindste via serviceringen af detail-handelen.

Samtidig omfatter engros-handelen en del importaktivitet herunder import fra eurolandene, og er derfor i forvejen i høj grad vænnet til at anvende flere valutaer. Disse virksomheder vil derfor have et incitament til at omstille sig hurtigere, end hvad der er tilfældet for detail-handelen i almindelighed, og de vil også være i stand til det.

For den del af engros-handelen, der beskæftiger sig med eksport til eurolandene, er anvendelsen af euroen allerede nu en aktuel udfordring, men det vil stadig være nødvendigt i sådanne virksomheder at gøre strategiske overvejelser og justere prisstrategier m.v. i lyset af den forøgede konkurrence ved overgangen til euroen.

7.4.3 Detailhandelen

I sammenligning med de øvrige europæiske lande foregår en relativt stor del af handelen i Danmark elektronisk ved brug af konto- og kreditkort, hvorfor det allerede på et tidligt tidspunkt kan blive aktuelt for butikkerne at overveje, om de vil acceptere elektroniske betalinger i euro. Dette kan i sidste ende føre til en hurtigere omstilling for detail-handelen i Danmark, end hvad der er tilfældet i de fleste af de nuværende eurolande.

Afhængig af hvornår og hvor hurtigt en eventuel dansk overgang til euroen vil kunne foregå, kan den danske overgang til euroen komme til at overlappe med, at eurosedler og -mønter er det eneste legale betalingsmiddel i de andre eurolande.

En stor del af detailhandlen vil formentlig, som det er tilfældet i forbindelse med nogle typer af fremmed valuta allerede i dag, være villig til at foretage betalinger, veksle m.v. i eurokontanter. I dansk lovgivning er der ikke forbud mod brug af fremmed valuta i Danmark. Derfor vil det være op til den enkelte butik eller forretning at tage stilling til brugen af eurokontanter.

I forbindelse med cirkulationen af eurosedler og -mønter er det et spørgsmål i hvor lang tid, butikkerne efterfølgende skal angive priser i og modtage de tidligere nationale sedler og mønter. Detail-handelen i de europæiske lande har generelt foretrukket, at perioden med cirkulation af både euro og nationale valutaer blev begrænset til et minimum. Dette er en medvirkende grund til, at perioden for udfasningen af kronen kun vil blive mellem 4 uger og 2 måneder. Det vil blive tilstræbt, at størstedelen af de kontante betalinger kan ske i euro allerede efter 2 uger.

Et andet problem er, om cirkulationen af eurosedler og -mønter nødvendigvis skal begynde den 1. januar i et år. Detail-handelen i

EU-medlemslandene har generelt givet udtryk for, at denne dato er uheldig, idet den falder midt i den travleste tid på året for handelen.

Hensynet til en smidig omstilling for regnskabsførelsen i virksomheder og den offentlige sektor vejer dog tungere i den forbindelse.

7.4.4 Håndværksvirksomheder og liberale erhverv

For mange håndværksvirksomheder og liberale erhverv gælder ligesom for små og mellemstore industrivirksomheder, at de typisk har en regional eller lokal basis for aktiviteten.

Ligesom for de små og mellemstore industrivirksomheder, vil det derfor være vigtigt at være opmærksomme på, hvilke problemstillinger overgangen til euroen rejser for netop deres virksomhed, så omstillingen kan gennemføres i god tid.

7.4.5 Landbruget

I landbruget har indførelsen af euroen i de deltagende lande allerede fået visse praktiske konsekvenser. Sammen med indførelsen af euroen trådte således per 1. januar 1999 et nyt agromonetært system i kraft.

Ved det nye agromonetære system er der sket ændringer af de kurser, der anvendes til omregning af landbrugsstøtten fra euro til national valuta. Landbrugsomregningskursen (LOK) og de ordninger, der var knyttet hertil, herunder forudfastsættelse, eksisterer ikke mere. Også de fastfrosne kurser, der blev brugt ved udbetaling af dyre- og hektarpræmier samt ledsageforanstaltninger er bortfaldet.

For landbrugets almindelige drift vil overgangen til euroen imidlertid ikke fra starten få store direkte konsekvenser. For de fleste landbrug vil der derfor formentlig kun være et begrænset incitament til hurtigt

at omstille sig til euroen, før eurosedler og -mønter cirkuleres, med mindre udbetalingen i euro af landbrugsstøtte vil kunne foregå på et tidligere tidspunkt, eventuelt forud for dansk indtræden i euro-samarbejdet.

7.5 Oversigt

OVERGANGEN TIL EUROEN I VIRKSOMHEDERNE

Fra folkeafstemning til indtræden i euro-samarbejdet:

- Start på omstilling i virksomhederne
- Rådgivning og information af personale om virksomhedens omstilling til euro

Fra datoen for indtræden:

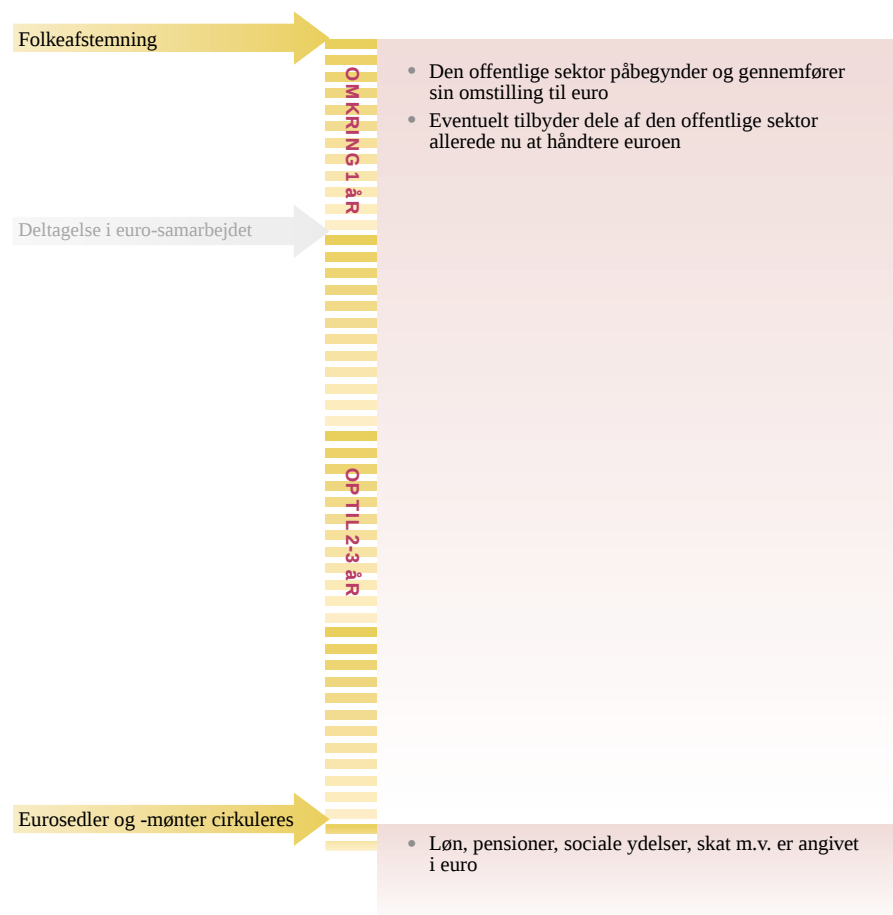
- Valgfri anvendelse af euroen ved elektroniske betalinger og indberetninger m.v.

Senest ved cirkulation af eurosedler og -mønter:

- Omstilling skal være tilendebragt
- Udbetaling af løn m.v. i euro
- Indberetninger til myndigheder foretages i euro
- Moms, selvangivelse og skat i euro
- Årsregnskaber, bogføring og selskabskapital i euro

Kapitel 8

Den offentlige sektor

Det er vurderingen, at omstillingen fra kroner til euro i størstedelen af den offentlige sektor bør kunne ske inden for 2-3 år. Told•Skat skal dog bruge længere tid. Alt i alt er det derfor vurderingen, at omstillingen i alle dele af den offentlige sektor bør kunne ske inden for 3-4 år efter en folkeafstemning, såfremt forberedelserne herpå iværksættes straks efter, at der er konstateret et flertal for indførelsen af euroen i Danmark. Omstillingen er primært tidskrævende på grund

af, at det er en stor opgave at omlægge IT-systemer, så de kan håndtere indberetninger og betalinger i euro.

8.1 Indledning

Den offentlige sektor består af kommuner, amter, den statslige sektor og offentlige virksomheder. Selvom de forskellige dele af den offentlige sektor vil blive forskelligt berørt af en omstilling til euro, er der også fælles træk, der kan indebære eller vil kræve fælles løsninger. Desuden vil det enkelte offentlige organ i høj grad være afhængig af omstillingen i andre dele af den offentlige sektor eller af de nødvendige tilpasninger i lovgivningen til en ny valuta.

Vurderingen af den ventede tidsramme for den offentlige sektor tager udgangspunkt i følgende forhold.

For det første er det vigtigt, at forberedelserne på omstillingen til euro påbegyndes straks efter, at der ved en folkeafstemning er konstateret et flertal for indførelse af euroen i Danmark.

For det andet er det vigtigt, at der sker en koordinering af omstillingsforløbet i sektoren. Alle dele af den offentlige sektor bør overgå endeligt til euroen på samme tidspunkt på grund af den gensidige afhængighed i blandt andet sektorens betalingssystemer. Det vil også lette overgangen for borgerne, fordi gennemskueligheden øges.

For det tredje er det vigtigt, at omstillingen af systemer fra at operere i kroner til at operere i euro sker på det tidspunkt, hvor eurosedler og -mønter cirkuleres. Derved undgås en periode, hvor sektoren skal operere med dobbeltvaluta, der kan være meget omkostningsfyldt, både hvad angår tid og penge.

Den enkelte offentlige myndighed/institution kan dog i en vis grad selv vælge at tilbyde mulighed for f.eks. indberetning, indbetaling m.v. i euro før den egentlige cirkulation af eurosedler og -mønter. F.eks. planlægger Danmarks Statistik allerede nu at gøre det muligt at indberette i euro fra 2002 eller 2003, ligesom Danmarks Statistik forventer at kunne levere data i euro, så snart Danmark indtræder i euro-samarbejdet. Tilsvarende overvejes det i Told•Skat at gøre det muligt at indberette i euro, inden eurosedler og -mønter sættes i cirkulation. Erhvervsministeriet og Økonomiministeriet har allerede fra den 1. januar 1999 gjort det muligt for virksomheder at aflægge regnskab i euro, udstede selskabskapital i euro og bogføre i euro.

Alle dele af den offentlige sektor skal i princippet være omstillet senest ved cirkulation af eurosedler og -mønter.

For det fjerde vil det være en god idé ikke blot at koordinere omstillingen til euroen på tværs af den offentlige sektor, men også at udarbejde fælles løsninger på fælles problemer. Det er f.eks. vigtigt, at den nødvendige følgelovgivning med hensyn til konsekvensrettelser af satser og afrundingsregler etc. i de enkelte love og bekendtgørelser er på plads på et tidligt tidspunkt, førend den egentlige omstilling af IT-systemer finder sted. Det er f.eks. også vigtigt, at Økonomistyrelsen under Finansministeriet sikrer de nødvendige tilpasninger i de fælles statslige systemer.

8.2 Anvendelse af euroen i den offentlige sektor i dag

Den offentlige sektor møder i dag kun euroen i et meget begrænset omfang. Kronen er i sagens natur den altovervejende anvendte valuta inden for den offentlige sektor, da samkvemmet med udlandet er meget lille. Men relationerne og samarbejdet med den private sektor og udlandet indebærer, at den offentlige sektor ligesom den private

sektor i visse sammenhænge skal kunne håndtere fremmed valuta, jf. boks 8.1.

Boks 8.1 Eksempler på, hvor euro kan anvendes i dag

Udenrigsministeriet	Opererer allerede i dag i et større antal valutaer
Erhvervsministeriet	Euro-lovgivning, erhvervsfremmeordninger
Danmarks Statistik	Igangværende planlægning af mulighed for indberetning i euro
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri	Omregning fra euro til danske kroner ved udbetaling af støtte
Økonomiministeriet	Euro-lovgivning
Finansministeriet/ Nationalbanken	Optager statslån i udenlandsk valuta
Økonomistyrelsen	Igangværende omstilling af økonomisystemer, så de kan håndtere flere valutaer ved udgangen af år 2003

F.eks. udbetaler Udenrigsministeriet løn i euro til ansatte i eurolandene. Nationalbanken forestår optagelsen af statslån i euro. Både Erhvervsministeriet og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri håndterer støtteordninger i euro. Under Økonomiministeriets og Erhvervsministeriets ressort findes en euro-lovpakke, der gør det muligt for danske virksomheder at aflægge regnskab i euro, udstede selskabskapital i euro og bogføre i euro. Endelig forestår Økonomistyrelsen i øjeblikket en udskiftning af regnskabs- og økonomistyringssystemer i den offentlige sektor, der i fremtiden gør det muligt at håndtere flere valutaer.

Men for resten af statsadministrationen samt kommuner og amter er det kroner, der som altovervejende hovedregel anvendes overalt. Det vil ikke være anderledes så længe, at euroen ikke indføres i Danmark.

8.3 Forberedelse og omstilling til euro

Den måde, overgangen til euroen til sin tid vil blive grebet an på inden for den offentlige sektor, vil være vigtig for den fremgangsmåde, som øvrige aktører i det danske samfund vil benytte. Hertil kommer naturligvis, at den offentlige sektor kan lette overgangen andre steder i samfundet ved at kommunikere og informere om detailproblemer og -viden.

Kommuner, amter, den statslige sektor og offentlige virksomheder vil blive forskelligt berørt af en overgang til euro. Det skyldes, at stort set alle offentlige serviceopgaver over for borgerne er lokaliseret i kommunerne, og at kontakten med virksomheder i form af f.eks. tilladelser og godkendelser på miljøområdet også sker hos de lokale myndigheder. Inden for den statslige sektor er der dog også stor forskel på, hvor meget de enkelte dele bliver berørt af omstillingen. Visse dele af den statslige sektor har megen kontakt med erhvervslivet og borgerne i form af eksempelvis skattebetalinger eller sociale velfærdsydelse, der skal denomineres i euro. Alle dele af den offentlige sektor vil dog blive berørt. Det kan eksempelvis være i form af regnskabssystemer, lønudbetalinger, publikationer, information og uddannelse.

Hvis en folkeafstemning resulterer i et "ja" til dansk deltagelse i euroen, vil omstilling i den offentlige sektor blive iværksat med det samme for at minimere den tid, der går fra folkeafstemningen frem til, at eurosedler og -mønter sættes i cirkulation. Der skal i givet fald ske en forberedelse og omstilling af især følgende:

1. IT-systemer
2. Betalinger
3. Indberetninger
4. Uddannelse og information

Herudover er det på et tidligt tidspunkt nødvendigt at identificere og konsekvensrette lovgivning, cirkulærer m.v., der refererer til valuta, kroner og/eller vedrører afrunding, referenceværdier m.v., jf. kapitel 3. Eksempler på love, hvor der er behov for konsekvensrettelser under Socialministeriets ressort, ses i boks 3.4 i kapitel 3.

8.3.1 IT-området

På IT-området skal IT-systemerne kunne klare betalinger i euro senest fra det tidspunkt, hvor eurosedler og -mønter cirkuleres. Det skal afklares hurtigst muligt, i hvilket omfang IT-systemerne skal være klar til at modtage betalinger, indberetninger, selvangivelser m.v. i euro før cirkulation af eurosedler og -mønter. F.eks. har Danmarks Statistik besluttet at gøre det valgfrit for erhvervslivet i Danmark at indberette i danske kroner eller i euro.

Forskellige dele af den offentlige sektor er afhængige af omstillingen i hinandens IT-systemer, indberetninger og betalinger. Eksempelvis vil omstillingen af alle ministeriernes interne regnskabssystemer skulle foretages af Økonomistyrelsen.

I praksis kræver ændringerne af IT-systemerne en systematisk manuel gennemgang af filstrukturene, hvor kroner/øre angivelser enkeltvis erstattes med angivelser i euro/eurocent. Boks 8.2 giver et indblik i de udfordringer, som Told•Skat står over for ved omlægning af IT-systemer fra kroner til euro.

Boks 8.2 Case-study vedrørende omlægning af IT-systemer i Told•Skat

Told•Skat har med ekstern konsulentbistand gennemført en foranalyse af de systemmæssige implikationer af euroen som opfølgning på euro-lovpakken og økonomiministerens redegørelse herom.

Told•Skat tog udgangspunkt i, hvordan nogle af de lande, der allerede er optaget i euroen, havde løst opgaven, idet der blev fokuseret på Finland og Holland, som var nogle af de lande, der var nået længst med hensyn til at gøre det muligt at angive og betale skatter og afgifter i euro fra den 1. januar 1999. Andre eurolande har valgt at vente med at tilbyde angivelse af skatter og afgifter i euro, indtil euromønter og -sedler sendes i cirkulation den 1. januar 2002.

Arbejdet i Told•Skat har taget udgangspunkt i, at der tilbydes en ambitiøs løsning, hvor det er valgfrit for alle indberetningspligtige at indberette, angive og betale skatter og afgifter i euro eller i danske kroner allerede fra den dag, euro-kursen er fastlåst, og Danmark er trådt ind i euroen. Denne løsning tilbyder såvel virksomheder som borgere at angive og betale skatter og afgifter hurtigst muligt efter indtræden i euro-samarbejdet, hvilket vil gøre det muligt især for virksomhederne at omstille sig til euro så hurtigt, som de måtte ønske det.

På baggrund af erfaringerne i Finland og Holland blev der opstillet flere forskellige løsningsmodeller, idet told- og skatteadministrationerne i de to lande havde løst den samme opgave på forskellige måder. Der er valgt den forholdsvis enkle model, hvor der indsættes en omregningsfunktion for indberetninger uden for det eksisterende systemkompleks, der således fortsat vil operere i danske kroner, indtil systemerne konverteres til udelukkende at operere i euro den dag, hvor eurosedler og mønter sættes i omløb. Dyrere og mere tidskrævende modeller med egentlige dobbelt-valuta-funktioner blev således ikke anbefalet.

Efter den anbefalede model vil Told•Skat kunne håndtere indberetninger hurtigt efter dansk indtræden i euro-samarbejdet. Betalinger vil blive håndteret af bank/betalingsformidler, således at betalinger i euro kan indsættes på Told•Skats konti i kroner. Løsningen indebærer, at Told•Skats systemkompleks som udgangspunkt bevares intakt, idet der etableres en række omregningsfunktioner rundt om systemerne. Indberetninger i euro vil ved hjælp af det faste kursforhold blive omregnet til danske kroner i en række omregningsfunktioner for indgående datastrømme. Ved uddata fra Told•Skat anføres beløbene i danske kroner med oplysning for sumtal om beløbet i euro som alternativ valuta.

Ved cirkulationen af eurosedler og -mønter konverteres beløbene i Told•Skats systemkompleks fra danske kroner til euro, og omregningsfunktionerne vendes om, således at eventuel data, der er konverteret til euro, kan læses i kroner. Det vil muliggøre, at skatte- og afgiftsberegning kan foretages i danske kroner for skatte- og afgiftsår forud for kronens udfasning, hvilket er nødvendigt i en længere årrække efter kronens udfasning f.eks. ved genoptagelse af skatte- og afgiftssager.

Fortsætter

De foreløbige estimater for at gennemføre den skitserede model lyder på, at der i alt må påregnes ca. 4 års udviklingstid. De samlede udgifter hertil anslås til i alt ca. 120 mio. kr. til ekstern bistand. Forbruget af interne IT-ressourcer er anslået til gennemsnitligt 20 årsværk i hvert af de 4 år.

Begrundelsen for at anbefale den enkle omregningsfunktion for indberetninger er, at Told•Skats systemkompleks i dag opererer med én valuta (danske kroner), og at endemålet efter den samlede overgang i samfundet er, at der alene skal opereres med én valuta (euro), og at systemet principielt skal indeholde de samme funktionaliteter som i dag. Set i forhold til det større ressourcetræk og tidsmæssige udstrækning, som mere avancerede modeller (f.eks. en model med parallelle valutaer) vil indebære, er det således vurderet, at de herved opnåede yderligere funktionaliteter er minimale og kun vil være til gavn i den relativt korte periode mellem dansk indtræden i euro-samarbejdet og cirkulation af eurosedler og -mønter.

Arbejdet med at undersøge sammenhængen mellem de anbefalede løsninger for Danmark i en situation henholdsvis uden for og inden for euro-samarbejdet er endnu ikke afsluttet. Der skal tages højde for en række forhold i denne forbindelse. I situationen, hvor Danmark er uden for euro-samarbejdet, skal en eventuel løsningsmodel kunne håndtere en kursdifference, der ikke eksisterer i en situation inden for. I situationen, hvor Danmark er inden for euro-samarbejdet, skal både borgere og virksomheder kunne angive og betale i euro, mens det alene kunne tænkes at være et tilbud for virksomhederne og ikke borgerne i en situation uden for euro-samarbejdet.

Da udviklingen og implementering af IT-mæssige euro-løsninger forudsætter, at de fornødne IT-ressourcer kan stilles til rådighed, har Told•Skat gennemført en analyse af mulighederne herfor. Euro-opgaven kræver indsigt i Told•Skats systemkompleks og regelsæt, hvorfor der skal ske rekruttering til Told- og Skattestytelsens IT-afdeling. Eksterne konsulenter kan således primært bruges til projektstyring m.v. Endvidere skal det sikres, at de eksterne IT-leverandører er forberedt på det forventede ressourcetræk til programmeringsopgaven. For at projektet skal lykkes, skal det prioriteres højt i forhold til andre opgaver, ligesom rekrutteringen i princippet skal iværksættes hurtigt for at sikre, at de ny-rekrutterede kan være oplært, når euro-projektet eventuelt skal begynde.

Told•Skat har endvidere i forbindelse med analysearbejdet konstateret, at en overgang til euro ikke alene er en edb-teknisk opgave. Der er i lige så høj grad tale om en organisatorisk udfordrende opgave, da selve administrationen også skal tilpasses muligheden for i en periode at kunne håndtere dobbelte valutaer, og det at kronen skal erstattes af euro. Det vil sige, at alt fra blanketter, informationsmateriale til love skal tilpasses euroen.

På denne baggrund har Told•Skat opstillet nedenstående foreløbige checkliste, der både omfatter en gruppering af konsekvenser/tilpasninger på edb-siden og på alle øvrige områder. Told•Skat vil udbygge check-listen til en egentlig beredskabsplan med nærmere specifikation af de enkelte opgaver med angivelse af, hvornår de enkelte opgaver skal være løst, hvor lang tid opgaverne vil tage, hvilken rækkefølge opgaverne skal løses i m.v.

Fortsætter

Foreløbig check-liste

- Lovgivningen, bekendtgørelser og cirkulærer skal tilpasses
- Blanketter m.v. skal tilpasses
- IT-systemer skal udvikles
- Ekstern kommunikation skal udvikles
- Personalet skal videreuddannes
- Intern kommunikation skal udvikles
- Intern administration skal tilpasses
- Interaktionen med 3. part skal aftales
- Adgang til historik skal sikres
- Overordnet koordinering af overgangen til euro skal sikres

8.3.2 Betalingsstrømme og indberetninger

I praksis skal der identificeres de arbejdsgange, der berøres af euroen. Det drejer sig i forhold til den private sektor om udbetalinger, indbetalinger og indberetninger. Hertil kommer interne spørgsmål såsom f.eks. lønninger, regnskab, bogføring, m.v. I relation hertil er det især påkrævet at løse følgende problemstillinger:

- *Hvilke beløb og indberetninger angives i euro, indtil eurosedler og -mønter cirkuleres?*

Her vil der automatisk være en deadline ved indførelse af eurosedler og -mønter. Indtil eurosedler og -mønter cirkuleres, kan den offentlige sektor - hvis den ønsker det - modtage eller udbetale beløb i euro, idet der omregnes til kroner eller euro via pengeinstitutterne.

- *Hvilke beløb skal afrundes for at få runde euro-beløb?*

I dag foregår en del betalinger til og fra den offentlige sektor i runde krone-beløb, f.eks. bøder, parkometre, m.v. Desuden er en del referenceværdier i runde beløb, f.eks. skattegrænser, regler for boligstøtte m.v. Disse skal omregnes til euro-beløb. I omregningen skal der tages hensyn til de budgetmæssige effekter af afrundingen.

- *Hvordan omlægges økonomiske tidsserier, tærskelværdier, m.v. til euro?*

Der skal tages stilling til, hvordan historiske tidsserier skal omregnes til euro. Herunder skal der ske en omregning/justering af reference og tærskelværdier, samt en omlægning af spørgeskemaer, indberetninger, databehandling, publikationer, m.v.

- *Hvornår skal der være dobbelt prisskiltning?*

Der skal tages stilling til, om den offentlige sektor på én gang eller løbende begynder at annoncere priser i både euro og kroner. Desuden skal der tages stilling til, hvornår dobbelt prisskiltning skal begynde.

Håndteringen af omlægningen af økonomiske tidsserier i Danmarks Statistik kan ses i boks 8.3

Boks 8.3 Case-study om håndtering af indberetninger og statistiske tidsserier i Danmarks Statistik

Danmarks Statistik har med indførelsen af euroen i 11 EU-lande den 1. januar 1999 besluttet at gøre det valgfrit for erhvervslivet i Danmark at indberette i danske kroner eller euro. Denne beslutning kræver ekstra ressourcer, både i etableringsfasen og i den efterfølgende driftsfase, især på områderne datafangst og -lagring.

Hvis Danmark indfører euroen, bliver også publiceringen af statistik berørt, idet der skal offentliggøres i euro, og tidsserier skal omregnes. Indberetnings-siden bliver lettet, fordi der så kun skal arbejdes med en enkelt valuta.

I. Igangværende og andre besluttede omlægninger

Planlægningen af omlægningen af erhvervsstatistikkerne er allerede påbegyndt på områderne datafangst og -lagring og vil blive tilbudt senest fra tællingsåret 2001.

Datafangst

I det omfang data indhentes via skemaer (papir- eller elektroniske), vil det være nødvendigt at udvide skemaerne for at tilbyde valgmulighed. Dette kan i mange tilfælde ske ved at tilføje to afkrydsningsfelter, hvor firmaerne kan markere om de indberetter i danske kroner eller euro. Samtidig skal vejledninger og følgebrevs ændres, således at firmaerne gøres opmærksom på valgmuligheden, og der skal redegøres for eventuelle tvivlsspørgsmål. Tilsvarende nye rubrikker skal skabes i registreringssystemerne, hvor oplysningen om valutaenheden skal opfanges. Det betyder, at skærm billeder skal udvides eller redesignes, og den tilhørende software skal tilpasses.

Datalagring

De registrerede beløb kan lagres på to måder:

1. I én valuta, efter omregning af euro-beløb til danske kroner
2. Som modtaget, altså i henholdsvis danske kroner og euro

Mulighed 1 har blandt andet den fordel, at det er lettere at arbejde videre med tallene til tællingsregistre og publikationer. Mulighed 2 gør det nemmere at kommunikere med indberetterne, hvis man skal kontrollere eller supplere tallene, og ved at beholde de oprindelige euro-tal kan man senere beslutte sine omregnings- og afrundingsmetoder. Disse metoder er under alle omstændigheder et stort og kompliceret område, hvad enten de lægges i registrerings-, lagrings- eller publiceringsprocessen.

Det er sandsynligt, at man på nogle statistikområder vælger at lagre i én valuta og på andre i to valutaer.

II. Omlægninger hvis DK indtræder i euro-samarbejdet

Hvis Danmark indfører euroen, vil dette forenkle datafangsten, samtidig med at det i en overgangsperiode vil øge arbejdsbyrden på grund af omlægning af publikationer m.v. og omregning af tidsserier.

Forenkling af datafangst

Efter at de sidste kronesedler og -mønter er forsvundet, vil det kun være relevant at indsamle beløbsoplysninger i euro, og omregnings- og dobbelt-lagringsproblemer vil forsvinde i datafangst-fasen.

Fortsætter

Euro erstatter danske kroner i databanker og publikationer

Så længe danske kroner eksisterer, agter Danmarks Statistik at fortsætte med at publicere i danske kroner. Derefter skal den erstattes af euro, hvilket vil blive et meget stort arbejde med hensyn til:

- redesign af tabeller (layout, tabelprogrammer, dokumentation)
- indlæggelse i og udtræk fra databanker

Omregning af tidsserier

Der venter et stort og kompliceret arbejde med omregning af eksisterende tidsserier fra danske kroner til euro. Først skal man beslutte hvilke(n) omregningsmetode(r), man vil benytte. Dernæst skal der laves og afvikles programmer til omregningen. Der findes især følgende muligheder:

- fast valutakurs, hvor man benytter den fastlåste kurs mellem danske kroner og euro ved indtræden i euro-samarbejdet. Denne metode er meget uhensigtsmæssig, fordi den ikke tager hensyn til de udsving i kronekursen, som rent faktisk skete. Ikke desto mindre anbefales metoden i blandt andet Frankrig, fordi den er så enkel. EUROSTAT anbefaler ikke metoden men henstiller, at valutaenheden i sådanne beregninger kaldes euroXXX (i Danmarks tilfælde euroDKK)
- ecu-kurs, hvor danske kroner beløb omregnes til euro ved hjælp af ecu-kursen for de pågældende perioder, idet man per definition vælger at sætte én ecu lig én euro. EUROSTAT har i sine databanker landenes indberetninger liggende som tidsserier både i national valuta og i ecu, og EUROSTAT agter at videreføre ecu-serierne uændret som euro-serier
- handelsvægtet kurs, hvilket kræver stillingtagen til en kompliceret beregningsmetode, men den kan derefter benyttes på samme måde som ecu-kursen

Til disse og andre omregninger mellem danske kroner og euro skal desuden tages hensyn til afrundings-problematikken, som kan være væsentlig. Der vil i høj grad blive taget hensyn til erfaringerne fra de nuværende eurolande, når omregningsmetoden skal fastlægges.

Tidsplan for publicering m.v.

Danmarks Statistik forventer at kunne levere data i euro fra det tidspunkt, hvor Danmark måtte indtræde i euroen. Som standard i trykte publikationer regner Danmarks Statistik dog med at offentliggøre i danske kroner, så længe som den nationale valuta eksisterer.

8.3.3 Uddannelse i den offentlige sektor

Oplysning, uddannelse og træning af medarbejdere vil ligeledes kræve en særlig indsats. Eksempelvis er det nødvendigt, at uddanne/optræne personalet i Told•Skat, Arbejdsformidlingen og hos relevante lokale myndigheder, så der kan vejledes om omregningskurser, afrundingsregler og lovgivning til borgere og virksomheder, der f.eks. ønsker at angive skat i euro. Dette gælder naturligvis i

særlig høj grad i tiden op til og efter cirkulation af eurosedler og -mønter. Ved indtræden i euro-samarbejdet og indtil cirkulationen af sedler og mønter skal der endvidere rådgives om mulighederne for ud over danske kroner at benytte euro f.eks. i regnskaber og indberetninger samt ved bogføring og betalinger.

8.3.4 Information til borgerne

Der vil være en stor informationsopgave i forhold til borgerne i forbindelse med en indførelse af euroen i Danmark. Informationen ventes at blive koncentreret, dels forud for det tidspunkt, hvor euroen indføres elektronisk i Danmark, og dels forud for det tidspunkt, hvor eurosedler og -mønter cirkuleres i Danmark. Informationen til borgere vil blive rettet efter forskellige målgrupper. Der kan eksempelvis være behov for særskilt information til svagtseende, ældre eller andre udsatte grupper. Der kan også være behov for særlig information rettet mod uddannelsesinstitutioner, etniske grupper m.v.

8.4 Den statslige sektor

Omstillingen vil ikke være den samme for alle dele af den offentlige sektor. Dels vil de lokale myndigheder have tættere kontakt til virksomheder og borgere, og dels vil omstillingen for offentlige virksomheder ligne omstillingen i private virksomheder.

Inden for den statslige sektor er omstillingen for en stor dels vedkommende fælles, hvad angår lovgivning, betalinger og indberetninger, tilpasning af IT-systemer samt uddannelse og information. Der er imidlertid forskelle i omstillingsprocessens omfang og karakter, jf. boks 8.4. I Danmarks Statistik vil omstillingen f.eks. være karakteriseret ved en omregning af økonomiske tidsserier, hvorimod omstillingen i f.eks. Told•Skat vil være kendetegnet ved særlige udfordringer

i omstillingen af IT-systemer, så de kan håndtere indberetninger og betalinger i euro.

Hertil kommer, at de forskellige dele af den offentlige sektor er afhængige af omstillingen i hinandens IT-systemer, indberetninger og betalinger. Eksempelvis vil omstillingen af alle ministeriernes interne regnskabssystemer blive foretaget af Økonomistyrelsen.

Boks 8.4 Eksempler på omstilling i den statslige sektor

<i>Statslige organer</i>	<i>Eksempler på omstilling</i>
Fælles for alle statslige organer	• Konsekvensrettelse af love og bekendtgørelser • Uddannelse af medarbejdere og information til private • Tilpasning af IT-systemer, herunder regnskabs- og lønningssystemer • Tilpasning af indberetninger og betalingsstrømme
Finansministeriet	• Finanslov udtrykkes i euro • (Re)denominering af offentlig gæld i euro
Økonomistyrelsen	• Ministeriernes interne regnskabssystemer, herunder også historiske data, skal operere i euro
Skatteministeriet	• Indberetning og betaling af skatter og afgifter i euro • Blanketter og informationsmateriale i euro
Erhvervsministeriet	• Erhvervsfremmeordninger udbetales i euro • Regnskabslovgivning • Omregning af historiske data til euro
Arbejdsministeriet	• Tilretning af EDB-systemer i AF, Arbejdsmarkedsuddannelserne, ATP og LD og i tilknytning til administration af dagpenge- og efterlønsudbetalinger • Omregning af arbejdsløshedsdagpenge i euro, herunder blandt andet afklare spørgsmål vedrørende afrunding¹⁾
Socialministeriet	• Omregning af social- og velfærdsydelse til euro, herunder også på 2 år gammelt indkomstgrundlag eller lignende • Administration af aftaler om social sikring og forsøgsordninger under Den Sociale Sikringsstyrelse • Administration af sociale erstatningslovgivning under Arbejdsskadestyrelsen • Indbetalinger til Den Sociale Ankestyrelse • Refusion af udgifter, som Kommunerne afholder på områder, hvor der er statslig medfinansiering
Økonomiministeriet	• Omregning/reestimation af Lovmodel
Udenrigsministeriet	• IT-baserede systemer på økonomi- og administrationsområdet • Ordninger, hvori der indgår beløb, angives i euro
Indenrigsministeriet	• Tilskuds- og udligningsbeløb til kommuner og amtskommuner • Betalinger generelt mellem stat og kommuner/amtskommuner • Det kommunale/amtskommunale budget- og regnskabssystem
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri	• Forenkling af IT-systemer til udbetaling af landbrugsstøtte

Fortsætter

1) En række organisationer leverer eller modtager informationer i administrationen af, og den statistiske opfølgning af dagpengesystemet, m.v.

<i>Statslige organer</i>	<i>Eksempler på omstilling</i>
Miljøstyrelsen	• Ordninger, hvori der indgår beløb, angives i euro
Finanstilsynet	• Ændringer i indberetningssystemer, markedsovervågnings-system, samt øvrige IT-systemer • Konvertering/omregning af historiske tidsserier
Danmarks Statistik	• Omregning af statistiske tidsserier til euro • Indberetninger, databehandling, publikationer i euro • Eventuel omregning/reestimation af ADAM og andre modeller

Boks 8.5 Case-study vedrørende eksempel på, at systemer og lovgivning hænger sammen og bør koordineres

Case-study: Arbejdsministeriet: udbetaling af arbejdsløshedsunderstøttelse via a-kasserne

Omstillingen i udbetaling af arbejdsløshedsunderstøttelse via a-kasser til euro vil betyde, at kronebeløb skal omregnes til eurobeløb, og at der skal tages stilling til spørgsmål om beløbsafgrunding m.v. Der vil i denne forbindelse skulle ske ændringer i arbejdsløshedsforsikringsloven, en række bekendtgørelser og øvrige administrative forskrifter.

Nedenfor gives en oversigt over hvilke organisationer, der leverer eller modtager informationer i administrationen af og den statistiske opfølgning af dagpengesystemet m.v.

Administration af dagpengesystemet m.v.:

Nationalbanken:

Overførsel af dagpenge m.v. fra Arbejdsministeriets konto til BG Banks konto, overførsel af skat fra Arbejdsministeriets konto til Skatteministeriets konto og overførsel af ATP og SP til ATP.

BG Bank:

Modtagelse af dagpenge m.v. fra Nationalbanken og videreforsendelse heraf til modtagernes pengeinstitutter.

Øvrige banker og pengeinstitutter:

Modtagelse af dagpenge m.v. fra BG Bank.

A-kassernes edb-systemer:

Beregning af dagpenge m.v., forsendelse af overførselsmateriale til BG Bank og udveksling af data med AF-systemet.

Told•Skat/CSC:

Leverandør af pensionsoplysninger og skatteoplysninger til DfA til brug for efterløn og tilsyn.

ATP:

Modtagelse af data om ATP og SP fra Nationalbanken.

Statens Regnskabsdirektorat:

Modtagelse af regnskabsopgørelser af dagpenge m.v. fra BG Bank og videreafgiver til DfA.

Finansstyrelsen:

Inddrivelse af misligholdte tilbagebetalingskrav.

Samtlige pensionsinstitutter:

Afgivelse af pensionsoplysninger til Told•Skat.

DfA's EDB-system:

Regnskabsføring, revision, tilsyn, sagsbehandling, administration, statistik, beregninger og registeropbygning, -vedligeholdelse og -samkøring.

Mærsk Data:

Dataudveksling mellem a-kasserne og AF.

8.5 De lokale myndigheder

Omstillingen i de lokale myndigheder vil i et vist omfang blive koordineret via Amtsrådsforeningen og Kommunernes Landsforening. Omstillingen vil drage nytte af, at Kommunedata står for en stor del af IT-systemerne i kommuner og amter. Kommunedata varetager blandt andet betalinger til borgerne vedrørende pensioner m.v. samt lønninger til de ansatte. Omstillingen vil derudover især være præget af, at de lokale myndigheder har stor kontakt med private borgere via beregning og udbetaling af pensioner, kontanthjælp, boligstøtte og andre indkomstoverførsler samt indberetninger og skattebetalinger, jf. boks 8.6. Det er vurderingen hos såvel Amtsrådsforeningen som Kommunernes Landsforening, at omstillingen til euro kan ske inden for 2 år.

I Boks 8.6 er givet en oversigt over de hovedområder, der kræver omstilling hos de lokale myndigheder.

Boks 8.6 Eksempler på omstilling hos de lokale myndigheder

Lokale myndigheder	Omstilling
Amtsrådsforeningen	• Omlægning af IT-systemer til euro inden for følgende hovedområder: økonomi, løn, sygesikring, sygehuse og generelle IT-systemer, samt inden for kollektiv trafik • Afklaring af særlige afrundingsproblemer ved omregning af takster, satser, m.v. til euro • Tilpasning af betalingsautomater, blanketter, overenskomstmapper, takstbog, statistiksystemer og afregningssystemer til euro
Kommunernes Landsforening	• Omlægning af EDB-systemer til euro, blandt andet Kommunedata • Omstilling af kassefunktioner, betalingsanlæg, blanketter, prislister, m.v. til euro • Særlig uddannelse af medarbejdere og information

Boks 8.7 Case-study om Amtsrådsforeningen, praktiske aspekter ved omstillingen

1. Generelt

I amtskommunerne vil der skulle gennemføres omlægninger af IT-systemerne på følgende hovedområder: Økonomi og løn, sygesikring, sygehuse samt indenfor kollektiv trafik. Desuden skal der ske en tilpasning af fysiske kassefunktioner m.v. Endelig vil det kræve en særlig indsats at uddanne relevante medarbejdere til at kunne informere om anvendelse af euro.

Tidsramme

Generelt skønnes ændringen af IT-systemer m.v. i amterne at kunne gennemføres indenfor en tidsramme på 1 1/2 – 2 år, såfremt overgangen til euro sker fra den ene dag til den anden. Det omfatter en analysefase på 1/2 år og en systemudviklingsperiode på 1 år.

2. Sektorområder

Økonomi og løn

I en foreløbig vurdering fra Kommunedata af tidsrammen vedrørende økonomisystemer, hedder det, at det vil tage op til 1 1/2 – 2 år at udvikle og gennemføre systemændringerne i IT-systemerne. Et foreløbigt skøn fra Silkeborg Datacentral med hensyn til tidsrammen for indføring af euroen i lønsystemerne lyder på op til 1 1/2 år.

Sygesikring

Indførelsen af euroen vil for sygesikringsområdet betyde, at der skal afregnes i euro over for de forskellige ydere, der er tilknyttet Sygesikringen gennem overenskomstsyste­met. Dette vil overordnet have konsekvenser for:

- afregningssystemer
- statistiksystemer
- trykte blanketter, overenskomster, takstoversigter m.v.

En samlet overgang til euroen ved cirkulation af eurosedler og -mønter betyder, at alle afregningssystemer skifter valuta fra en dato til den næste. Der skal således skiftes satser i systemerne, og udskrifter skal ændres fra danske kroner til euro.

Der skal også udskiftes fortrykte blanketter, ligesom gældende overenskomster, takstoversigter m.v. enten skal trykkes om eller suppleres med tillægsblade.

I forhold til afregningssystemet over for yderne, vil der skulle være en periode, hvor de månedlige afregningsbeløb af pædagogiske årsager vil være anført i euro, eventuelt alene som en total i en ekstra linie, der tilføjes på samleopgørelserne og andre udtræk fra systemet. Disse opgørelser er på mange måder at sammenligne med lønsedler.

Samtidig vil generelle overgangsproblemer som spørgsmål om afrunding, prisudvikling m.v. også smitte af på sygesikringsøkonomien i overgangen. På sygesikringsområdet varetages afregningen over for yderne gennem.

Fortsætter

forskellige EDB-baserede systemer. Det er de enkelte amter, der varetager selve afregningen, mens en række tilgrænsende systemer vedligeholdes centralt fra Amtsrådsforeningens side.

Afregningen sker dels som manuelle posteringer direkte i amternes generelle økonomisystemer, og dels som ydelsesafregning, primært gennem Kommunedatas SSR-system. Enkelte amter afregner dog gennem andre systemer, ligesom der er forskel på, hvor mange delelementer af SSR-systemet, de enkelte amter har indkøbt.

Med hensyn til ydelsesafregningen er der taget udgangspunkt i en vurdering af, hvad de tidsmæssige og økonomiske konsekvenser er for Kommunedatas systemer, og det antages, at udviklingsomkostningerne er forholdsvis de samme for de amter, der har andre systemer.

Ud over ændringerne i afregningssystemerne vil det være nødvendigt at lave nye blanketter, overenskomstryk, takstbog m.v.

Det drejer sig om:

- optryk og distribution af samtlige blanketter med kr. angivelser
- optryk og distribution af overenskomstmapper + nye særtryk
- optryk og distribution af ny takstbog, da indførelsen sker ved et årsskifte, og ikke i forbindelse med reguleringstermin

En lang række regningsblanketter indeholder 'kr.' angivelser, mens f.eks. henvisningsblanketter til speciallæge ikke angiver 'kr.' men 'grundhonorar' som kan dække alle valutaer.

Tidsrammen for omstilling til euroen på sygesikringsområdet vurderes at være ca. 1 1/2 år.

Sygehuse

Der er indhentet et foreløbigt skøn fra Kommunedata med hensyn til tidsrammen for og omkostninger ved at indføre euroen i Kommunedatas sygehussystemer. Amterne anvender herudover sygehussystemer fra en række andre EDB-firmaer.

Kommunedata forestiller sig umiddelbart et års forberedelse til udvikling af de nødvendige faciliteter. KMD forestiller sig samtidig, at den forudgående analyse af de konkrete problemstillinger kan være tilvejebragt inden for 1/2 år.

Blandt Kommunedatas systemer indgår der betalinger/beløb i følgende systemer: Det grønne system, GS-åben, Kaution og Udenamtsdatabank.

Kollektiv trafik, herunder kassefunktioner

Fra Danmark deltager i euro-samarbejdet til eurosedler og -mønter cirkuleres, kan euro anvendes finansielt, det vil sige man kan have en konto i banken, der er anført i euro. Man kan udskrive regninger i euro, og banken vil kunne foretage overførsler i euro. Når eurosedler og -mønter sættes i omløb i Danmark, vil der komme en periode på mellem 4 uger og 2 måneder, hvor der både kan anvendes danske kroner og euro. Af hensyn til betalingsautomater, kassefunktioner m.v. er det mest praktisk, at denne periode bliver så kort som muligt.

Fortsætter

På kollektiv trafikområdet vil der ved overgang fra danske kroner til euro blandt andet skulle ske en justering af betalingsanlæg, så de kan modtage euroen. Overgangen vil også kræve, at der bliver udskiftet blanketter, buskort m.v. Dette er dog ikke meget anderledes i forhold til en almindelig takstændring. Rent administrativt vil der skulle laves lidt programmering vedrørende visualiseringen, og derudover vil der skulle laves oplysningskampagner vedrørende nye takster m.v. Denne omstilling vil ikke være markant større end en almindelig takstændring. Det forventes, at en valutaændring vil kunne gennemføres på ca. 14 dage.

Priserne kunne i en periode op til overgangen være mærket i både danske kroner og euro, så kunderne kan nå at få et forhold til valutaenheden og valutakursen. Dette vil kunne lade sig gøre med annoncering, men vil være lidt dyrere, hvis priserne skulle være trykt på samtlige billetter.

Inden for kollektiv trafik skal det desuden overvejes, hvordan man skal opbevare kontantbeholdning på salgskontorer og i busser i ombytningsperioden, hvor der både kan betales med danske kroner og euro. Endvidere vil buschaufførerne skulle bruge længere tid på at tage imod betaling og give penge tilbage, idet de så skal kunne håndtere to valutaer.

Endelig skal afrunding overvejes ved omregningen mellem danske kroner og euro. Priserne på billetter m.v. i danske kroner er runde beløb, og ved en omveksling til euro vil det ikke nødvendigvis give et rundt beløb. Man vil eventuelt være nødt til enten at lave en oprunding eller en nedrunding af euroen.

Boks 8.8 Case-study vedrørende Kommunernes Landsforening

Foreløbig vurdering af kommunale arbejdsopgaver ved dansk deltagelse i euroen

Arbejdsopgaver

I angivelsen af, hvilke kommunale opgaveområder der påvirkes af overgangen til euroen, har landsforeningen anlagt den betragtning, at alle de steder hvor angivelsen kroner/øre figurerer, vil der på et eller andet tidspunkt skulle foretages en erstatning med angivelsen euro/eurocent.

De væsentligste områder, som påvirkes af euroen, er:

Edb-systemer

Denne overskrift dækker over de systemer, som kommunerne anvender i forbindelse med eksempelvis bogføring, budgettering, regnskabsaflæggelse, udbetalinger, skat, forbrugsafgiftsopkrævninger, borgerrelaterede systemer m.m., og som alle skal kunne håndtere euroen.

Der kan skitseres to overordnede modeller for edb-systemernes overgang til euroen:

- En samtidig omstilling af systemer ved cirkulation af eurosedler og -mønter
- En parallel drift af systemet, således at dette fra indtræden i euro-samarbejdet til cirkulation af eurosedler og -mønter indeholder beløbsangivelser i både kroner og euro (eksisterer som elektronisk valuta)

Landsforeningen har drøftet de nævnte modeller med Kommunedata A/S. Det er den fælles opfattelse, at en samlet omstilling ved cirkulation af eurosedler og -mønter er at foretrække, idet omkostningerne herved skønnes at være markant lavere end ved paralleldrift.

Såfremt der for visse systemer eksisterer et reelt behov for at kunne indberette eller aflevere oplysninger i euro, vil det mest hensigtsmæssigt kunne gøres ved at etablere en omregningsfunktion for enten ind – eller uddata.

Kommunedata A/S har peget på, at ændringerne af EDB-systemerne kræver en systematisk manuel gennemgang af filstrukturene, hvor kroner/øre angivelser enkeltvis erstattes. Enkelte steder skal beløbsangivelsen udvides med flere cifre af hensyn til præcisionen i omregningen af de nuværende kronebeløb.

Gennemgangen af filstrukturene er særdeles tidskrævende.

Som følge af løsningen af år 2000-problemet, der fordrede en tilsvarende arbejdsproces, har Kommunedata A/S dog en betydelig indsigt i løsningen heraf. Ligeledes er de egnede testmiljøer etablerede.

Under forudsætning af at staten tilvejebringer den fornødne afklaring af, hvorledes de lovbudne satser og grænseværdier skal afrundes i euro, er det landsforeningens og Kommunedata's opfattelse, at de kommunale EDB-systemer kan være tilpasset indenfor 1 1/2 - 2 år efter, at beslutningen om

Fortsætter

overgang til euroen er taget. Først når opgaverne i de enkelte systemer er endeligt gennemanalyseret, kan estimatet gøres mere præcist.

Omstillingen af edb-systemer er den væsentligste kommunale opgave ved overgang til euroen.

Kassefunktioner, betalingsanlæg m.m.

Ved cirkulation af eurosedler og -mønter skal de fysiske kassefunktioner i en kortere periode kunne tage imod betaling i både kroner og euro.

Såfremt kommunerne har betalingsanlæg, eksempelvis parkometre, som ikke kan omstilles til at modtage euro, skal disse på et tidspunkt udskiftes.

Kommunale blanketter og prislister, der indeholder kroneangivelser, skal indtil cirkulation af eurosedler og -mønter måske indeholde angivelser af både kroner og euro.

Under forudsætning af valget af en simpel model, skønnes euroovergangen for de nævnte områder ikke at volde større vanskeligheder for kommunerne. De vil dog indebære en væsentlig éngangsudgift for kommunerne.

Informationsdelen

Der forestår en betydelig opgave med at informere kommunerne om de praktiske konsekvenser af euroen, herunder instruktion af de medarbejdere der skal foretage omregninger. Den enkelte kommune forudsættes selv at forestå planlægningen og gennemførelsen af overgangen.

Tidsrammen

Da omstillingen af edb-systemerne formentligt er den mest arbejdskrævende, vil det være estimatet på 1 1/2 - 2 år, der sætter den tidsmæssige minimumsgrænse for perioden fra indtræden i euro-samarbejdet til cirkulation af eurosedler og -mønter. Forudsætningen for dette estimat er dog, at der vælges den simple omstillingsmodel samt, at der tidligt overgangsperioden skabes klarhed omkring afrundingen af lovbundne satser.

Omstillingen af den kommunale sektor kan iværksættes umiddelbart efter afholdelsen af en folkeafstemning med flertal for indførelse af euroen.

Omkostninger

Det er landsforeningens vurdering, at de kommunale omkostninger ved overgangen til euroen kan minimeres, såfremt kommunerne indenfor overgangsperioden selv kan vælge den konkrete overgangsmodel og tidspunktet herfor. Særligt de ændringer, der skal gennemføres i IT-systemerne, vil give anledning til kommunale merudgifter. Såfremt der stilles krav om eksempelvis paralleldrift af EDB-systemer, skønner landsforeningen, at omkostningerne vil stige betragteligt.

8.6 Oversigt

OVERGANGEN I DEN OFFENTLIGE SEKTOR

Fra en folkeafstemning og inden deltagelse i euro-samarbejdet:

- Start på forberedelse af overgang og omstilling i hele den offentlige sektor
- Udover regnskaber, bogføring og angivelse af selskabskapital i euro, gøres indberetning af skat samt angivelse i moms, selskabslov og budgettering i euro eventuelt mulig fra indtræden
- Udbetaling af tilskud, statsstøtte, landbrugsstøtte, m.v. kan eventuelt ske i euro
- Rådgivning og information om euro og omstilling

Fra datoen for indtræden i euro-samarbejdet:

- Fastlåsning af omregningskurs mellem danske kroner og euro
- Ny offentlig gæld skal denomineres i euro
- Redenominering af offentlig gæld kan begynde

Senest ved cirkulation af eurosedler og -mønter skal omstillingen i den offentlige sektor være afsluttet, det vil sige:

- Omstilling i offentlige virksomheder
- Finanslov og internt regnskab i euro
- Udbetaling af pension, sociale ydelser, skat m.v. i euro
- Indberetninger til myndigheder foretages i euro
- Bloktilskud mellem kommunerne, tilskud, erhvervsstøtte, m.v. i euro
- Statistiske tidsserier omregnet til euro
- Fortsat rådgivning og information om euro og omstilling
- Publikationer, formularer, blanketter m.v. i euro
- Konsekvensrettelse i lovgivning tilendebragt

Kapitel 9

Grønland og Færøerne

Hvis Danmark vælger at indføre euroen, skal der tages stilling til valutaforholdene på Færøerne og i Grønland. Hvis euroen ønskes anvendt på Færøerne og i Grønland, skal spørgsmålet drøftes med Kommissionen, ECB og eurolandene. Den hidtidige praksis i EU har været, at områder uden for EU med snæver tilknytning til et EU-medlemsland har fået adgang til at anvende euroen.

9.1 Indledning

I Grønland anvendes i dag danske kronesedler og kronemønter.

På Færøerne anvendes i dag danske mønter samt færøske sedler med regningsenheden 1 krone (lov nr. 248 af 12. april 1949 vedrørende pengesedler m.v. på Færøerne). Færøske og danske sedler ombyttes i forholdet én til én.

Hvis Danmark vælger at indføre euroen, skal der tages stilling til, hvad det betyder for valutaforholdene i Grønland og på Færøerne. Grønland og Færøerne er en del af kroneområdet, men står uden for EU.

Der er tale om et rigsanliggende, således at der skal tages stilling inden for de gældende rammer herfor. Det er således Folketinget, der træffer beslutning. De grønlandske og færøske myndigheder vil forudgående blive konsulteret.

Hvis man skulle ønske, at euroen også anvendes på Færøerne og i Grønland, skal de danske myndigheder drøfte spørgsmålet med Kommissionen, ECB og eurolandene under indtryk af hjemmestyrermyndighedernes ønsker.

De nuværende institutionelle forhold vil kunne fastholdes således, at Nationalbanken fortsat vil kunne udføre sine opgaver i Grønland og på Færøerne. Baggrunden for dette er protokol 22 til EU-traktaten, der fastslår, at bestemmelserne i artikel 14 i protokollen om statuten for ESCB og ECB ikke berører Danmarks Nationalbanks ret til at udføre sine opgaver vedrørende de dele af Kongeriget Danmark, der ikke udgør en del af Fællesskabet.

9.2 Den hidtidige praksis i EU

Europæiske mikrostater med tilknytning til eurolande har ønsket at anvende euroen. Den hidtidige praksis i EU har været, at områder uden for EU med snæver tilknytning til et euroland har fået adgang til at anvende euroen. Eksempelvis har Vatikanstaten og Monaco fået ordninger om at kunne benytte euroen, jf. boks 9.1.

Boks 9.1 Anvendelse af euroen i områder uden for EU

Rådet har vedtaget ordninger, hvorefter områder udenfor EU med snæver tilknytning til et EU-medlemsland har fået adgang til at anvende euroen. Følgende områder har en ordning med euro-området om at anvende euroen:

- Monaco,
- San Marino,
- Vatikanstaten,
- Mayotte og
- Saint-Pierre-Et-Miquelon.

Disse ordninger er med små nuanceforskelle ens.

Ordningerne indebærer, at euroen anvendes som valuta i de pågældende områder i stedet for den gældende valuta til samme kurs som i det euroland, området har en snæver tilknytning til.

Det er ikke muligt for de tilknyttede områder at udstede mønter og sedler uden aftale med EU. San Marino har fået lov til at udstede en serie af guldmønter i møntenheden Scudi. Vatikanstaten har fået lov til at udstede en række samlermønter.

Tidligere udgivne publikationer vedrørende EU:

November 1989:	Økonomisk og Monetær Union I
Juni 1990:	Konferencen om Økonomisk og Monetær Union
Januar 1991:	Økonomisk og Monetær Union II
September 1991:	Økonomisk og Monetær Union III
Februar 1992:	Økonomisk og Monetær Union IV
Februar 1994:	Danmark i det økonomiske samarbejde i EU
Marts 1995	Danmark i det økonomiske samarbejde i EU '95
Februar 1996	EU's udvidelse mod øst - økonomiske perspektiver
Juni 1996	Danmark i det økonomiske samarbejde i EU '96
Januar 1997	EU's udvidelse mod øst (pjece)
Maj 1997	Danmark i det økonomiske samarbejde i EU '97
Juni 1997	The enlargement of the European Union
August 1997	Danmark i det europæiske samarbejde i 25 år
Marts 1998	Danmark uden for euroen
Marts 1998	Denmark and the euro
December 1998	Danmark i det økonomiske samarbejde i EU '98
December 1998	Danmark uden for euroen (pjece)
Juni 1999	ØMU - hvad er det? (pjece)
August 1999	ØMU ABC (lommebog)
November 1999	Euro - den nye fælles valuta - hvad er det? (pjece)
November 1999	Euro - værd at vide for danske virksomheder